

ABTN 1 juli 2018

Stichting IFF Pensioenfonds, voorheen Stichting Pensioenfonds voor het Personeel van International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V. genaamd, gevestigd te Hilversum (hierna te noemen: het Pensioenfonds) bestaat sinds 31 december 1941 en voert de pensioenregeling uit van I.F.F. (Nederland) B.V. (hierna te noemen: IFF).

De pensioenregeling die het Pensioenfonds uitvoert, is een uitkeringsovereenkomst volgens een middelloonsysteem met een voorwaardelijk toeslagbeleid.

Deze Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) is geschreven in het kader van artikel 145 van de Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader Pensioenfondsen. De ABTN geeft uitvoering aan artikel 145 Pensioenwet en bevat de voorgeschreven beschrijvingen zoals vastgelegd in het besluit in de artikelen 24 tot en met 29. Deze nota bevat ook het financieel crisisplan van het Pensioenfonds.

De hoofdtekst van deze ABTN bevat een toelichting op hoofdlijnen van het beleid van het bestuur van het Pensioenfonds (hierna te noemen: het bestuur). In de bijlagen wordt een nadere toelichting en onderbouwing gegeven. De bijlagen bij deze ABTN maken integraal onderdeel uit van de ABTN. Indien door tussentijdse wijzigingen in het beleid de teksten tussen ABTN en bijlagen niet gelijklopen, prevaleert de ABTN.

Vaststelling actuariële en bedrijfstechnische nota

Deze ABTN is door het bestuur vastgesteld in zijn vergadering van 31 augustus 2018 en is van kracht per 1 juli 2018.

Het bestuur zal de inhoud van de ABTN periodiek aan de orde stellen om te bezien of bijstelling noodzakelijk is op grond van nieuwe ontwikkelingen of herziene uitgangspunten.

Stichting IFF Pensioenfonds

Versie: 2018-02, d.d. 01-07-2018

INHOUDSOPGAVE

1. Missie, visie en strategie	3
2. Organisatie en intern beheersingssysteem.....	6
3. Risicohouding en haalbaarheidstoets	8
4. Aansluitingsprocedure werkgever en deelnemerschap werknemers	10
5. Hoofdlijnen uitvoeringsovereenkomst en hoofdlijnenpensioenregeling	11
6. Risicomanagement.....	14
7. Beleid en sturingsmiddelen	15
8. Beleggingsbeleid.....	18
9. Het financieel crisisplan	19
Bijlage A: Governancestructuur en hoofdlijnen intern beheersingssysteem.....	20
Bijlage B: Doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding	27
Bijlage C: Haalbaarheidstoets.....	30
Bijlage D: Risicomanagementplan	31
Bijlage E: Financiële opzet en sturingsmiddelen.....	47
Bijlage F. Beleggingsbeleid 2018.....	56
Bijlage G: Verklaring beleggingsbeginselen 2017 en Prudent Personverklaring	75
Bijlage H: Financieel crisisplan	82
Bijlage I: Uitbestedingsbeleid	89
Bijlage J: Integriteitsbeleid.....	92
Bijlage K: Geschiktheidsbeleid	96
Bijlage L: Communicatiebeleid	102
Bijlage M: IT-beleid	105
Bijlage N: Privacystatement	109
Bijlage O: Woordenlijst - definities en afkortingen IFF pensioenfonds.....	112

1. MISSIE, VISIE EN STRATEGIE

1.1 Achtergrond en inleiding

Nederland kent voor de ouderdomsvoorziening een zogenaamd drie pijlersysteem, dat geregeld is in de Algemene Ouderdomswet (AOW). Middels de eerste pijler ontvangt iedereen een AOW-uitkering van de overheid. In de tweede pijler wordt collectief of individueel pensioen opgebouwd. In de derde pijler kan men individueel sparen of zich verzekeren voor een oude dag.

International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V. biedt haar werknemers een pensioenregeling in de tweede pijler aan die sinds 1 juli 2015 bestaat uit drie onderdelen:

- een collectieve middelloon regeling tot € 62.118 ,
- een verplichte individuele premieregeling aan tot aan het fiscale plafond van € 105.075,
- een vrijwillige netto premieregeling boven de €105.075.

Het Pensioenfonds voert de collectieve middelloonregeling tot € 62.118 uit. De collectieve middelloonregeling van IFF vormt de basis in de tweede pijler.

Het Pensioenfonds voert, zonder winstoogmerk, de pensioenregeling uit conform de afspraken die de sociale partners hierover hebben gemaakt en conform de geldende wet- en regelgeving.

Dit op basis van evenwichtige belangenbehartiging voor alle belanghebbenden bij het fonds, te weten; actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, overige aanspraakgerechtigden als gewezen partners en de werkgever.

1.2 Missie, visie en strategie en doelstellingen

Het voorgaande in ogenschouw nemende, heeft het Pensioenfonds de volgende missie, visie en strategie geformuleerd.

1.2.1 Missie

Het Pensioenfonds wil binnen de regeling die de sociale partners hebben afgesproken een zo optimaal mogelijke uitkering verzorgen middels een zelfstandig pensioenfonds voor (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en nabestaanden.

1.2.2 Visie

Het Pensioenfonds wil een goede uitkering kunnen verzorgen, die koopkrachtbestendig is en die in lijn is met de pensioenambities, die de sociale partners van IFF hebben afgesproken.

Ambitie

Het Pensioenfonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is om over een reeks van jaren de opgebouwde pensioenen van de actieve en premievrije deelnemers alsmede de reeds ingegane pensioenen te verhogen met gemiddeld 80% van de relatieve stijging van het prijsindexcijfer.

Financiële koers

Daartoe dienen te allen tijde voldoende financiële middelen beschikbaar te zijn.

Om dit te realiseren, volgt het Pensioenfonds een beleggingsstrategie, die is gericht op het behalen van voldoende rendement zonder onnodige risico's te nemen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen speelt hierbij een steeds belangrijker rol.

Communicatie en Transparantie

Vertrouwen in het Pensioenfonds kan alleen gerealiseerd worden door evenwichtige, transparante, begrijpelijke en tijdige communicatie naar de belanghebbenden over stand van zaken van het Pensioenfonds, en over wijzigingen in wet en regelgeving die van invloed zijn op het Pensioenfonds. Door inzet van verschillende communicatiemiddelen voorziet het Pensioenfonds de deelnemers van een informatiestroom, waarmee zij inzicht kunnen krijgen in de bijdrage die de pensioenregeling levert aan hun persoonlijke pensioenambities.

Integer & professioneel Bestuur

Het behartigen van de belangen van alle stakeholders staat voor het bestuur van het Pensioenfonds voorop. Evenwichtigheid in besluitvorming, waarbij deze belangen zorgvuldig worden beoordeeld en afgewogen vormen de basis van een integer bestuur. Elk bestuurslid is verantwoordelijk voor de belangen van alle deelnemers gezamenlijk en moet zonder ruggenspraak, onafhankelijk besluiten kunnen nemen. Dit is vastgelegd in een functieprofiel voor bestuursleden. De professionaliteit wordt middels individuele evaluaties en een groepevaluatie jaarlijks getoetst. Daarnaast wordt middels een opleidingsplan continu het kennisniveau en de aanscherping van competenties bevorderd.

Zelfstandigheid

Het bestuur en de werkgever onderschrijven de ambitie om het Pensioenfonds zelfstandig te besturen. Een zelfstandig pensioenfonds wordt gezien als meerwaarde voor IFF. Een zelfstandig pensioenfonds is in lijn met en gebaseerd op de kernwaarden van IFF: een hoge mate van betrokkenheid, passie, creativiteit en expertise.

Door steeds hogere vereisten aan de professionalisering van het besturen van een pensioenfonds is het noodzakelijk alternatieven voor een zelfstandig pensioenfonds te blijven evalueren.

1.2.3 Strategie

1.2.3.1 Kernpunten

Om missie en visie te kunnen realiseren, volgt het Pensioenfonds een strategie die bestaat uit de volgende kernpunten:

Continuïteit bestuur.

De ambitie om als zelfstandig Pensioenfonds te opereren is gebaseerd op een meerwaarde voor de deelnemers, die door de sponsor sterk wordt onderkend en ondersteund. Het Pensioenfonds kent een lange traditie; in 2016 bestond het Pensioenfonds 75 jaar. De grote mate van betrokkenheid uit zich in het feit dat het volledige bestuur en alle commissies bestaan uit IFF-medewerkers en oud-medewerkers.

De hogere eisen aan professioneel bestuur en tijdsbelasting maken het noodzakelijk een pool van aspirant-leden te hebben, die opengevallen bestuursposities snel en adequaat kunnen invullen. Een actief wervingsbeleid, opleidingsbeleid en instroom van aspirant-bestuursleden via commissies en VO moet de continuïteit helpen waarborgen.

De paritaire bestuursvorm maakt het mogelijk om, indien noodzakelijk, externe bestuursleden aan te stellen.

Zelfstandigheid Pensioenfonds.

De intentie om het Pensioenfonds zelfstandig voort te zetten, zal continu getoetst moeten worden op basis van effectiviteit, kosten, meerwaarde voor sponsor en deelnemers en ontwikkelingen op het gebied van wetgeving. Alternatieven, zoals een APF, zullen actief gemonitord worden.

Uitbesteding & Advies

Het pensioenbestuur laat zich voor de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van het beleid adviseren en bijstaan door externe deskundigen.

De administratie is ondergebracht bij de Blue Sky Group. Daarnaast zijn de werkzaamheden van het Bestuurssecretariaat uitbesteed. De juridische en actuariële advisering ligt in eerste instantie bij Willis Towers Watson. Wanneer dat nodig of wenselijk wordt geacht, vraagt het bestuur een second opinion aan bij de Blue Sky Group. De advisering over communicatie gebeurt door de Blue Sky Group.

Uitbesteding verlicht de operationele taken van het bestuur en draagt (in)direct bij aan het vier ogen principe.

Het Pensioenfonds ontwikkelt een beleid om op een kostenefficiënte wijze en met zorgvuldig afgewogen risico's te allen tijde de pensioenambities te kunnen realiseren. Dit beleid wordt voortdurend gemonitord en bijgesteld. Een belangrijk uitgangspunt voor dit beleid is de risicohouding die door de sociale partners is vastgesteld.

Ook zal het Pensioenfonds de sociale partners gevraagd en ongevraagd adviseren over aangelegenheden die verband houden met de pensioenregeling.

1.2.3.2 Doelstellingen

De doelstelling en de risicohouding van het Pensioenfonds zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 3 en in bijlage B.

1.2.3.3. Investment strategie

Ten aanzien van de gestelde beleggingsdoelen (zie het beleggingsbeleid in bijlage F) heeft het bestuur een aantal investment beliefs geformuleerd die het kader vormen waarbinnen het beleggingsbeleid wordt uitgevoerd. De belangrijkste beliefs zijn als volgt:

A. Missie en doelstelling

Het bestuur gelooft in prudentie en een langetermijnstrategie: omdat pas over een lange reeks van jaren aan de verplichtingen voldaan moet worden, neemt het bestuur geen speculatieve risico's om winst op korte termijn te behalen.

B. Eigen organisatie

Gegeven de beschikbare capaciteiten en kennis, heeft het bestuur ervoor gekozen om het gehele vermogensbeheer uit te besteden.

C. Financiële markten (en beta)

Het bestuur is van mening dat strategische keuzes bepalend zijn. Mede gegeven de beschikbare governance, is de meerwaarde van kortetermijn tactische keuzes lastig te realiseren. Alleen in uitzonderlijke situaties, en na uitgebreide discussie en analyse, zal het bestuur dergelijke beslissingen nemen.

Het bestuur is van mening dat de lange tijdshorizon het Pensioenfonds een comparatief voordeel kan geven en heeft daarom de ambitie om gebruik te maken van eventuele marktanomaliën op de middellange termijn.

D. Implementatie (en alpha)

Het bestuur heeft bij de constructie van de beleggingsportefeuille veel aandacht voor het samenvoegen van de beleggingscategorieën die onderling een lage samenhang vertonen. Het bestuur gelooft dat passief beleggen in efficiënte beleggingsmarkten de voorkeur heeft boven actief beleggen en het meest kostenefficiënt is. In minder efficiënte markten, en dan met name markten waarin bottom-up kredietanalyse cruciaal is, heeft het bestuur een voorkeur voor actief beheer.

E. Maatschappelijk verantwoord beleggen

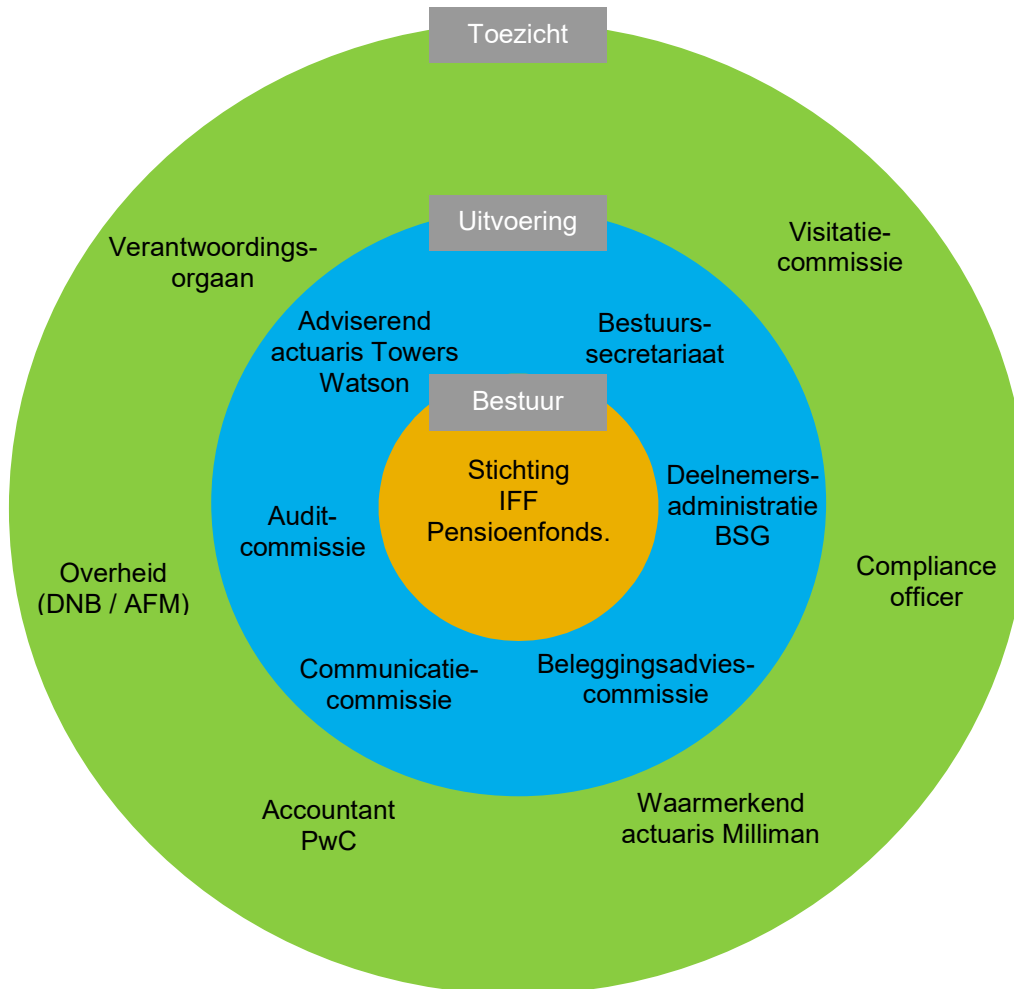
Het bestuur gelooft in de toegevoegde waarde van duurzaam beleggen voor mens, milieu en samenleving en gaat waar mogelijk over tot maatschappelijk verantwoord beleggen. In de afweging worden – gezien de ambities van het Pensioenfonds – uitdrukkelijk de rendementsverwachtingen betrokken. Tegelijkertijd realiseert het bestuur zich dat de keuze om in bestaande fondsen te beleggen (omwille van schaalgrootte en kostenefficiëntie), de keuzevrijheid voor maatschappelijk verantwoord beleggen enigszins begrenst.

2. ORGANISATIE EN INTERN BEHEERSINGSSYSTEEM

Het Pensioenfonds hanteert een paritair bestuursmodel en heeft een bestuur van 6 leden.

2.1 Organogram en intern beheersingssysteem

De organisatie van het Pensioenfonds is ingericht conform onderstaand model.



In bijlage A is een uitwerking van dit organogram te vinden. In deze bijlage is een nadere uiteenzetting opgenomen over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de partijen genoemd in het organogram. In de bijlage wordt ook ingegaan op de wijze waarop onderling verantwoording wordt afgelegd en zijn de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem opgenomen.

2.2 Beleid

Om de gestelde doelen, zoals bedoeld in Hoofdstuk 1 te verwezenlijken voert het bestuur een beleid, dat nader is uitgewerkt in hoofdstuk 7 van deze ABTN, waarbij de actualiteit steeds in het oog wordt gehouden.

2.3 Verantwoording

Het bestuur overlegt aan DNB per kwartaal (binnen zes weken na afloop van het kwartaal) en jaarlijks (voor 1 juli) de staten die DNB nodig heeft voor de juiste uitoefening van haar taak. Het bestuur legt gedurende het jaar maandelijks verantwoording af aan DNB over de dekkingsgraad. Verder wordt jaarlijks (financiële) verantwoording afgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Tevens laat het bestuur jaarlijks een visitatie uitvoeren door een extern bureau.

De externe adviseurs leggen periodiek verantwoording af. De accountant (PwC) en de certificerend actuaris (Milliman) doen dat jaarlijks bij de behandeling van het jaarwerk, terwijl de BSG als uitvoerder van de deelnemers- en beleggingsadministratie elk kwartaal rapporteert aan de hand van een SLA. Ook de adviserend actuaris (Willis Towers Watson) zal op basis van een SOW jaarlijks verantwoording gaan afleggen. De vermogensbeheerders leveren maand- en kwartaalrapportages aan. Processen bij externe partijen worden waar mogelijk, tevens gemonitord aan de hand van ISAE 3402 verklaringen.

2.4 Communicatie

Het bestuur voldoet aan de communicatieverplichtingen die wettelijk zijn voorgeschreven. Tevens wil het bestuur stimuleren dat deelnemers zelf een goede individuele pensioenplanning maken. Dit komt onder andere tot uiting in de volgende communicatieactiviteiten:

- Twee tot drie keer per jaar een nieuwsbrief voor actieve deelnemers met informatie over actuele ontwikkelingen.
- Een jaarlijkse informatiebijeenkomst voor actieven met toelichting op het UPO.
- Verjaardagskaarten bij het bereiken van bepaalde leeftijden (30, 45 en 55 jaar) om deelnemers nog eens te attenderen op het belang van een goede pensioenplanning.
- Website met actuele informatie en links naar Mijn Pensioenoverzicht.

Het communicatiebeleid is nader uitgewerkt in het communicatiebeleidsplan van het Pensioenfonds (zie bijlage L).

3. RISICHOUDING EN HAALBAARHEIDSTOETS

3.1. Doelstellingen en risicohouding

De risicohouding van het Pensioenfonds is nader uitgewerkt in bijlage B.

3.2 Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in het te verwachten pensioenresultaat op fondsniveau en de risico's die daarbij spelen, gegeven de financiële opzet van het Pensioenfonds.

Bij de invulling van de haalbaarheidstoets worden door het bestuur van het Pensioenfonds kwantitatieve ondergrenzen bepaald die passen binnen de risicohouding van het Pensioenfonds. Ook de richtniveaus en bandbreedtes die per beleggings- en risicocategorie in het beleggingsbeleid moeten worden opgenomen op basis van de prudent person regel en moeten aansluiten bij de risicohouding van het Pensioenfonds, zowel voor de korte als voor de lange termijn. De toets wordt uitgevoerd conform artikel 22 Besluit financieel toetsingskader en de nadere uitwerking in artikel 30 van de Regeling Pensioenwet. Het Pensioenfonds heeft per 1 januari 2015 de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Ieder jaar wordt de haalbaarheidstoets opnieuw uitgevoerd. De technische uitwerking van de in 2018 uitgevoerde haalbaarheidstoets is opgenomen in bijlage C.

3.2.1 Aanvangshaalbaarheidstoets

Het Pensioenfonds heeft vanuit de feitelijke financiële positie van het Pensioenfonds per 1 januari 2015 een aanvangshaalbaarheidstoets laten uitvoeren teneinde te laten zien dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het Pensioenfonds gewekte verwachtingen over het pensioenresultaat, rekening houdend met de gekozen ondergrens. Hiermee wordt inzichtelijk dat:

- het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- dat het Pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen; en
- dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

3.2.2 Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het Pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. De uitkomsten van de in 2018 uitgevoerde haalbaarheidstoets zijn in bijlage C opgenomen.

3.2.3 Maatregelen ingeval onvoldoende jaarlijkse haalbaarheidstoets

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat **niet** wordt voldaan aan een van de volgende criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario wijkt niet te veel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het Pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld,

Dan treedt het Pensioenfonds in overleg met de sociale partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden.

4. AANSLUITINGSPROCEDURE WERKGEVER EN DEELNEMERSCHAP WERKNEMERS

4.1 Procedure en criteria voor aansluiting werkgevers

Het Pensioenfonds is een verplicht gesteld ondernemingspensioenfonds voor alle medewerkers van I.F.F. (Nederland) B.V. Met IFF is een uitvoeringsovereenkomst gesloten. In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de inhoud daarvan.

4.2 Wijze van verkrijging van het deelnemerschap

Deelnemer is iedere werknemer in dienst van IFF, behalve degenen waarmee de directie schriftelijk overeen is gekomen dat ze geen deelnemer worden.

De aangesloten werkgever is gehouden de bij hem in dienst zijnde werknemers binnen 1 maand na het tijdstip waarop de werknemers in dienst treden bij het Pensioenfonds aan te melden.

5. HOOFDLIJNEN UITVOERINGSOVEREENKOMST EN HOOFDLIJNENPENSIOENREGELING

5.1 Hoofdlijnen uitvoeringsovereenkomst

De hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst van het Pensioenfonds (d.d. 1 juli 2015) zijn:

Wijze vaststelling verschuldigde premie	<p>Werkgever: 14% van de pensioengevende salarissen, waarbij voor arbeidsongeschikte deelnemers rekening wordt gehouden met een fictief salaris</p> <p>Werknemer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1,5% per 1 januari 2018 en 2% per 1 juli 2018, jaarlijks per 1 juli met 0,5% groeiend, naar 3,5% van de pensioengrondslag voor werknemers in dienst voor 1 januari 2003, en voor werknemers met wie bij indiensttreding na 31 december 2002 geen deelnemersbijdrage is afgesproken • 7% van de pensioengrondslag voor werknemers in dienst na 31 december 2002, met uitzondering van de beperkte groep die na deze datum in dienst is gekomen en waarvoor destijds geen deelnemersbijdrage is afgesproken
Premiebetaling	Maandelijks
Bijstortverplichting	Geen bijstortverplichting. Wel overeengekomen dat sponsor altijd minimaal de kostendekkende premie voldoet. Daartoe wordt in 2018, in 4 kwartaaltermijnen, additioneel aan de 14% premie een bedrag van circa € 1,95 miljoen voldaan.
Informatieverstrekking door werkgever(s) aan de administrateur van het Pensioenfonds	Digitaal vanuit de salarisadministratie.
Procedures premiebetalingsachterstand	Melding op kwartaalbasis aan verantwoordingsorgaan en OR
Procedures opstellen en wijzigen pensioenreglement n.a.v. wijziging pensioenovereenkomst	Conform bepalingen in Statuten en Reglementen
Maatstaven en voorwaarden toeslagverlening	Zie hoofdstuk 7 inzake toeslagbeleid
Uitgangspunten en procedures vermogenstekorten	Tekort per ultimo kwartaal wordt onverwijld gemeld bij DNB
Uitgangspunten en procedures premiekorting / terugstorting	Ondersteund door een ALM-studie dat er op lange termijn geen negatief effect is op de dekkingsgraad
Opzegging / einde overeenkomst	Per einde kalenderjaar met opzegtermijn van 6 maanden

5.2 Hoofdlijnen Pensioenregeling(en)

De hoofdlijnen van de pensioenregeling zoals vastgelegd in Statuten en Reglementen van het Pensioenfonds luiden als volgt:

Karakter	Uitkeringsovereenkomst. Middelloonregeling waarbij het pensioengevend salaris per 1 januari 2018 wordt afgetopt op € 62.118.
Opname	Alle werknemers in dienst van de werkgever, tenzij individueel anders overeengekomen.
Pensioenrichtleeftijd	67e verjaardag.
Pensioengevend salaris	13 x maandinkomen en vakantietoeslag. Maximum pensioengevend salaris is € 62.118 (vanaf 1 januari 2018), deze grens wordt met de wijziging van de cao-salarissen aangepast.
Franchise	€ 18.143 (1 januari 2018) Met dispensatie van de belastingdienst wordt in 2018 gebruik gemaakt van de ruimte in de franchise om de opbouw op 1,875% te houden bij pensioenrichtleeftijd 67 jaar.
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris -/- franchise.
Ouderdomspensioen	Opbouw 1,875% van de pensioengrondslag.
Partnerpensioen	Opbouw 70% van het ouderdomspensioen vanaf 1 juli 2015.
Wezenpensioen	14% van ouderdomspensioen.
Premievrijstelling bij AO	Bij arbeidsongeschiktheid van 35% of meer (herverzekerd door IFF).
Werkgeversbijdrage	14% van het pensioengevend salaris, maar ten minste de gedempte kostendeekkende premie.
Deelnemersbijdrage	Per 1 januari 2018: <ul style="list-style-type: none">• 7% van de pensioengrondslag voor degenen die na 31 december 2002, en• 1,5% per 1 januari 2018 en 2% per 1 juli 2018, jaarlijks per 1 juli met 0,5% groeiend naar 3,5% van de pensioengrondslag voor werknemers in dienst voor 1 januari 2003.
Toeslagen (voorwaardelijk)	Zie hoofdstuk 8
Overgangsbepalingen	Terugruil van ouderdomspensioen 67 jaar naar 65 jaar per 1 januari 2014 voor een periode van 5 jaar, tegen dezelfde tarieven die gehanteerd zijn op 1 januari 2014 bij de omzetting van het ouderdomspensioen van 65 naar 67 jaar.

6. RISICOMANAGEMENT

Het bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en goede werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van alle risico's waaraan het Pensioenfonds zich ziet blootgesteld.

Het risicomanagementplan, dat is opgenomen in bijlage D, beschrijft de diverse risicocategorieën die door het bestuur worden onderscheiden. Tevens bevat het een inschatting van kansen en gevolgen, alsmede een toelichting op de wijze waarop het bestuur het beleid ten aanzien van dit risico heeft vormgegeven. In hoofdlijnen komt het risicobeheersingssysteem neer op het volgende:

- Het bestuur heeft de financiële en niet-financiële risico's geanalyseerd door de waarschijnlijkheid en de impact ervan te analyseren en vervolgens te bepalen welke beheersmaatregelen nodig zijn om tot een acceptabel residurisico te komen. Deze stappen zijn vastgelegd in het risicomanagementplan.
- Op grond van het risicomanagementplan, is een risicoregister opgesteld dat ingaat op de monitoring van de risico's (zie aan het einde van bijlage D). Conform de in het risicoregister aangegeven frequentie worden de financiële risico's gemonitord door de BAC en de niet-financiële risico's door het DB. De Auditcommissie ziet toe op het naleven van deze procedures.
- De kwartaal- en maandrapportages die vanuit de vermogensbeheeradministratie worden opgeleverd, zijn specifiek afgestemd op de monitoring van de financiële risico's zodat het bestuur in één oogopslag de situatie kan overzien.

7. BELEID EN STURINGSMIDDELEN

7.1 Algemene beschrijving financiële opzet

Het Pensioenfonds is een 'eigen-beheer-fonds' en heeft haar overlijdensrisico's herverzekerd via Delta Lloyd. In dit hoofdstuk en de bijlage E wordt ingegaan op de financiële opzet bij het Pensioenfonds en de daarmee samenhangende financiële sturingsmiddelen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is, voor wat betreft de premiebetaling voor voortzetting van de pensioenopbouw, door IFF herverzekerd.

7.2 Beleidsdekkingsgraad

Voor het vaststellen van beleid en het nemen van beslissingen is de beleidsdekkingsgraad op een aantal beleidsterreinen van belang. Het Pensioenfonds stelt de beleidsdekkingsgraad als volgt vast:

- De beleidsdekkingsgraad per het einde van een maand is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad (het aanwezige vermogen gedeeld door het vereist eigen vermogen, vastgesteld onder UFR) per het einde van de maand en de elf daaraan voorafgaande maanden;
- Indien het bestuur een besluit neemt dat effect heeft op de technische voorzieningen of het vermogen, zoals bijvoorbeeld aanpassing van de grondslagen, zal dit verwerkt worden in de dekkingsgraad per het einde van de maand waarin het besluit is genomen. Een besluit tot het verlenen van toeslagen per 1 januari zal worden verwerkt in de dekkingsgraad per 31 december of per het einde van de maand waarin het bestuursbesluit is genomen indien dit na 1 januari is.

7.3 Beleid reserveringen

Het Pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast voor het geheel van de pensioenverplichtingen. De daarbij gehanteerde waarderingmethode en grondslagen worden nader toegelicht in bijlage E. In die bijlage zijn tevens de actuele kerncijfers van het Pensioenfonds opgenomen.

Het Pensioenfonds stelt periodiek (in elk geval per 31 december) het minimum vereist eigen vermogen vast overeenkomstig artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader. De minimaal vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen.

Tevens stelt het Pensioenfonds ieder kwartaal het vereist eigen vermogen vast zodat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het Pensioenfonds binnen een periode van een jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen. Een beschrijving van het model dat het Pensioenfonds hanteert voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is opgenomen in bijlage E.

De vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad zal het Pensioenfonds hierover DNB inlichten en een herstelplan opstellen conform artikel 138 van de Pensioenwet. In het herstelplan beschrijft het Pensioenfonds de maatregelen die worden genomen om binnen de wettelijke termijnen te voldoen aan het vereist eigen vermogen. Zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, zal het Pensioenfonds jaarlijks het herstelplan opnieuw opstellen.

7.4 Premiebeleid

Het Pensioenfonds stelt jaarlijks twee premies vast: de zuivere kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie. De zuivere kostendekkende premie wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen als waarop de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld. Voor de gedempte kostendekkende premie geldt hetzelfde, met uitzondering van de gehanteerde rente. Voor de gedempte kostendekkende premie wordt een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuren van de laatste 36 maanden gehanteerd.

Naast de premies die het Pensioenfonds vaststelt, stellen cao-partijen periodiek de feitelijke premie vast. Deze dient ten minste even hoog te zijn als de gedempte kostendekkende premie. De toetsing of dat het geval is vindt jaarlijks plaats op basis van de omstandigheden per 30 september. Wanneer de feitelijke premie lager blijkt te zijn dan de gedempte kostendekkende premie, zal het bestuur in contact treden met de werkgever. Met ingang van 1 juli 2015 bedraagt de feitelijke premie 14% van de salarissom tot het maximum pensioengevend salaris, welke verhoogd wordt met de werknemersbijdragen.

Voor een verdere beschrijving van de premies en het premiebeleid verwijzen wij naar paragraaf 7 in bijlage E.

7.5 Toeslagbeleid

Het Pensioenfonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is om over een reeks van jaren de opgebouwde pensioenen van de actieve en premievrije deelnemers alsmede de reeds ingegane pensioenen te verhogen met minimaal 80% van de relatieve stijging van het prijsindexcijfer (CPI alle huishoudens afgeleid per de maand oktober voor het lopende jaar in relatie tot de maand oktober van het voorgaande jaar, zoals vastgesteld door het CBS). De peildatum is 30 september. De jaarlijkse toeslag is gemaximeerd op 4%. Toeslagen lager dan 0,1% worden in principe niet toegekend.

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en is afhankelijk van de financiële positie van het Pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen en er wordt hiervoor geen reserve aangehouden.

Er zal alleen toeslagverlening plaats kunnen vinden, voor zover dit toekomstbestendig is. Dat wil zeggen dat de financiële positie van het Pensioenfonds zodanig is dat het te verlenen toeslagpercentage ook naar verwachting in de toekomst uitgekeerd zal kunnen worden.

Het bestuur hanteert voor een besluit over de feitelijke toekenning de onderstaande beleidsstaffel als leidraad:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110%	Nihil
Tussen 110% en bovengrens	Naar rato
Boven de bovengrens	Volledige toeslagverlening + eventueel inhaaltoeslagen en herstel van kortingen

De bovengrens wordt jaarlijks vastgesteld zodanig dat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid. De wijze waarop dit gebeurt en een verdere detaillering van het toeslagbeleid (inclusief het beleid voor inhaaltoeslagen en herstel van kortingen) zijn opgenomen in bijlage E.

7.6 Kortingenbeleid

Het bestuur kan als noodmaatregel besluiten de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen, indien overige maatregelen niet voldoende zijn.

Deze situatie kan zich voordoen indien:

- Uit het herstelplan blijkt dat met inzet van overige financiële sturingsmiddelen herstel tot het vereist eigen vermogen binnen de wettelijke termijnen niet mogelijk is. Een vermindering van aanspraken zal dan in principe gespreid over de duur van het herstelplan, te weten over een periode van 10 jaar, plaatsvinden. Alleen de korting in het eerste jaar zal onvoorwaardelijk worden toegepast. Eventuele kortingen in latere jaren zullen alleen worden toegepast indien en voor zover dit noodzakelijk blijkt bij het in dat jaar op te stellen herstelplan.
- Er op vijf achtereenvolgende (jaarlijkse) meetmomenten sprake is van een beleidsdekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tevens de actuele dekkingsgraad op dat moment lager is dan de vereiste minimale dekkingsgraad. In deze

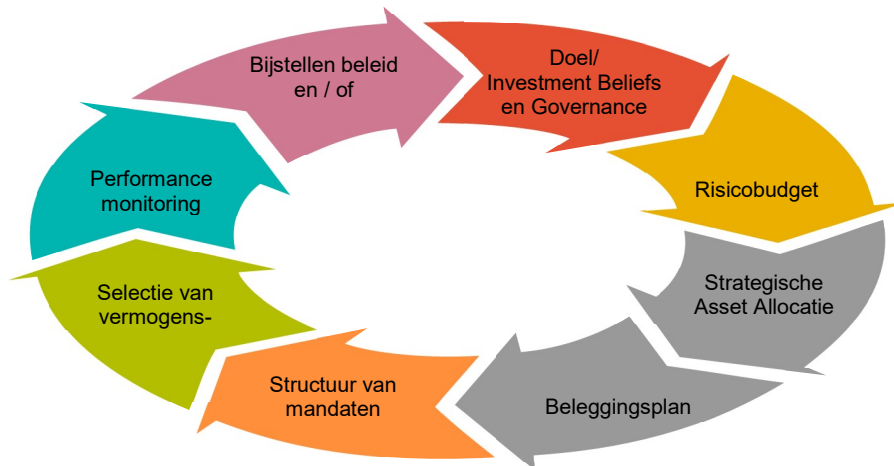
situatie zal het Pensioenfonds genoodzaakt zijn per direct de opgebouwde aanspraken en rechten te korten. Deze korting is onvoorwaardelijk en voor zover deze lager is dan 5% ineens doorgevoerd worden. Wanneer de benodigde korting groter is dan 5% zal deze gespreid worden over de resterende hersteltermijn.

De financiële sturingsmiddelen die het Pensioenfonds kan toepassen om kortingsmaatregelen te voorkomen staan beschreven in het crisisplan (zie bijlage H).

Toegepaste kortingen zullen per kalenderjaar worden bijgehouden in de administratie en kunnen in de toekomst worden gerepareerd indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de bovengrens van de beleidsstaffel voor het toeslagbeleid (zie paragraaf toeslagbeleid). De wijze waarop reparatie plaatsvindt is opgenomen in bijlage E.

8. BELEGGINGSBELEID

Het bestuur hanteert in het kader van haar beleggingsbeleid de volgende cyclus:



Op grond van een ALM-studie is een strategische beleggingsmix geformuleerd van 70% vastrentende waarden, 15% aandelen en 15% onroerend goed.

Op grond van een door het bestuur vastgestelde rentestaffel, bedroeg ultimo 2017 de beoogde renteafdekking 65%.

Het Pensioenfonds houdt een cashpositie van minimaal € 1 miljoen aan. Het derivatenbeleid is geregeld in het Beleggingsbeleid (bijlage F onder paragraaf 3i).

Het beleggingsbeleid wordt nader uitgewerkt in de bijlagen F en G.

9. HET FINANCIËEL CRISISPLAN

Op grond van de pensioenwetgeving dienen pensioenfondsden te beschikken over een financieel crisisplan. Dit is voor het Pensioenfonds aanleiding geweest voor het opstellen van een dergelijk financieel crisisplan.

Op grond van het besluit FTK dient het bestuur een beschrijving te geven van maatregelen die ingezet kunnen worden in de situatie dat niet aan de vereisten gesteld bij of krachtens artikel 132 van de Pensioenwet zal worden voldaan en welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie, bedoeld in artikel 140, eerste lid van de Pensioenwet met betrekking tot het minimaal vereist eigen vermogen.

Deze maatregelen komen samen in dit crisisplan, welke als bijlage H bij deze ABTN is opgenomen.

BIJLAGE A: GOVERNANCESTRUCTUUR EN HOOFDLIJNEN INTERN BEHEERSINGSSYSTEEM

Governancestructuur

1.1 I.F.F. (Nederland) B.V.

De sociale partners bepalen in onderling overleg de inhoud van de pensioenregeling. Het betreft hier aan werkgeverskant de directie van I.F.F. (Nederland) B.V. te Hilversum, en aan werknemerskant de vakbonden. -Daarnaast heeft de OR van I.F.F. (Nederland) B.V. instemmingsrecht.

1.2 Bestuur van het Pensioenfonds

Het bestuur is verantwoordelijk voor de bewaking van de doelstelling van het Pensioenfonds. Het bestuur bepaalt het dagelijkse beleid, draagt zorg voor de handhaving en uitvoering van statuten en reglementen, is belast met het beheer van het Pensioenfonds en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking, welke met de doelstellingen van het Pensioenfonds verband houden. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn nader uitgewerkt in de statuten van het Pensioenfonds.

a. Bestuursmodel

Het Pensioenfonds kent een paritair bestuursmodel. Het bestuur van het Pensioenfonds bestaat uit de 6 bestuurders en is als volgt samengesteld:

- 3 personen vanuit of namens de werkgever te benoemen door de directie van IFF;
- 2 personen vanuit of namens de werknemers te benoemen door de OR van IFF;
- 1 persoon vanuit of namens de pensioengerechtigden te benoemen middels verkiezingen onder de pensioengerechtigden.

Bij onvoldoende kandidaten voor een bestuursfunctie, heeft het Pensioenfonds statutair de mogelijkheid om externe bestuursleden aan te trekken.

b. Ondersteuning

Bij de uitvoering van de pensioenregeling wordt het bestuur terzijde gestaan door:

- interne commissies,
- een externe administrateur voor de deelnemersadministratie (BSG),
- vermogensbeheerders (Robeco, M&G, Northern Trust en CBRE) alsmede een externe administrateur voor het vermogensbeheer (BSG),
- een accountant (PwC),
- een waarmerkend actuaris (Milliman) en een adviserend actuaris (Willis Towers Watson),
- een compliance officer (de directeur van IFF),
- een extern bestuurssecretariaat (TXT & PR Myra Prinsen).

Bovendien ontvangt het bestuur van de zijde van het verantwoordingsorgaan van het Pensioenfonds inbreng ten aanzien van het te voeren beleid in de vorm van adviezen voor de besluiten die op grond van de Pensioenwet adviesplichtig zijn.

c. Geschiktheid en geschiktheidsplan

Het geschiktheidsbeleid is opgenomen in bijlage K. In het functieprofiel is vastgelegd over welke kennis, competenties en professioneel gedrag (aspirant) bestuursleden moeten beschikken. Doel is dat de bestuursleden over voldoende kennis, inzicht en oordeelsvorming beschikken om hun taken te volbrengen.

In het traject voor nieuwe bestuursleden, voorziet het Pensioenfonds nadrukkelijk in de positie van aspiranten. De aspirant-bestuursleden volgen - middels alsmede begeleiding door interne en externe deskundigen - een opleidingstraject om het vereiste niveau van geschiktheid te bereiken.

Als de bij de bestuursleden aanwezige geschiktheid afwijkt van de gewenste geschiktheid c.q. wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn, wordt per bestuurslid in een opleidings/ontwikkelplan vastgelegd welke stappen worden ondernomen om te komen tot de gewenste geschiktheid. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van het individueel of collectief volgen van een pensioenopleiding. Het geschiktheidsplan en de voortgang van het ontwikkelplan worden periodiek geëvalueerd.

Naast het voldoen aan de “minimumeisen” van deskundigheid stelt het Pensioenfonds periodiek vast op welke aandachtsgebieden aanvullende deskundigheid c.q. geschiktheid gewenst is.

d. Gedragscode en compliance officer

Het Pensioenfonds heeft een gedragscode opgesteld die mede is gebaseerd op een model van de Pensioenfederatie. De gedragscode geldt voor het bestuur en al degenen die voor, namens of in opdracht van het Pensioenfonds werken en alle door het bestuur aan te wijzen betrokkenen. Dit ter voorkoming van conflicten tussen het belang van het Pensioenfonds en de privébelangen van betrokkenen alsmede ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het Pensioenfonds voor privédoeleinden. In dat kader bieden de leden van het bestuur en de organen van het Pensioenfonds ook inzicht in hun andere (neven)functies.

Het Pensioenfonds heeft in 2007 een externe compliance officer aangesteld die werkzaam is bij IFF. De compliance officer is in het bijzonder belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen uit de gedragscode die gelden voor de bestuursleden en andere verbonden personen. De taken en bevoegdheden van de compliance officer zijn vastgelegd in de gedragscode.

De compliance officer geeft één maal per jaar een schriftelijke terugkoppeling aan het bestuur over zijn bevindingen inzake compliance.

De gedragscode en compliance officer maken deel uit van het integriteitsbeleid, dat is opgenomen in bijlage J.

1.3 Commissies

Bij de voorbereiding en monitoring van het beleid laat het bestuur zich bijstaan door een aantal commissies.

In elke commissie zit minimaal één bestuurslid. De commissies worden verder aangevuld met leden die afkomstig zijn uit de deelnemers dan wel externe deskundigen. Momenteel heeft het Pensioenfonds de volgende vaste commissies:

- Beleggingsadviescommissie.
- Communicatiecommissie.
- Auditcommissie.
- Financiële Monitoring Commissie

Indien daar behoefte aan is, kan het bestuur nieuwe vaste of ad hoc commissies instellen. De commissies kunnen het bestuur te allen tijde gevraagd en ongevraagd adviseren. De besluitvorming en eindverantwoordelijkheid liggen bij het bestuur.

1.4 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld. De inrichting en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten van het Pensioenfonds en zijn nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement van het verantwoordingsorgaan. De taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn gelijk aan de wettelijke taken en bevoegdheden zoals vastgelegd in artikel 115c van de Pensioenwet. Het verantwoordingsorgaan bestaat bij het Pensioenfonds uit 3 leden:

- 1 lid van het verantwoordingsorgaan wordt als vertegenwoordiger van de werkgever benoemd door het bestuur op bindende voordracht van de directie van IFF.
- 1 lid van het verantwoordingsorgaan wordt als vertegenwoordiger van de werknemers benoemd door het bestuur op bindende voordracht van de OR.
- 1 lid van het verantwoordingsorgaan wordt als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden benoemd door het bestuur op bindende voordracht na verkiezingen door de pensioengerechtigden.

1.5 Intern toezicht

Het bestuur van het Pensioenfonds heeft gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. Deze commissie bestaat uit drie onafhankelijke leden. De leden worden benoemd door het bestuur op bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan.

De visitatiecommissie houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Pensioenfonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

1.6 Externe deskundigen

Het bestuur heeft PwC als externe accountant aangesteld. De accountant controleert jaarlijks de jaarrekening van het Pensioenfonds en de verslagstaten voor DNB. De accountant geeft hierover een accountantsverklaring af.

De accountant legt regelmatig verantwoording af aan het bestuur. Tussen het Pensioenfonds en PwC is de opdracht tot deze dienstverlening door middel van een overeenkomst vastgelegd.

Het bestuur heeft Willis Towers Watson benoemd als adviserend actuaaris. De adviserend actuaaris adviseert het bestuur over actuariële aangelegenheden. De actuaaris legt hierover regelmatig verantwoording af aan het bestuur. Tussen het Pensioenfonds en Willis Towers Watson is deze opdracht tot dienstverlening door middel van een overeenkomst vastgelegd. Het actuariële rapport wordt jaarlijks opgesteld door de BSG, dat de deelnemersadministratie en de vermogensbeheeradministratie verzorgt.

Het bestuur heeft Milliman benoemd als waarmerkend actuaaris. De waarmerkend actuaaris toetst onder andere jaarlijks de mate waarin de verplichtingen van het Pensioenfonds door aanwezig vermogen worden afgedekt. Tussen het Pensioenfonds en Milliman is deze opdracht tot dienstverlening door middel van een overeenkomst vastgelegd. Ten aanzien van de waarmerking wordt rekening gehouden met de bepalingen in artikel 148 van de Pensioenwet, met betrekking tot de onafhankelijkheid van de waarmerkend actuaaris.

Het bestuur van het Pensioenfonds vraagt advies aan de accountant en de adviserend en waarmerkend actuaaris in alle gevallen waarin het bestuur dit nodig acht.

Het bestuur beoordeelt ten minste eenmaal per jaar, na afhandeling van het jaarwerk, het functioneren van de accountant en de adviserend en waarmerkend actuaaris. De uitkomsten van deze beoordeling bespreekt het bestuur met de accountant of de adviserend, dan wel waarmerkend actuaaris.

1.7. Uitbesteding

Het bestuur heeft de volgende werkzaamheden uitbesteed aan derden:

- Deelnemersadministratie: aan de BSG.
- Vermogensbeheer: aan Robeco, M&G, Northern Trust en CBRE.
- Beleggingsadministratie: aan de BSG.
- Bestuurssecretariaat: aan TXT & PR Myra Prinsen.

Bij de uitbesteding is rekening gehouden met het bepaalde in:

- artikel 34 van de Pensioenwet;
- hoofdstuk 4 van het Besluit uitvoering Pensioenwet;
- de door AFM en DNB opgestelde Principes voor beheerst beloningsbeleid.

Deelnemersadministratie

De deelnemers- en financiële administratie worden uitgevoerd door de BSG (Blue Sky Group). Tussen het Pensioenfonds en de BSG is op 3 oktober 2013 een uitbestedingsovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst geldt voor een periode van vijf jaar met ingang van 1 januari 2014. De overeenkomst wordt nadien telkens met een periode van één jaar verlengd tenzij deze wordt opgezegd met inachtneming van de opzegtermijn van zes maanden. Onderdeel van de overeenkomst is een zogeheten Service Level Agreement (SLA). Deze SLA wordt periodiek geëvalueerd en indien nodig herzien.

Vermogensbeheerders en custodian

Het beheer van het Pensioenfondsvermogen is uitbesteed aan professionele vermogensbeheerders. Uit het oogpunt van beheersbaarheid van het beleggingsrisico, waarbij risicospreiding en governance worden afgewogen, heeft het Pensioenfonds ervoor gekozen om enkel in fondsen te beleggen. Daartoe zijn de volgende vermogensbeheerders geselecteerd:

- Robeco (LDI40 en Credits)
RIAM vermogensbeheerovereenkomst van 4 januari 2012 met SLA van 1 januari 2012.
- M&G (Onderhandse leningen)

In 2016 heeft het Pensioenfonds twee commitments gedaan om een Europese gespreide onroerend goed portefeuille op te bouwen: 1) EUR 16 miljoen in het European property Fund en 2) EUR 18 miljoen in het European Secured Property Income Fund. Gezien de versnelde afbouw van de CBRE Onroerend goed portefeuille en de aanwezige liquiditeit heeft het Pensioenfonds de commitment voor het European Property Fund in mei 2017 verhoogd met EUR 18 miljoen.
- In de loop van 2017 heeft, in het kader van het ESG-beleid een transitie plaats gevonden van BlackRock naar Northern Trust.
- CBRE (onroerend goed): deze portefeuille is in 2017 grotendeels afgebouwd door verkoop en liquidatie.

De afspraken ten aanzien van deze uitbesteding zijn in vermogensbeheerovereenkomsten en SLA's vastgelegd.

De SLA wordt periodiek geëvalueerd en indien nodig herzien.

	Overeenkomst d.d.	Looptijd	Stilzwijgende verlengingsperiode	Opzegtermijn
BSG	3 oktober 2013	Onbepaalde tijd	Nvt	6 maanden
Robeco	2 maart 2016	Onbepaalde tijd	Nvt	3 maanden
Northern Trust	Nvt	Onbepaalde tijd	Nvt	1 maand
M&G	Nvt			
CBRE	Nvt			

Het uitbestedingsbeleid is opgenomen in bijlage I.

Hoofdpijnen intern beheersingssysteem

1. Beleidsmatige processen en doelstellingen

Om de gestelde doelen te verwezenlijken voert het bestuur een beleid, waarbij de actualiteit steeds in het oog wordt gehouden. Het bestuur laat zich bij het maken van beleid ondersteunen door adviezen van externe deskundigen en door periodieke rapportages die een totaalbeeld moeten geven van de (financiële) positie van het Pensioenfonds met de daarbij te onderkennen en te analyseren risico's. Deze rapportages zijn onder meer:

- Het financieel jaarverslag;
- Een actuariael jaarrapport;
- De beleggingsrapportages (per kwartaal) en beleggingsplan;
- De maandelijkse rapportage over de dekkinggraad;
- De Asset Liability Management (ALM-)studie;
- De verslagstaten voor DNB inclusief de voortgangsrapportage inzake het herstelplan;
- Het rapport van de waarmerkend actuaris;
- De haalbaarheidstoets;

2. Beleid

Het bestuur onderkent het belang van risicomanagement, dat een steeds belangrijker rol is gaan spelen in de aansturing van het Pensioenfonds. Zie hiervoor ook Hoofdstuk 6. Het beleid van het bestuur is er niet op gericht om risico's per definitie uit te sluiten, maar om risico's op een verantwoorde wijze te beheersen.

3. Uitvoering

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van controlemaatregelen gericht op het adequaat beheersen van alle voorkomende 'bedrijfsprocessen' van het Pensioenfonds, met inbegrip van een juiste en volledige registratie van de gegevens van het Pensioenfonds.

Als uitvloeisel van die verantwoordelijkheid wordt gestuurd op het zoveel mogelijk beperken van de risico's die samenhangen met uitbestede processen.

Het bestuur heeft een aantal controlemechanismen geïntroduceerd die in drie categorieën onder te verdelen zijn:

- algemene controle en interne controle
- controle op de uitbestede taken
- controle op de volledigheid van gegevens

Bij incidentele processen zal het bestuur nagaan of er additionele risico's optreden die specifieke, dan wel aanvullende, controlemaatregelen vereisen.

4. Algemene controle en interne controle

Om een goed overzicht te houden op alle relevante gebeurtenissen en processen vergadert het bestuur in beginsel ten minste zes keer per jaar. Daarbij beziet het bestuur of de voortgang van processen naar tevredenheid verloopt. Onderdeel van deze algemene controle zal zijn een beschouwing van de financiële positie van het Pensioenfonds.

Daarnaast vergadert het bestuur zo dikwijls als dat noodzakelijk wordt geacht over specifieke en/of spoedeisende aangelegenheden.

In voorkomende gevallen kan worden besloten tot schriftelijke consultering van de bestuursleden om de voortgang van de besluitvorming te waarborgen.

Het bestuur zal de voortgang van gemaakte afspraken (laten) bijhouden op een actielijst.

Alle aspecten van het (dagelijks) beleid zullen worden bepaald door minimaal twee bestuursleden, zodat het vier-ogen-principe gewaarborgd is.

Voor deze algemene en interne controle maakt het bestuur gebruik van de volgende hulpmiddelen.

- **Jaarplanning**

Het bestuur hanteert een jaarplanning in de vorm van een checklist om na te gaan of tijdig alle, in enig jaar te ondernemen, activiteiten worden verricht. In de jaarplanning is aangegeven wie welke rol en wanneer, dient te vervullen. Deze jaarplanning is ook bestemd om het bestuur te ondersteunen in zijn controletaken op de uitbestede werkzaamheden.

In deze jaarplanning zijn de voor het Pensioenfonds jaarlijks terugkerende besluitvormingsmomenten en werkzaamheden opgenomen. Ook is een planning opgenomen voor periodiek terugkerende zaken die niet aan een jaarcyclus gekoppeld zijn.

- **Register van aanbevelingen**

Het bestuur houdt in een register de aanbevelingen bij van de controlerend actuaire, de accountants, de visitatiecommissie en de zelfevaluatie. Daarbij wordt tevens de voortgang in de afhandeling vermeld.

- **Monitoring financiële positie**

Naast de gedetailleerde vaststelling van de financiële positie van het Pensioenfonds in het jaarverslag, wordt op maandelijkse basis inzicht verkregen in die positie. Zowel door de BAC als door het bestuur worden de maandrapportages behandeld. Tevens worden op wekelijkse basis de renteontwikkelingen gemonitord door de Financiële Monitoring Commissie.

- **Goed Pensioenfondsbestuur**

Intern toezicht: het bestuur draagt zorg voor de organisatie van een transparant intern toezicht. Daartoe wordt door het bestuur een visitatiecommissie ingesteld. Daarnaast heeft het bestuur van het Pensioenfonds een verantwoordingsorgaan ingesteld. In dit orgaan zijn de werknemers, pensioengerechtigden en de werkgever qua stemverhouding evenredig vertegenwoordigd.

De bevindingen van de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan zijn voor het bestuur van belang voor de toetsing van zijn beleid en de beleidsprocedures.

Gedragscodes: voor de interne controle op integriteit heeft het Pensioenfonds een gedragscode opgesteld. De compliancefunctie wordt door een compliance officer vervuld. De gedragscode wordt ten minste één maal per jaar aan de orde gesteld bij een bestuursvergadering.

Geschiktheidsplan: voor de interne controle op de in het bestuur aanwezige geschiktheid, heeft het bestuur een geschiktheidsplan opgesteld. De aanwezige geschiktheid wordt jaarlijks tijdens de bestuursdag geëvalueerd.

Deze hulpmiddelen worden ten minste één maal per jaar aan de orde gesteld in een bestuursvergadering. De jaarplanning staat bij elke DB-vergadering - als algemeen controlemiddel - op de agenda en het register van aanbevelingen bij elke bestuursvergadering.

5. Controle op uitbestede werkzaamheden

Controle op de administratie

Voor de controle op de administratie laat het bestuur de administrateur periodiek verantwoording afleggen, onder meer door middel van het verstrekken van kwartaalrapportages en -overzichten.

Deze rapportages behelzen o.a.:

- de registratie van de (financiële) gegevens van het Pensioenfonds;
- de stand van zaken van betalingen door de werkgever;
- behandeling van klachten van de aangesloten ondernemingen en van (gewezen) deelnemers.

Het bestuur neemt ook mee in zijn beoordeling:

- de jaarlijkse bevindingen van de accountant over de door gevoerde administratie;
- eventuele signalen van de aangesloten werkgever en van de (gewezen) deelnemers, al dan niet via de betrokken cao-partijen.

Controle op het vermogensbeheer

De vermogensbeheerders handelen conform het door het bestuur verleende beleggingsmandaat. Dit onderwerp is nader uitgewerkt in hoofdstuk 7.

6. Controle op volledigheid gegevens

Controle op de juistheid van de door IFF opgegeven gegevens

Via de uitvoeringsovereenkomst met IFF bepaalt het Pensioenfonds de wijze waarop en de termijnen waarbinnen de informatie nodig voor een goede administratieve uitvoering van de statuten en het reglement door IFF moet worden verstrekt aan het Pensioenfonds.

IFF is door het Pensioenfonds in bezit gesteld van (papieren dan wel digitale) formulieren voor de gegevensuitwisseling. Deze formulieren worden bij binnenkomst door de administrateur gecontroleerd op volledigheid. Bij volledig ingevulde formulieren worden de aangegeven wijzigingen doorgevoerd. Als dit persoonsgegevens betreft, worden deze gegevens door de administrateur vergeleken met die van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA).

BIJLAGE B: DOELSTELLINGEN, BELEIDSUITGANGSPUNTEN EN RISICOHOUING

Inleiding

De doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding van een Pensioenfonds maken onderdeel uit van de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds.

Missie, visie en strategie

De missie, visie en strategie van het Pensioenfonds zijn in hoofdstuk 1 van de ABTN opgenomen. Het Pensioenfonds wil binnen de regeling die de sociale partners hebben afgesproken een zo optimaal mogelijke uitkering verzorgen middels een zelfstandig Pensioenfonds voor (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en nabestaanden.

Doelstellingen en beleidsuitgangspunten (inclusief risicohouding)

Het Pensioenfonds hanteert de volgende doelstellingen en beleidsuitgangspunten.

Doelstelling

De doelstelling die voortvloeit uit de missie, visie en strategie is het realiseren van voldoende rendement om de pensioenafspraken na te kunnen komen. Daartoe worden onnodige risico's en onnodige kosten voorkomen. De ambitie is om de pensioenaanspraken en pensioenrechten zodanig waardevast te houden dat over een reeks van jaren voor 80% kan worden geïndexeerd, met een maximum van 4% per jaar.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten moeten bijdragen aan de verwezenlijking van deze doelstelling:

- Basis voor beleidskeuzes
Om tot een optimale inzet te kunnen komen van de tot haar beschikking staande instrumenten baseert het Pensioenfonds het beleid op een ALM-studie die minimaal elke drie jaar, doch vaker indien nodig, wordt uitgevoerd. Tevens laat het bestuur zich bij het nemen van belangrijke beleidsbeslissingen adviseren door interne en externe deskundigen.
- Rendementsstreven
Bij het streven naar voldoende rendement gelden de volgende uitgangspunten:
 - o Gewenste maximale premiestijging: ten minste de gedempte kostendeckende premie ontvangen is het uitgangspunt voor de pensioenovereenkomst, zodat een opbouwkorting zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien de feitelijke premie niet toereikend is, treedt het bestuur in overleg met de werkgever.
 - o Volatiliteit toeslagen: de toeslagen voor actieve en niet-actieve deelnemers zijn afhankelijk van de prijsinflatie. De toeslag is gemaximeerd op 4%.
 - o Gewenste kans op realisatie toeslagen: het verlenen van toeslagen is een belangrijke doelstelling van het pensioenfonds. Gemiddeld wordt een niveau van toeslagverlening op lange termijn beoogd van 80% van de prijsinflatie.
 - o Gewenste kritische grens dekkingsgraad; het minimale (kritische) niveau van de beleidsdekkingsgraad is in lijn met het risicomangementplan vastgesteld op 97,5%. Dit niveau mag 1 keer in de 40 jaar worden bereikt.
 - o Volatiliteit dekkingsgraad: het bestuur accepteert een daling van de actuele dekkingsgraad met maximaal 10%-punt in 1 jaar. Hiertoe wordt een beleggingsbeleid vormgegeven met een gematigd risicoprofiel.

- Maximaal acceptabele niveau van kortingen: het bestuur acht het nemen van risico's om de toeslagverlening te realiseren onvermijdelijk. In extreme situaties wordt een beperkte rechtenkorting derhalve geaccepteerd alhoewel het vermijden van rechtenkortingen een hoge prioriteit heeft.
- Gewenste eigenschappen strategisch beleggingsbeleid: het uitgangspunt voor het pensioenfonds is een gematigd beleggingsbeleid. Op basis van een ALM-studie wordt vastgesteld welke risico's minimaal nodig zijn om het beoogde toeslagverlening te kunnen realiseren. Concreet betekent dit dat aandelenrisico's beheerst worden aangegaan om additioneel rendement te genereren en renterisico's worden beperkt.

- Risicohouding

De risico's worden beperkt conform hetgeen daarover is vastgelegd in de risicohouding. Hierbij spelen de fondskenmerken een belangrijke rol. Uit de ALM-studie blijkt dat de rijpingsgraad van het pensioenfonds ongeveer 60% bedraagt. Dit is de verhouding tussen de technische voorziening van de niet-actieve versus de actieve deelnemers. De premiestuur is 0,2%. Dit betekent dat een eenmalige 1%-punt premiestijging voor 0,2%-punt bijdraagt aan de dekkingsgraad.

De mate van risicodraagvlak gegeven de fondskenmerken is gemiddeld. Op basis hiervan en de onder het kopje 'rendementsstreven' geformuleerde beleidsuitgangspunten is door het pensioenfonds een korte en lange termijn risicohouding vastgesteld.

De korte termijn risicohouding wordt vastgelegd door het vereist eigen vermogen van 15,7% en de daaromheen overeengekomen bandbreedte van [2,5% - 2,5%].

De lange termijn risicohouding wordt vastgelegd met behulp van de drie – voor de haalbaarheidstoets – vastgestelde ondergrenzen. De eerste volgt vanuit een situatie waarbij eigen vermogen gelijk is aan het vereist eigen vermogen:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;

De twee overige ondergrenzen volgen vanuit de feitelijk financiële situatie:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;
- De derde ondergrens is de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweersscenario" (5e percentiel). Deze is vastgesteld op 25%.

De korte en lange termijn risicohouding vormen het kader voor het gematigd strategisch beleggingsbeleid dat het pensioenfonds.

- Kosten

De kosten voor het Pensioenfonds worden zoveel mogelijk beperkt zonder afbreuk te doen aan effectiviteit en efficiëntie. Dit geldt zowel voor de uitvoeringskosten als voor de vermogensbeheerkosten.

De uitvoeringskosten worden, conform de uitvoeringsovereenkomst, volledig betaald door de Vennootschap. Ze worden jaarlijks gebudgetteerd. Bij het aangaan van nieuwe verplichtingen en uitgaven voor de uitvoering van de regeling let het bestuur op de kosten. Er is een kostenvoorziening aanwezig voor het geval de Vennootschap zou wegvallen.

De vermogensbeheerkosten komen volledig voor rekening van het Pensioenfonds zelf. Bij het aangaan van nieuwe beleggingen en bij de evaluatie van lopende beleggingen, neemt het bestuur (daarin geadviseerd door de BAC) de bijbehorende vermogensbeheerkosten en transactiekosten mee in haar overwegingen.

- Uitstel in het realiseren van de ambities

Indien in enig jaar de ambities niet gerealiseerd kunnen worden, streeft het bestuur ernaar om ze in een volgend jaar alsnog in te kunnen halen conform de wet- en regelgeving en de gemaakte bestuursafspraken. Dat geldt zowel voor toegepaste kortingen als voor niet verstrekte indexatie: in beide gevallen worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd.

- Extra indexatie om in het verleden niet toegekende indexatie of in het verleden doorgevoerde vermindering van pensioenafspraken en pensioenrechten te compenseren, kan worden verleend op basis van de wettelijke voorwaarden, gesteld in artikel 137 van de Pensioenwet, voor zover dit binnen de beschikbare fiscale ruimte mogelijk is.

Het bestuur van het Pensioenfonds volgt hiervoor de volgende beleidsuitgangspunten:

- o Eerst worden kortingen gerepareerd, daarna gemiste toeslagen.
- o De reparatie vindt, voor zover dit volgens de wet- en regelgeving is toegestaan, op basis van kalenderjarenplaats: ieder individu dat in een bepaald jaar op enig moment in dienst was van IFF, ontvangt de volledige reparatie van de korting / inhaalindexatie.
- o De oudste jaren worden het eerst gerepareerd.
- o De houdbaarheidstermijn van reparaties is maximaal 10 jaar.
- o Er wordt geen differentiatie toegepast naar verschillende groepen deelnemers.

Op grond van specifieke argumenten kan het bestuur, in de besluitvorming over het al dan niet repareren, afwijken van deze uitgangspunten.

Het beleid wordt door het bestuur zodanig geformuleerd en gemonitord dat daarover transparant kan worden gecommuniceerd naar de belanghebbenden.

BIJLAGE C: HAALBAARHEIDSTOETS

Op grond van het nFTK is in 2015 de aanvangshaalbaarheidstoets (AHBT) uitgevoerd voor het fonds. De AHBT dient aan te tonen dat:

1. het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
2. het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
3. het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereiste vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen;
4. het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het fonds hiervoor de maximale afwijking vaststelt.

Wanneer er geen significante wijzigingen zijn in het fondsbeleid of de pensioenregeling, dient het fonds in de komende jaren een jaarlijkse haalbaarheidstoets (HBT) uit te voeren. Dit is voor het eerst in 2016 gedaan en is ook in 2017 van toepassing. Deze HBT dient aan te tonen dat:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, startend vanuit de feitelijke financiële positie boven de door het fonds gedefinieerde ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
2. Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het fonds hiervoor de maximale afwijking vaststelt.

De uitgangspunten voor de (A)HBT zijn voorgeschreven door DNB en gelden voor alle pensioenfondsden.

Het pensioenresultaat is in de (A)HBT gedefinieerd als de pensioenuitkomsten, zoals die volgen uit het beleid van het fonds ten opzichte van de pensioenuitkomsten, zoals die zouden gelden als er nooit sprake zou zijn van kortingen en er altijd conform de prijsindex zou worden geïndexeerd. Het ijkpunt is dus een pensioenuitkomst die de prijsontwikkeling volledig bijhoudt.

NB: Het fondsbeleid behelst: de inhoud van de regeling, de hoogte van de premie, het kortings-, het toeslag- en het beleggingsbeleid.

De HBT 2018 levert de volgende resultaten op:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau komt uit op 100% als gestart wordt op de feitelijke dekkingsgraad.
2. In een slechtweerscenario komt het verwachte pensioenresultaat uit op 78%; dit komt neer op een relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan vanuit de feitelijke dekkingsgraad van 22%.

Uit de risicohouding volgen drie ondergrenzen die van belang zijn bij de toetsing. De eerste volgt vanuit een situatie waarbij eigen vermogen gelijk is aan het vereist eigen vermogen:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;

De twee overige ondergrenzen volgen vanuit de feitelijk financiële situatie:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;
- De derde ondergrens is de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweerscenario" (5e percentiel). Deze is in overleg met sociale partners vastgesteld op 25%.

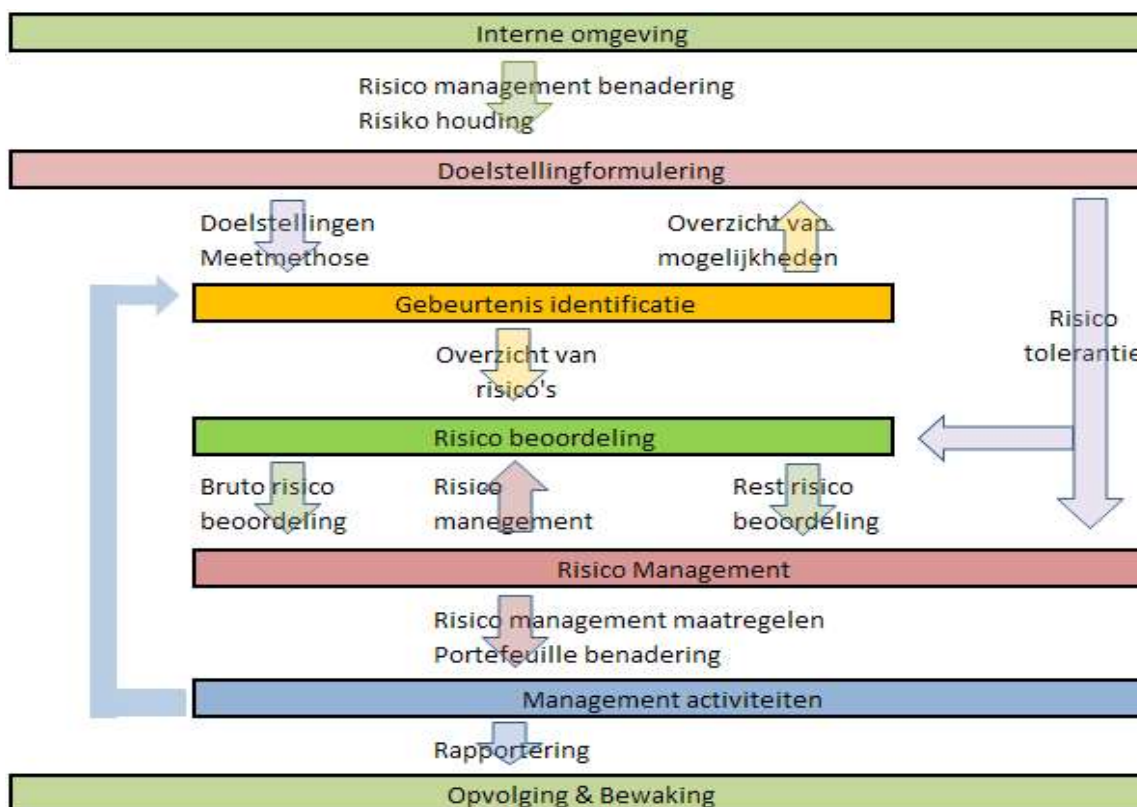
Op basis van bovenstaande voldoen de resultaten van de haalbaarheidstoets aan de vereisten.

BIJLAGE D: RISICOMANAGEMENTPLAN

Inleiding

Het IFF Pensioenfonds heeft in 2004 een eerste risico-inventarisatie gemaakt. In de daaropvolgende jaren lag de focus vooral op het renterisico en het continuïteitsrisico in de uitvoering.

Op grond van voortschrijdend inzicht wordt nu dieper ingegaan op het integraal risicomanagement conform de aanpak die door de Pensioenfederatie is aangereikt. Daarin wordt getracht om te komen tot een cyclus waarin continu beoordeling plaatsvindt en waar nodig wordt bijgestuurd. Tevens wordt duidelijkheid gegeven over de inzet van mensen en middelen. Bij de uitwerking wordt gebruik gemaakt van de ERM (Enterprise Risk Management) methode waar wereldwijd binnen de IFF-organisatie mee wordt gewerkt en die in onderstaand schema wordt weergegeven.



Risico wordt gedefinieerd als de combinatie van **de waarschijnlijkheid** van een gebeurtenis en **de impact** daarvan. Met risicomanagement worden deze risico's beheerst.

Uitgaande van het **bruto risico** (dus voordat er beheersmaatregelen zijn getroffen) worden mogelijke **beheersmaatregelen** (de management respons) en hun kosten overwogen om uiteindelijk tot een acceptabel **residu risico** te komen.

Tenzij het bruto risico anders omschreven is, wordt het in dit stuk gezien als de mogelijke impact op de dekkingsgraad indien het een jaar lang niet wordt gemanaged. Deze horizon van één jaar wordt uitsluitend gebruikt om de risicoanalyse te kunnen uitvoeren. Uiteraard zullen voor een pensioenfonds bepaalde risico's pas op langere termijn impact hebben. Het management van valutarisico zal een andere respons vragen dan bijvoorbeeld het lang leven risico terwijl beide bruto risico's voor een pensioenfonds een significante impact kunnen hebben.

De ambitie van het Pensioenfonds

Het Pensioenfonds wil een pensioenvoorziening treffen voor ouderdom en overlijden van de deelnemers (artikel 3 van de Statuten). Daarop zou, uit de algemene reserve, jaarlijks een toeslag moeten worden verleend van maximaal de stijging van de CBS-consumentenprijsindex voor huishoudens met een jaarlijkse limiet van 4% (artikel 17 Pensioenreglement).

Op basis van de meest recente continuïteitsanalyse wordt een concreet ambitieniveau vastgesteld. Op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets is dit **ambitieniveau** zowel voor actieve als voor niet-actieve deelnemers vastgesteld op 80% van de stijging van de CBS-consumentenprijsindex voor huishoudens, conform hetgeen in het Pensioenreglement staat. Dit ambitieniveau is leidend bij het risicomanagement.

In hoeverre die ambitie haalbaar is, hangt af van het solvabiliteitsrisico. Jaarlijks wordt, aan de hand van de reservepositie en de CBS-consumentenprijsindex per ultimo oktober van dat jaar, beoordeeld wat de werkelijke ruimte is voor toeslagverlening.

Het solvabiliteitsrisico

Definitie: het risico dat de ambitie niet meer gerealiseerd kan worden doordat de solvabiliteit, dus de dekkingsgraad, ontoereikend wordt. Solvabiliteit is de verhouding tussen de bezittingen op marktwaarde en de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen volgens de wettelijke waarderingmethode. Dit impliceert dus mede het risico dat de marktwaarde van de pensioenverplichtingen zich ongunstig ontwikkelt ten opzichte van de waardering op basis van de wettelijk voorgeschreven methodiek.

Kans en impact van dit risico: De impact van de dekkingsgraad op de toeslagverlening is als volgt:

Financiële situaties	Consequenties	Crisis?
a. Beleidsdekkingsgraad > Bovengrens toeslagverlening	Bestuur kan besluiten tot toekennen van een volledige toeslag.	Nee
b. 110% <Beleidsdekkingsgraad< Bovengrens toeslagverlening	Bestuur kan besluiten tot toekennen van een gedeeltelijke toeslag.	Nee
c. Reservepositie < 0% maar Vermogen > TV + 10%	Herstelplan, beperkte toeslagverlening.	Nee
d. Vermogen < TV + 10%	Geen toeslagverlening.	Nee
e. Vermogen < TV + MVEV	Korting pensioenaanspraken wanneer deze situatie zich 5 achtereenvolgende meetmomenten voordoet	Nee
f. Vermogen/TV < kritieke DG	Geen uitzicht op herstel binnen wettelijke termijn van 10 jaar.	Ja

Formule voor de berekening van de reservepositie:

$$\text{Reservepositie} = \frac{\text{Vermogen} - (\text{TV} + \text{VEV})}{\text{TV}}$$

Bovenop het vereist eigen vermogen is een extra buffer nodig voordat volledige toeslagverlening mogelijk is. Het vereist eigen vermogen van het Pensioenfonds bedraagt momenteel circa 15,7% en de **streefdekkingsgraad** ligt op 123,2%. De (beleids)dekkingsgraad ligt al een aantal jaren onder dit streefniveau.

Het Pensioenfonds heeft een negatieve reservepositie wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan het Vereist Eigen Vermogen.

In het crisisplan wordt een **ondergrens** voor de dekkingsgraad genoemd van 97,5%: daar wil het Pensioenfonds in geen geval onder komen.

Houding ten aanzien van het solvabiliteitsrisico (residu).

- Aanvaardbare risicogrenzen.
 - Bij een dekkingsgraad lager dan 85% (berekend met de rente op basis van dagwaarde) is herstel op eigen kracht niet meer aantoonbaar en zal gekort moeten worden. Uit prudentieoverwegingen hanteert het bestuur echter een ondergrens van 97,5%: het bestuur wil slechts een zeer beperkt risico lopen op een dekkingsgraad lager dan 97,5%, maximaal 2,5% op een 15-jaars termijn (zoals gehanteerd wordt in ALM). Bij een dekkingsgraad van 100% (berekend met de rente op basis van dagwaarde) zijn alle verplichtingen afgedekt en is er nog 2,5% ruimte om extra veiligheidsmaatregelen te betalen. Het Pensioenfonds vindt maximaal 5% kans op een dekkingsgraad onder 100% over een periode van een half jaar acceptabel.
 - De hierboven genoemde maximale tekortkansen hebben een directe relatie met de tracking error van beleggingen ten opzichte van de verplichtingen. Deze maatstaf meet de mate waarin het rendement van de beleggingen afwijkt van de waardeontwikkeling van de verplichtingen. Om deze reden wil het bestuur de maximale tracking error afhankelijk maken van de ruimte in de dekkingsgraad. Uit de meest recente ALM-studie is een maximale tracking error van 7,0% naar voren gekomen.
 - De minimaal aanvaardbare dekkingsgraad van 97,5% en de actuele dekkingsgraad bepalen de beschikbare risicoruimte. Het bestuur beslist periodiek welk deel van die ruimte het wil inzetten als risicobudget.
- Herstel van buffers
 - Herstel van wettelijke buffers volgt de daaraan wettelijk bepaalde hersteltermijnen. Een verlaging van de termijn is mogelijk na zorgvuldige afweging in het bestuur.
 - Het bestuur heeft een streefdekkingsgraad van circa 123,2%. Deze is gelijk aan de grens waarboven volledige toeslagverlening mogelijk is.
 - Tijdens het hersteltraject verwacht het bestuur conform de vastgestelde toeslagstafel slechts een gedeelte van de prijsindex te kunnen indexeren.
- Het bestuur wil de kans minimaliseren dat het op enig moment moet korten.

Management respons: Omdat het solvabiliteitsrisico de optelsom is van alle (financiële) risico's, bestaat de management respons feitelijk uit de huidige structuur die het Pensioenfonds momenteel heeft. We noemen hier het instellen van de BAC, het DB, de Visitatiecommissie, rapporteringsstromen, het aanstellen van hoge kwaliteit vermogensbeheerders. Afzonderlijke risico's zijn uitgebreid geanalyseerd en daar zijn beheersingsmaatregelen op gezet. Het totale solvabiliteitsrisico wordt periodiek met behulp van ALM geanalyseerd.

Residu risico: Op grond van de ALM-studie blijkt het residurisico zodanig dat er op 15-jarige termijn een kans is van circa 10% op een situatie dat de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, 3% kans dat deze situatie langer dan drie jaar duurt, en 3% kans op een dekkingsgraad onder de ondergrens van 97,5%.

Monitoring/Rapportering: Dit betreft de volledige rapporteringscyclus.

Bijsturingmogelijkheden: Deze bestaan uit het wijzigen van het risicoprofiel van het Pensioenfonds (het wijzigen van de tracking error), ofwel het anders invullen van de risicoruimte. Dit kan op basis van de periodieke ALM maar ook op basis van een ad hoc analyse als gevolg van bijvoorbeeld significant gewijzigde omstandigheden of financiële positie.

Risicobeleid – Financiële risico's

Het solvabiliteitsrisico wordt gevormd door een aantal financiële en niet-financiële risico's. Het bestuur ziet de volgende financiële risico's voor het Pensioenfonds.

Matching risico's

- **Renterisico**

Definitie: het risico van verlies van solvabiliteit door rentedalingen of draaiingen van de rentecurve vanwege het verschil in de (gemiddelde) looptijden van de (nominale) pensioenverplichtingen en de vastrentende beleggingen, alsmede vanwege het verschil in omvang van de pensioenverplichtingen ten opzichte van de vastrentende beleggingen.

Kans en impact van dit risico: door de al jarenlange instabiele situatie op de geldmarkten blijkt dit een groot risico te zijn. Ook de impact is groot: 1% rentedaling betekent zonder afdekking circa 20% daling van de dekkingsgraad.

Management respons:

- Het bestuur heeft de verplichtingen voor circa 65% afgedekt. Hiertoe is in 2010 de obligatieportefeuille opgesplitst naar een deel renteafdekking (circa 45% van de obligatieportefeuille) en een deel belegging met winst oogmerk (circa 55% van de obligatieportefeuille). Het deel dat voor de renteafdekking is gereserveerd, heeft het bestuur volledig ondergebracht in het Robeco LDI 40 Core Fund.
- Het bestuur heeft uitdrukkelijk bepaald dat deze renteafdekking niet mag worden gebruikt om te speculeren op winst, doch enkel om veiligheid te creëren.
- Eveneens in 2010 heeft het bestuur een staffel uitgewerkt voor bijstelling van de renteafdekking bij wijzigingen in het renteniveau. Deze staffel is verder verfijnd en bandbreedtes zijn nauwkeuriger gespecificeerd om te voorkomen dat bij een sterk fluctuerende rente aankopen en verkopen (met bijbehorende transactiekosten) elkaar zouden blijven afwisselen. Daarnaast is de staffel in 2017 verlaagd om aan te sluiten bij de overtuiging van het pensioenfonds dat renterisico niet beloond wordt en derhalve eerder volledig afgedekt te zijn. Daarbij is gekozen voor een niveau van 4,00% op basis van het beleid van de ECB.

Bij een beleidsdekkingsgraad > 110% is deze staffel als volgt:

Exit Low	Min	Max	Exit High	Afdekking
0%	0%	2,50%	2,75%	65%
2,25%	2,50%	3,00%	3,25%	70%
2,75%	3,00%	3,50%	3,75%	80%
3,25%	3,50%	4,00%	4,25%	90%
3,75%	4,00%	4,50%	4,75%	100%
4,25%	4,50%	5,00%	5,25%	100%

Bij een beleidsdekkingsgraad < 100% is de strategische renteafdekking 65%.

Bij extreem lage rentes wordt de volgende staffel gehanteerd:

20-jaars swap	Strategische Renteafdekking	Exit High Rente
Huidig niveau	65%	n.v.t.
Rente < 0,50	50%	1.00%

- Met de invoering van de UFR (Ultimate Forward Rate) in 2012 heeft het bestuur besloten dat voor de sturing van de renteafdekking uit moet worden gegaan van de marktwaarde en niet van de UFR. De werkelijke economische omstandigheden bepalen immers of het Pensioenfonds op termijn kan voldoen aan de verplichtingen. De situatie op basis van de marktrente wordt echter continu afgezet tegen de situatie op basis van de UFR aangezien de rapportages aan de toezichthouder gebeuren op UFR-basis.
- Om de renteontwikkelingen strak te kunnen monitoren is in 2010 een speciale Financiële Monitoring Commissie ingesteld die op weekbasis opereert. Deze commissie is in 2017 omgedoopt tot de financiële markten monitoring commissie (FMC) om te benadrukken dat men niet alleen de renteontwikkelingen volgt.

Residu risico: bij een renteafdekking van 80% bedraagt het residu risico circa 4% dekkingsgraad op jaarbasis.

Monitoring/rapportering:

- De FMC houdt tweewekelijks op woensdag een conference call om op basis van de meest actuele cijfers de renteontwikkeling en de afdekking te monitoren. Deze commissie bestaat uit de secretaris van het bestuur, de voorzitter van de BAC en de adviseur van de BAC.
- De FMC monitort tijdens de conference call de volgende zaken: (beleids)dekkingsgraad, vereist vermogen en reservepositie (zowel op marktwaarde, als UFR dagbasis en UFR volgens DNB), de 10-jaars staatsrente alsmede de 20-jaars SWAP-rente en de door DNB voorgeschreven waarderingsrente, de beleggingen versus de verplichtingen, de feitelijke afdekking en de verhouding tussen staats- en bedrijfsobligaties. Tevens wordt de VIX-index (nervositeitsindex) gevolgd. WTW berekent deze cijfers.
- De DB-leden ontvangen de notulen van deze conference call. Deze notulen worden standaard besproken in de vergadering van de BAC en van het bestuur.

- Blue Sky Group meet de performance van het LDI 40 Core Fund op maandbasis. Deze prestaties worden niet meegewogen in de rendementswegingen van de obligaties omdat dit een vertekend beeld geeft.

Bijsturingsmogelijkheden: op dagbasis kan vermogen worden toegevoegd of onttrokken aan het LDI 40 Core Fund.

• Inflatierisico

Definitie: het risico dat de waarde van de beleggingen en/of van de verplichtingen verandert door inflatie.

Kans en impact van dit risico: het bestuur acht de kans van een sterk oplopende inflatie vrij klein. Zonder beheermaatregelen zal 1% extra inflatie de dekkingsgraad met 1% doen dalen indien volledige toeslag wordt verleend.

Management respons:

- De toeslagverlening is gelimiteerd op 4%.
- Circa 50% van het vermogen is belegd in aandelen, onderhandse leningen en onroerend goed. Deze producten worden geacht op indirecte wijze bescherming te bieden tegen inflatie.

Residu risico: 1% extra inflatie doet de dekkingsgraad met circa 0,5% dalen.

Monitoring / Rapportering:

- De BAC monitort op jaarbasis. Aan het einde van een kalenderjaar wordt bij het opstellen van het beleggingsplan voor het volgende jaar gekeken naar de verwachte inflatieontwikkeling. Hierbij wordt ook naar marktverwachtingen voor inflatie en ECB-beleid gekeken.
- De adviserend actuaire rapporteert voor de laatste bestuursvergadering in een jaar het prijsindexcijfer per ultimo oktober, afgezet tegen de dan actuele dekkingsgraad, om de ruimte voor toeslagverlening te kunnen beoordelen.

Bijsturingsmogelijkheden: Indien het inflatierisico als significant wordt beoordeeld kan de mate van inflatieafdekking via de beleggingen worden vergroot. De strategische noodzaak hiervoor wordt normaliter middels een ALM-studie onderzocht.

• Valutarisico niet-euro beleggingen

Definitie: het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde (dus niet-euro) valuta daalt door ongunstige wijzigingen in de valutakoersen.

Kans en impact van dit risico: dit risico speelt alleen aan de beleggingenkant omdat de verplichtingen volledig in euro's zijn. Circa 15% van het vermogen van het Pensioenfonds is belegd in vermogensbestanddelen in vreemde valuta. Een 20% koersdaling van deze niet-euro beleggingen resulteert zonder management respons in 3% daling van de dekkingsgraad. De kans op een waardedaling van meer dan 20% op jaarbasis acht het bestuur klein, onder meer vanwege de spreiding over meerdere vreemde valuta's.

Management respons:

- Aandelen de meeste vreemde valuta's met posities groter dan € 1,5 miljoen worden afgedekt, met uitzondering van de valuta's van Zuid-Korea en Taiwan omdat hier vanwege de hogere economische groei een geleidelijke appreciatie van de munt verwacht wordt. Daarnaast kunnen uitzonderingen gemaakt worden voor valuta's die een sterke samenhang met de euro vertonen en voor valuta exposures die uit de onroerend goed portefeuille komen, omdat de financiering van dit vastgoed veelal in dezelfde valuta plaatsvindt.
- Staatsobligaties: zijn volledig in euro's, hoewel volgens de ABTN 15% van de vastrentende waarden in andere valuta mag worden belegd.
- Bedrijfsobligaties: zijn volledig in euro's, hoewel volgens de ABTN 15% van de vastrentende waarden in andere valuta mag worden belegd.
- Onroerend goed: grotendeels in euro's. Zie onder Aandelen.

Residu risico: 20% koersdaling van de niet afgedekte vreemde valuta's doet de dekkingsgraad met bijna 1% dalen.

Monitoring / Rapportering:

- Northern Trust, die de valuta-overlay binnen de aandelenfondsen verzorgt, heeft een actueel exposure-overzicht van alle valuta's. De valuta's die volgens het mandaat afgedekt dienen te worden, worden door middel van valutacontracten afgedekt.
- BAC en bestuur monitoren de ontwikkeling van de valuta-afdekking aan de hand van de rapportages van Northern Trust.

Bijsturingsmogelijkheden:

- Indien nodig wordt in overleg getreden met Northern Trust.

Liquiditeitsrisico's

Definitie: het risico dat bepaalde financiële producten of rechten niet tijdig en / of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, dan wel een zodanige bijstorting vragen dat het Pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

▪ **Mismatch risico**

Definitie: het risico dat het Pensioenfonds op korte termijn niet tijdig kan voldoen aan haar verplichtingen door een mismatch aan operationele cashflows, te weten de premievorderingen op de Vennootschap, de afrekening op waardeinstijging van afgedekte valuta's (margin calls), of capital calls op aangegane beleggingscommitments.

Kans en impact van dit risico: het Pensioenfonds heeft jaarlijks circa € 8 miljoen aan liquide middelen nodig voor de pensioenuitkeringen. Dit betreft 4% van het vermogen. De maandelijkse pensioenuitkeringen zijn gelijk aan ongeveer 90% van de maandelijkse premieinstroom. De maandelijkse inkomsten/uitgaven op basis van capital calls (commitments) variëren. Het Pensioenfonds kan echter een groot deel van de beleggingen zeer snel liquide maken, namelijk 87% van de beheerde fondsen op weekbasis en nog eens 7% op maandbasis. De fondsen bij Northern Trust (€ 55 mln) en bij Robeco (€ 151 mln) zijn dagelijks te verhandelen, de obligatiefondsen bij M&G (€ 107 mln) maandelijks. Daardoor is de kans op dit risico minimaal. Alleen de vastgoedfondsen bij CBRE (€ 21 mln) en bij M&G (€ 4 mln) zijn illiquide. Ze zijn slechts één keer per jaar en dan veelal uitsluitend tegen een discount te verhandelen.

Management respons:

- De premies vanuit de Vennootschap worden op maandbasis voldaan.
- Het Pensioenfonds heeft in de beleggingsstructuur de illiquide beleggingen beperkt tot een omvang die niet significant is ten opzichte van de liquiditeitsbehoefte.
- Aangegane beleggingscommitments worden tot aan de call liquide gehouden, regelmatig wordt nagegaan wanneer capital calls verwacht kunnen worden.
- Op jaarbasis wordt een liquiditeitsplanning opgesteld die elke maand wordt gemonitord en bijgesteld.
- Het Pensioenfonds houdt een buffer kasgeld aan die altijd minimaal € 2 miljoen bedraagt.

Residu risico: vrijwel nihil. Van het belegd vermogen is meer dan 80% binnen een week te gelde te maken.

Monitoring/Rapportering: maandelijkse monitoring en rapportering van de liquiditeitsituatie door de BSG.

Bijsturingsmogelijkheden: liquide beleggingen te gelde maken en zodanige aanpassing van de beleggingsstructuur dat de hoeveelheid illiquide beleggingen verder wordt teruggebracht.

▪ **Kredietrisico / tegenpartijrisico derivaten, fondsen en mandaten**

Definitie: het niet of niet tijdig in liquide middelen kunnen omzetten van de marktwaarde van derivaten, fondsen en mandaten doordat de tegenpartij de aangegane verplichtingen niet nakomt.

Kans en impact van dit risico: bij het Pensioenfonds gaat het om:

- Renteswaps Robeco: de notional van de swaps (receivers minus payers) in het deel van IFF in het Robeco LDI fonds is circa € 30 miljoen, bij een 0,25% rentewijziging geeft dit een waardeverandering van circa € 5 miljoen zijnde 1,4% van de dekkingsgraad. Ten aanzien van de renteswaps wordt het risico zeer klein geacht omdat de clearing van de swaps centraal plaatsvindt via het goed gekapitaliseerde clearing house LCH Clearnet. In de geschiedenis is nog nooit een clearing house failliet gegaan. Bovendien moeten beide partijen bij de transactie collateral storten en dienen de verliezende partijen onmiddellijk (dagelijks) bij te storten.
- Valutatermijncontracten Northern Trust: heeft geen impact op de liquide middelen aangezien dit binnen het fonds wordt geregeld. Indien liquiditeit benodigd is, wordt daar de cash binnen het beleggingsfonds voor aangewend.
- Fondsen: dit betreft Northern Trust (€ 55 mln, zijnde 15% van de dekkingsgraad), Robeco (€ 151 mln, zijnde 42% van de dekkingsgraad), M&G (€ 111 mln, zijnde 31% van de dekkingsgraad) en CBRE (€ 21 mln, zijnde 6% van de dekkingsgraad). Gezien de omvang van de bedragen is de impact groot. De kans dat deze fondsen niet liquide gemaakt kunnen worden is echter zeer gering omdat Northern Trust, M&G (obligatiedeel) en Robeco de onderliggende stukken zelf niet bezitten. Indien zij failliet zouden gaan, kan de curator daar nog altijd bij. Wat betreft CBRE en M&G (vastgoeddeel) is sprake van onderliggend onroerend goed, hoewel deels gefinancierd met vreemd vermogen.
- Mandaten en custodians zijn niet van toepassing voor het Pensioenfonds.

Management respons:

- Keuze voor een EUR hedged fonds voor het wereldwijde aandelenfonds waarbij het tegenpartijrisico binnen het fonds wordt beheerst.
- Keuze voor verschillende fondsen om concentratiegraad te beperken.
- Selectie van fondsen waarin wordt belegd op grond van kwaliteitseisen en volgens een selectieproces zoals vastgelegd in de ABTN. Daarbij vindt ook een toets plaats via de adviseur van de BAC.
- Jaarlijkse controle ISAE 3402 verklaringen van Robeco, Northern Trust en CBRE. Bij M&G, dat geen ISAE 3402 verklaring heeft, vindt controle plaats aan de hand van het jaarverslag, presentatiemateriaal, gesprekken met het fund management. Indien geen adequate rapportages voorhanden zijn, kunnen leden van de BAC een onderzoek uitvoeren om processen en werkwijzen aan te passen.

Residu risico: vrijwel nihil.

Monitoring/Rapportering: maandelijke rapportage door de BSG van de vermogenscategorieën.

Bijsturingsmogelijkheden: verandering van beleggingsstructuur en van beheerders.

Verzekeringsrisico's

▪ **Langlevenrisico**

Definitie: het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld wordt verondersteld bij het vaststellen van de pensioenpremies en de voorziening pensioenverplichtingen waardoor het Pensioenfonds op termijn niet meer aan alle verplichtingen kan voldoen.

Kans en impact van dit risico: gemiddeld 1 jaar langer doorleven van de deelnemers impliceert dat de dekkinggraad daalt met circa 5%. De kans dat dit risico zich voordoet is groot gezien de gemiddelde leeftijdsstijging van de bevolking over de afgelopen decennia.

Management respons: geleidelijke ophoging van de voorzieningen op grond van de meest actuele sterftetafels van het actuariael genootschap (die elke twee jaar worden herzien) en aanvullende berekeningen van de actuaris. Daardoor vindt correctie plaats op basis van de cijfers voor het werkende deel van de bevolking (dat doorgaans langer leeft dan het niet werkende deel van de bevolking) en op grond van IFF-salarisgegevens (omdat de gemiddelde leeftijd van overlijden blijkt toe te nemen naarmate het salaris hoger is).

Residu risico: Het langlevenrisico is te kwantificeren, maar dit is tot op heden niet gebeurd omdat het niet af te dekken is. Ruwweg kan gesteld worden dat het risico ongeveer even groot is als het aandelenrisico van het Pensioenfonds.

Monitoring/Rapportering: de actuaris berekent periodiek, maar tenminste bij een aanpassing van de overlevingstafels, de ervaringssterfte zodat vastgesteld kan worden of de voorziening aanpassing behoeft.

Bijsturingsmogelijkheden: de voorziening bijstellen, overgaan tot volledige herverzekering, keuze voor een andere pensioenstructuur (DC/ levensverwachtingsaanpassingsmechanisme), of ophoging van de pensioenleeftijd.

▪ **Arbeidsongeschiktheidsrisico**

Definitie: het risico dat het Pensioenfonds verliezen lijdt als gevolg van claims op verleende arbeidsongeschiktheidsdekkingen aan deelnemers.

Kans en impact van dit risico: op grond van ervaringscijfers van de afgelopen jaren, is vast te stellen dat zonder maatregelen het risico ongeveer 0,1% van de dekkinggraad betreft.

Management respons: het risico is volledig overgenomen door de Venootschap die daartoe bij een derde partij een verzekering heeft afgesloten.

Residu risico: nihil

Monitoring/Rapportering: geen.

Bijsturingsmogelijkheden: niet van toepassing.

▪ **Overlijdensrisico/kortlevenrisico**

Definitie: het risico dat het Pensioenfonds verliezen lijdt als gevolg van claims op verleende overlijdensrisicoverzekeringen aan nabestaanden van deelnemers.

Kans en impact van dit risico: dit risico is herverzekerd.

Management respons: de keuze voor herverzekering.

Residu risico: nihil.

Monitoring/Rapportering: niet van toepassing.

Bijsturingsmogelijkheden: niet van toepassing.

Marktrisico's

▪ Koersrisicozakelijke waarden

Definitie: het risico dat door koersverliezen of tegenvallende rendementen op zakelijke waarden (o.a. aandelen en vastgoed) de solvabiliteit van het Pensioenfonds onder druk komt en de indexeringsambitie ongerealiseerd blijft.

Kans en impact van dit risico: de kans op waardedaling is ten tijde van instabiele markten groot. Circa 15% van het vermogen is belegd in aandelen en (strategisch) 15% in onroerend goed. Bij 10% koersdaling van de aandelen neemt de dekkingsgraad af met 1,5%. Bij het onroerend goed is dat eveneens 1,5%, al is een dergelijke daling bij onroerend goed onwaarschijnlijker door het hogere directe rendement (huuropbrengsten).

Management respons:

- De beleggingen vinden plaats via fondsen. Zowel bij aandelen als onroerend goed is gekozen voor zeer gediversifieerde beleggingsfondsen met een brede spreiding.
- Beide portefeuilles bedragen elk niet meer dan 15% van het totaal belegd vermogen van het Pensioenfonds.
- Bij aandelen is gekozen voor het gebruik van indextrackers die dichtbij de index blijven.

Residu risico: ondanks de managementrespons blijft er nog een behoorlijk residurisico bestaan. Eens per drie jaar zal het verlies naar verwachting groter zijn dan € 10 miljoen ofwel 3% dekkingsgraad.

Monitoring/Rapportering: de prestaties van portefeuilles worden op maandbasis gemonitord aan de hand van gegevens die de vermogensbeheerders zelf aanleveren en die een onafhankelijke partij vergelijkt met de benchmark.

Bijsturingsmogelijkheden: de aandelenfondsen kunnen op dagbasis worden afgestoten. Het onroerend goed is lastig bij te sturen omdat het illiquide is.

▪ Spread risico's

Definitie: het risico dat door koersverliezen of tegenvallende rendementen op obligaties de solvabiliteit van het Pensioenfonds onder druk komt en de indexeringsambitie ongerealiseerd blijft. Deze koersverliezen c.q. rendementen zijn voor deze risicocomponent specifiek te begrijpen als de "spread" ten opzichte van de risicovrije rente. Het risico van negatieve ontwikkelingen in de risicovrije rente is onderdeel van het renterisico.

Kans en impact van dit risico: 70% van het vermogen wordt belegd in obligaties, waarvan 30% in staatsobligaties en 70% in credits en onderlandse leningen. Bij 5% koersverlies of rendementsverlies, door downgrades van landen of defaults van bedrijven, neemt de dekkingsgraad af met 2%. Een dergelijk koersverlies van 5% kan ontstaan wanneer de gemiddelde credit spread met 1% toeneemt.

Management respons:

- Binnen de portefeuille is een spreiding aangebracht tussen staats en credits / leningen. Bij de staatsobligaties is een selectie gemaakt van enkel triple A landen. Voor de credits / leningen is een spreiding aangebracht bij verschillende vermogensbeleggers (Robeco en M&G) en fondsen.
- Binnen de fondsen is gediversifieerd naar een groot aantal landen binnen Europa en naar sectoren.
- Er is gekozen voor senior leningen die bij een faillissement, na de autoriteiten, als eerste in aanmerking komen voor restitutie.

Residu risico: geen enkel individueel stuk omvat meer dan 5% van de portefeuillewaarde binnen het betreffende fonds (maar zal veelal beduidend minder zijn): het risico bij een default is dus maximaal € 2,5 miljoen. Bij 60% recovery waarde zou default van een individueel stuk dus maximaal 0,4% dekkingsgraadverlies kunnen opleveren.

Monitoring/Rapportering: de prestaties van portefeuilles worden op maandbasis gemonitord aan de hand van gegevens die de vermogensbeheerders zelf aanleveren en die een onafhankelijke partij vergelijkt met de benchmark.

Bijsturingsmogelijkheden: bij tegenvallende performance kan het Pensioenfonds de allocatie veranderen. De M&G-portefeuille is op maandbasis te verhandelen en de Robeco-portefeuille op dagbasis.

Overige risico's balansbeheer

▪ Concentratierisico

Definitie: het risico dat de solvabiliteit van het Pensioenfonds onder druk komt als gevolg van te geringe spreiding van beleggingstitels over afzonderlijke landen, uitgevende instellingen/ondernemingen of valuta's.

Kans en impact van dit risico: het Pensioenfonds belegt enkel in fondsen. Die hebben zelf een maximum allocatie van 5% per issuer.

Alleen bij het Robeco LDI Fund is sprake van een concentratie op Nederland en Duitsland. Het Pensioenfonds heeft daar uit veiligheidsoverwegingen gekozen voor enkel triple A landen omdat dit nauwkeurig aansluit bij de waardeontwikkeling van de verplichtingen. De kans op wanbetaling door deze landen wordt als minimaal gezien. Het kredietrisico doordat andere landen door de crisis in gebreke zouden blijven bij terugbetalingen, weegt hier zwaarder dan het concentratierisico.

Management respons:

- Spreiding van beleggingen over verschillende fondsen.
- Binnen de fondsen vindt zowel geografische als sectorale spreiding plaats zodat er geen sprake is van een overmatige concentratie per sector of per land.

Residu risico: als gevolg van de hierboven beschreven maatregelen zeer gering.

Monitoring/Rapportering: maandelijks wordt gemonitord aan de hand van rapportages die de vermogensbeheerders aanleveren. Eén keer per jaar nodigt de BAC de vermogensbeheerders uit voor een gesprek waarbij onder andere wordt ingezoomd op de samenstelling van de afzonderlijke portefeuilles.

Bijsturingsmogelijkheden: de allocatie van en naar fondsen veranderen.

▪ Actief beheer risico (negatieve performance versus benchmark)

Definitie: het risico op verliezen ten opzichte van de geselecteerde benchmarks als gevolg van slecht selectiebeleid door de geselecteerde vermogensbeheerders.

Kans en impact van dit risico: dit risico speelt met name bij de obligaties en het onroerend goed, want bij aandelen is gekozen voor indextrackers. De omvang van het risico is gerelateerd aan de tracking error van de fondsen ten opzichte van de gekozen benchmarks.

Management respons: het Pensioenfonds hanteert bij de keuze van vermogensbeheerders een selectiemethode die is vastgelegd in de ABTN en speciaal aandacht besteedt aan de inrichting en stabiliteit van de organisatie van de beheerder, de kwaliteit en kwantiteit van de medewerkers, de inrichting van het beleggingsproces, het risicobeheerbeleid van de beheerder, en de historisch behaalde (out)performance. Daarbij wordt bovendien gebruik gemaakt van de research database van Towers Watson. Gemiddeld over een telkens opschuivende periode van 3 jaar dienen de vermogensbeheerders na aftrek van kosten een outperformance te realiseren.

Residu risico: Een schatting van de omvang van dit risico is circa € 2 a 2,5 miljoen op jaarbasis ofwel 1% dekkingsgraad. De kans hierop is bij normale marktomstandigheden kleiner dan 10%.

Monitoring/Rapportering: de prestaties van de vermogensbeheerders ten opzichte van de benchmark, worden in de maandelijkse rapportages gemonitord. In geval van wijzigingen bij de aangestelde beheerders wordt het Pensioenfonds hier via de adviseur van de BAC van op de hoogte gebracht.

Bijsturingsmogelijkheden: beleggingen verplaatsen naar andere vermogensbeheerders.

▪ Settlement risico effectentransacties en derivatentransacties (operationeel)

Definitie: het risico op verlies van waarden doordat transacties niet of niet conform contract worden afgewikkeld door custodians, brokers, banken, clearing-instituten e.d.

Kans en impact van dit risico: dit risico is door het selecteren van een EUR hedged fonds niet meer relevant (qua derivatentransacties) voor het pensioenfonds. Met betrekking tot transacties van beleggingsfondsen kan mogelijk nog een settlement risico bestaan.

Management respons: BSG controleert de banktransacties.

Residu risico: omdat maandelijks wordt gecontroleerd betreft het residurisico maximaal 1 maand rentederving, zijnde € 80.000.

Monitoring/Rapportering: er vindt geen specifieke rapportage plaats op dit risico, maar transactieverschillen blijken uit de maandrapportage van het Pensioenfonds.

Bijsturingsmogelijkheden: een extra paar ogen de banktransacties laten controleren.

▪ Effectenleen

Definitie: het risico op verlies van waarden doordat effecten zijn uitgeleend en teruglevering niet conform contract plaatsvindt of dat het Pensioenfonds een verlies lijdt op onderpand dat uitgaat boven de vergoeding voor het uitlenen van effecten.

Kans en impact van dit risico: Dit risico is na de verkoop van de fondsen van BlackRock en de aankoop van de fondsen van Northern Trust (zonder effectenleen) niet meer van toepassing.

Management respons: Er is gekozen voor fondsen zonder effectenleen.

Residu risico: geen.

Monitoring/Rapportering: niet van toepassing.

Bijsturingsmogelijkheden: niet van toepassing.

▪ **Operationeel: kasstromen VPV**

Definitie: het risico op onjuiste inrichting van de renteafdekking of een groter renterisico als gevolg van fouten in het kasstromenprofiel van de verplichtingen, inclusief fouten als gevolg van het gebruik van niet of niet volledig bijgewerkte kasstroomprofielen.

Kans en impact van dit risico: de impact van het risico is volledig afhankelijk van de aard van de fouten. Grotere fouten zullen snel opvallen. De kans is niet te kwantificeren.

Management respons: op kwartaalbasis wordt de kasstroomberekening gecontroleerd door een actuaaris.

Residu risico: klein maar lastig te kwantificeren.

Monitoring/Rapportering: jaarlijkse certificering.

Bijsturingsmogelijkheden: extra controles inbouwen.

▪ **Operationeel: dataverkeer & procesbeschrijvingen**

Definitie: het risico op verkeerd instrueren of uitvoeren van herbalancerings-, betalingsverplichtingen of andere geldstromen door fouten in dataprocessen en/of procesinrichtingen en controles.

Kans en impact van dit risico: dit risico is lastig te kwantificeren en volledig afhankelijk van het aantal en de omvang van de transacties.

Management respons: bij grotere transacties is de voorzitter van de BAC betrokken.

Residu risico: klein en lastig te kwantificeren.

Monitoring/Rapportering: op weekbasis komt de voortgang van in gang gezette mutaties in de geldstroom aan de orde binnen de FMC. Voorts monitoren BAC en bestuur aan de hand van de maandrapportage.

Bijsturingsmogelijkheden: toezicht intensiveren.

▪ **Operationeel: mandatering vermogensbeheerders conform beleggingsplan**

Definitie: het risico op beleggingsexposures die afwijken van het vastgestelde beleid doordat in de contracten met vermogensbeheerders andere of ruimere benchmarks worden toegestaan dan vastgelegd in het strategisch beleid.

Kans en impact van dit risico: het bruto risico op te ruime of verkeerde opdrachten is lastig te kwantificeren.

Management respons: om afwijkingen te voorkomen worden de contracten voor ondertekening (door de voorzitter van de BAC en de penningmeester van het bestuur) ook nog eens gecontroleerd door de BAC, de adviseur van de BAC, en de jurist van de Vennootschap.

Residu risico: vrijwel nihil.

Monitoring/Rapportering: na ondertekening van het contract vindt verder geen monitoring of rapportering plaats buiten de reguliere vermogensbeheerrapportages.

Bijsturingsmogelijkheden: controleprocedure verder uitbreiden.

▪ **Operationeel: transacties door vermogensbeheerders in strijd met richtlijnen**

Definitie: Het risico op beleggingsexposures die afwijken van het vastgestelde beleid doordat vermogensbeheerders voor rekening van het Pensioenfonds transacties aangaan die niet zijn toegestaan binnen de afgesloten contracten of fondsreglementen.

Kans en impact van dit risico: het bruto risico op afwijkingen van het beleid is lastig te kwantificeren.

Management respons: door een zorgvuldige selectie van vermogensbeheerders worden onbetrouwbare partijen al bij voorbaat uitgesloten. Vanuit de BAC worden jaarlijks de ISAE 3402 verklaringen van de vermogensbeleggers doorgenomen om na te gaan of partijen intern hun organisatie goed hebben ingericht. Waar zo'n verklaring niet aanwezig is, wordt geaudit in de vorm van een werkbezoek. Tot slot worden, ter controle, in de jaarlijkse gesprekken met de vermogensbeheerders de portefeuilles afzonderlijk doorgelopen.

Residu risico: vrijwel nihil.

Monitoring/Rapportering: gebeurt aan de hand van de jaarlijkse ISAE 3402 verklaring.

Bijsturingsmogelijkheden: van vermogensbeheerder veranderen.

Risicobeleid – Niet-financiële risico's

- **Continuïteitsrisico administrateur**

Definitie:

- Risico dat uitbestedingspartij failliet gaat of activiteiten stopzet
- Risico dat “key” personeel weggaat
- Risico dat administratiesysteem de regeling niet meer kan administreren

Kans en impact van dit risico: (Zeer) lage kans, (zeer) grote impact.

Management response: Het Pensioenfonds heeft een Uitvoeringsovereenkomst met SLA afgesloten waarin inzichtelijk is gemaakt welke diensten en hoe deze uitgevoerd worden. Deze diensten worden door BSG gerapporteerd en door de audit commissie gecontroleerd. Ook is er een afspraak bij het niet of niet naar behoren functioneren conform de prestatienormen.

Residu risico: Aanvaardbare risicogrenzen. Ook omdat in de overeenkomst duidelijke afspraken zijn vastgelegd bij niet functioneren.

Monitoring/Rapportering: Elk kwartaal informeert de BSG Groep het bestuur over de prestaties van de pensioenuitvoering. De inhoud staat omschreven in de SLA-overeenkomst.

Bijsturingsmogelijkheden: In de SLA par. 3.3 staat uitvoering beschreven wanneer BSG structureel onder een of meer afgesproken en vastgestelde prestatienormen blijft.

- **Risico dat mutaties onjuist of te laat worden aangeleverd of verwerkt**

Definitie: Het risico op foutieve (inclusief niet tijdige) aanlevering van (deelnemer-)gegevens door de onderneming en/of het pensioenbureau en/of deelnemers aan BSG, leidend tot onjuiste registratie van aanspraken in de pensioenadministratie of onjuiste pensioenuitkeringen.

Kans en impact van dit risico: De kans is redelijk klein omdat er met geautomatiseerde systemen gewerkt wordt. De gegevens gaan van werkgever via een interface naar BSG. De impact is daarentegen groot.

Management respons: De uitvoering van werkzaamheden staan beschreven in par. 2 van de SLA. De controle hierop vindt plaats door de auditcommissie. BSG draagt zorg voor het voeren van een administratie van deelnemers. Daarnaast verzamelt en verifieert zij de gegevens aan de hand van externe bronnen zoals GBA en UWV

Residu risico: In principe krijgt elke deelnemer zijn uitgebreid pensioenoverzicht jaarlijks waar e.v. foutieve boekingen gezien worden. Ook voet de accountant en actuaris controles uit.

Monitoring/Rapportering: De SLA wordt gemonitord door de auditcommissie. En per kwartaal rapporteert de BSG Groep aan het bestuur. Ook zijn rapportages op basis van ISAE 3402 van toepassing. Tijdens het jaarwerk zal de accountant, steekproefsgewijs, bestanden controleren op fouten.

Bijsturingsmogelijkheden: In de SLA par. 3.3 staat uitvoering beschreven wanneer BSG structureel onder een of meer afgesproken en vastgestelde prestatienormen blijft.

- **Risico dat de regeling niet correct is ingericht op het systeem van de administrateur**

Definitie: Risico dat aanspraken foutief worden geregistreerd doordat BSG de regeling(en) van het Pensioenfonds verkeerd heeft ingericht op zijn systemen. Het tijdig en volledig verwerken door BSG van reglementswijzigingen hoort hierbij.

Kans en impact van dit risico: De kans is redelijk klein omdat er met geautomatiseerde systemen gewerkt wordt. De gegevens gaan van werkgever via een interface naar BSG. De werkgever voert maandelijks een controle uit via de berekening van de maandpremie. Deze moet kloppend zijn met de ingehouden premies. De impact is daarentegen groot.

Management respons: Uitbesteding op basis van uitbestedingsbeleid en SLA, incl. verwerkingstermijn en kwaliteitsnormen voor mutaties, waardeoverdrachten, ingang pensioen en flexibilisering, overlijden, verevening, premievrijmaking en toeslagverlening

Residu risico: Iedere deelnemer krijgt jaarlijks een UPO waarin de rechten die in het afgelopen jaar zijn toegekend. Bij fouten zullen deelnemers reageren. BSG voert periodiek de volgende controles uit om de juistheid van de deelnemer gegevens vast te stellen:

Bestandsvergelijking gegevens werkgever en bestandsgegevens UWV.

Jaarlijks worden er controles uitgevoerd door de actuaris en accountant.

Monitoring/Rapportering: Actuarieel rapport en accountantsverslag.

Bijsturingsmogelijkheden: Altijd mogelijk door BSG/bestuur.

- **Risico's uitkeringsadministratie**

Definitie: Het risico op verkeerde (netto-) uitkeringen, inclusief uitkeringen op verkeerde rekeningen, aan niet-rechthebbenden, op verkeerde valutadatum et cetera.

Kans en impact van dit risico: Risico is klein en impact is beperkt.

Management respons: De werkzaamheden zoals vaststellen en uitbetalingen, betalingen periodieke uitkeringen, bij wijzigingen, toeslagverlening ingegane pensioenen en beëindiging zijn vastgelegd in par. 2.4 van de SLA.

Residu risico: Is beperkt. De deelnemer zal reageren bij afwijkingen, waarna correcties zullen volgen.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van rapportages en de auditcommissie.

Bijsturingsmogelijkheden: Worden uitgevoerd door BSG

- **Risico's financiële administratie en wettelijke rapportages**

Definitie: Het risico op foutieve vastleggingen in de financiële administratie of indiening van wettelijke rapportages met fouten. Fouten omvatten alle vormen van onjuiste of onvolledige registratie van rechten, verplichtingen, inkomsten en uitgaven, inclusief rubricering en waardering.

Kans en impact van dit risico: Kans is klein en impact is beperkt.

Management respons: BSG controleert de bankafschriften en verwerkt de geldmutaties in de grootboekadministratie op basis van inkomende en uitgaande transacties en de onderliggende boekingsdocumenten. Zij sluit de financiële administratie op kwartaalbasis af. De afsluiting is gedocumenteerd. In 100% van de gevallen is de financiële administratie tijdig afgesloten, zodat de toezichtrapportages tijdig kunnen worden verstuurd. Verder stelt BSG maandelijks een balans op voor berekening van de dekkingsgraad van het Pensioenfonds alsmede draagt zij zorg voor het beheer van de pensioenrekening, zodat de maandelijksse betalingen kunnen worden uitgevoerd.

BSG draagt zorg voor het periodiek invullen van de relevante DNB-staten (maand-, kwartaal- en jaarstaten). Een en ander zoals beschreven in de ISAE 3402 rapportage. De rapportages worden gecontroleerd door Hoofd financiële administratie en de accountant in de ISAE-rapporten.

Residu risico: Beperkt alhoewel de DNB sancties kan opleggen met boetes.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van rapportages en de auditcommissie. Jaarlijks via de ISAE 3402 rapportages die gecontroleerd is door de accountant.

Bijsturingsmogelijkheden: Worden uitgevoerd door BSG

- **IT-risico's**

Definitie: Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden, ondersteund door IT.

IT-risico's doen zich voor binnen het Pensioenfonds, maar hoofdzakelijk in de organisaties van partijen waarmee het Pensioenfonds een uitbestedingsrelatie heeft. IT-risico's zijn daarmee – gedeeltelijk – ook te scharen onder de uitbestedingsrisico's.

Kans en impact van dit risico: Kans is redelijk beheersbaar maar impact is groot.

Management respons: BSG heeft maatregelen genomen om de continuïteit van de kritische processen te waarborgen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van een business continuïteitsplan dat jaarlijks opnieuw wordt beoordeeld en getest.

Onder maximale calamiteit kan worden verstaan dat zich een situatie voordoet dat de aanwezige apparatuur (hardware) alsmede de programmatuur (software) vernietigd worden. Ook wordt rekening gehouden met het als gevolg van de calamiteit niet langer beschikbaar, integer en exclusief zijn van gegevens. Hiermee wordt bedoeld op de vernietiging van media waar de (digitale) gegevens zijn opgeslagen, het corrupt zijn van gegevens en het in verkeerde handen vallen van gegevens.

BSG test jaarlijks de uitwijkfaciliteit en de uitwijkprocedures, maakt dagelijks een back-up van de rechten- en uitkeringenadministratie en bewaart deze op een externe locatie.

Het proces alsmede risico's en beheersing staat in detail beschreven in de ISAE 3402 rapportage.

De gegevens die vanuit IFF worden verzonden via een interface worden door beide partijen gecontroleerd. Per kwartaal wordt gerapporteerd op onvolkomenheden.

Residu risico: Beperkt. De kwaliteit van de organisatie en controles worden frequent gecontroleerd en er is back-up aanwezig.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van SLA-rapportages en de auditcommissie.

Bijsturingsmogelijkheden: Worden uitgevoerd door BSG en bewaakt door het pensioenfonds.

- **Juridische risico's**

Definitie: Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de

mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Kans en impact van dit risico: Kans is onbeheersbaar vanwege de actualiteit en is de impact daarvan ook onbeheersbaar.

Management respons: Door de contacten met advies (Willis Towers Watson) en koepelorganisaties (De Pensioenfederatie) is de kans dat wet- en regelgeving aan de aandacht ontsnapt te verwaarlozen. Elke bestuursvergadering is er een adviseur van Towers Watson aanwezig die de laatste ontwikkelingen rapporteert en veelal met voorstellen komt. Het bestuur stelt een plan van aanpak op en controleert deze aan de hand van actielijst(en). Al de contracten die het Pensioenfonds aan gaat zijn door Towers Watson juridisch gecontroleerd. Ook geeft de juridische afdeling van BSG het Pensioenfonds adviezen en die wordt door het Pensioenfonds meer ingeschakeld voor second opinion.

Residu risico: Beperkt. Het bestuur krijgt in elke vergadering updates van de juridische adviseurs.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van rapportages

Bijsturingsmogelijkheden: Door het bestuur.

- **Integriteitsrisico's**

Definitie: Het risico dat de integriteit van het Pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet en regelgeving en maatschappelijke en door het Pensioenfonds opgestelde normen.

Kans en impact van dit risico: Kans is klein en de impact beperkt.

Management respons: Het Pensioenfonds hanteert een gedragscode die elk jaar door alle medewerkers wordt ondertekend. Deze regelt het interne beleid ten aanzien van compliance en integriteit. Ook de partners waar we mee werken hebben zo'n code. BSG heeft een uitgebreide code over gedrag en communicatie die voldoet aan het integriteit- en compliance beleid van het Pensioenfonds.

Het bestuur heeft een compliance officier aangesteld.

Residu risico: Beperkt. Het bestuur kan in elke vergadering controle uitoefenen.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van rapportages.

Bijsturingsmogelijkheden: Door het bestuur.

- **Uitbestedingsrisico's**

Definitie: Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden (al dan niet binnen een groep, al dan niet aan de Vennootschap) uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Kans en impact van dit risico: Kans is klein en de impact beperkt

Management respons: Het bestuur heeft een uitvoerings- en een service level overeenkomst met BSG gesloten. In deze overeenkomst staan alle uitbestede diensten beschreven almede het risicobeleid.

BSG is gehouden te beschikken over een adequate administratieve organisatie en interne controle, die ten minste in overeenstemming zijn met de bij of krachtens de Pensioenwet geldende regels en de door de Toezichthoudende instanties gestelde (beleid)regels.

De bedrijfsvoering van BSG vindt op een gecontroleerde en integere wijze plaats en zij neemt maatregelen ter voorkoming van fraude. BSG heeft passende procedures ingesteld met betrekking tot de back up van gegevens en herstel bij calamiteiten. De procedures bevatten noodmaatregelen om de voortgang van de bedrijfsvoering onder deze Overeenkomst veilig te stellen in geval van calamiteiten op het terrein van BSG of in haar bedrijfssystemen.

BSG rapporteert elk kwartaal of zij afwijkingen geconstateerd hebben t.o.v. de overeenkomsten. De auditcommissie controleert aan de hand van de ISAE 3402 rapporten en feitelijke bezoeken.

Residu risico: Is beperkt. Er zijn goede uit te voeren afspraken gemaakt die controleerbaar zijn.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van rapportages.

Bijsturingsmogelijkheden: Door het bestuur.

Omgevingsrisico's

Definitie: Het risico als gevolg van buiten het Pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Kans en impact van dit risico: Kans is klein en de impact kan groot zijn.

Management respons: Het bestuur ziet het risico dat IFF op een moment besluit tot wijzigen of stoppen van de regeling als het grootste omgevingsrisico. Hiertoe heeft regelmatig overleg

plaats met IFF. In de statuten en reglementen is omschreven wat het bestuur dan te doen staat.

Residu risico: Beperkt. Er is regelmatig overleg met de directie van IFF en de OR.

Monitoring/Rapportering: aan de hand van voortgangsgesprekken.

Bijsturingmogelijkheden: Door het bestuur.

Risicoregister

	Risico's	Monitoren & Risico inschatten c.q. meten	Wie rapporteert	Bijsturen	Risico rapportage c.q. bespreken
1.	Solvabiliteitsrisico (= het risico op een niet acceptabel dekkingsgraad verlies)	ALM studie/BSG	BAC	Wijzigen risicoprofiel	Maandelijks
Financiële risico's					
2.	Renterisico	Wekelijks	Rente-commissie	Wijzigen afdekking verplichtingen	Elke 14 dagen via mail aan het bestuur
3.	Inflatierisico	Jaarlijks	BAC	Toeslagverlening	Jaarlijks bij bespreken van het beleggingsplan
4.	Valutarisico niet-euro beleggingen	Maandelijks via valuta overlay / OG op Q basis	BAC	Termijncontracten maandelijks bij te sturen	Elke bestuursvergadering
Liquiditeitsrisico's					
5.	Liquiditeitsrisico	Maandelijks	Secretaris	Aanpassen beleggingsstructuur	Elke bestuursvergadering
6.	Kredietrisico/tegenpartij risico (derivaten)	Jaarlijks in beleggingsplan of bij verandering tegenpartij	BAC en Secretaris	Aanpassen beleggingsstructuur	Elke bestuursvergadering
7.	Kredietrisico/tegenpartij risico (fondsen en mandaten)	Jaarlijks in beleggingsplan of bij verandering tegenpartij	BAC	Aanpassen beleggingsstructuur	Elke bestuursvergadering
Verzekeringsrisico's					
8.	Langleven risico	Jaarlijks via het actuariel rapport	Actuaris voor Jaarwerk	Voorziening bijstellen, andere regeling	Jaarlijks in bestuursvergadering bij bespreken Jaarwerk
9.	Arbeidsongeschiktheidsrisico	Geen, is verzekerd door vennootschap		NVT	NVT
10.	Overlijdensrisico/kortlevenrisico	Risico is herverzekerd	Secretaris	Onderbrengen bij andere verzekeraar	Jaarlijks in bestuursvergadering
11.	Koersrisico zakelijke waarden	Maandelijks	BAC	Aanpassen beleggingen	Elke bestuursvergadering
12.	Spread risico's	Maandelijks	BAC	Allocatie aanpassen	Elke bestuursvergadering
Overige risico's balansbeheer					
13.	Concentratierisico	Kwartaals	BAC	Allocatie aanpassen	Jaarlijks bij bespreken van het beleggingsplan
14.	Actief beheer risico (negatieve performance vs BM)	Maandelijks	Secretaris met BAC	Aanstellen andere vermogensbeheerders	Elke bestuursvergadering
15.	Settlement risico effectentransacties en derivatentransacties (operationeel)	Jaarlijks via Audit Cie	Secretaris/penningmeester	Paar extra ogen die transactiever verschillen melden	per bestuursopdracht controle, jaarlijks door audit commissie
16.	Effectenleen	Kwartaal	BAC	Andere vermogensbeheerder	Jaarlijks in bestuursvergadering

17.	Operationeel: kasstromen VPV	Jaarlijks certificerend actuaris – kwartaal BSG	Certificerend en adviserend actuaris	Wijziging afdeckings- portefeuille	Elke BAC vergadering en jaarlijks in bestuurs- vergadering
18.	Operationeel: dataverkeer	Tweewekelijks	Secretaris en penning- meester	Intensief toezicht	Wanneer nodig aan het bestuur
19.	Operationeel: mandatering vermogensbeheerders conform beleggingsplan	Maandelijks via vermogens- beheerder	BAC en secretaris	Via liquiditeitenoverzicht	Elke bestuurs- vergadering
20.	Operationeel: transacties door vermogensbeheerders in strijd met richtlijnen	ISAE 3402 Rapportages	BAC	Veranderen van beheerder	Wanneer nodig direct aan het bestuur
Niet-financiële risico's					
21.	Continuïteitsrisico administrateur	Jaarlijks in jaarverslag BSG	Audit commissie	Veranderen van administrateur	Jaarlijks in verslag audit commissie
22.	Risico dat mutaties onjuist of te laat worden aangeleverd of verwerkt	Per kwartaal (SLA)	Audit commissie	Veranderen van administrateur	Jaarlijks in verslag audit commissie
23.	Risico dat de regeling niet correct is ingericht op het systeem van de administrateur	Jaarlijks	Accountant & certificerend actuaris	Veranderen van administrateur	Jaarlijks bij bespreking jaarwerk
24.	Risico's uitkerings- administratie	Jaarlijks	Audit commissie	Veranderen van administrateur	Jaarlijks in verslag audit commissie
25.	Risico's financiële administratie & wettelijke rapportages	Jaarlijks ISAE rapportage & Accountants- controle	BSG & accountant	Veranderen van administrateur	Jaarlijks
26.	IT risico's	Kwartaal: SLA rapportages	Audit commissie	Veranderen van administrateur	Jaarlijks in verslag Auditcommissi e
27.	Juridische risico's	Twee- maandelijks	Juridische Adviseur	Aanpassen regeling	Elke bestuurs- vergadering
28.	Integriteitsrisico's	Jaarlijks mbv Integriteitsrisico- model DNB	Bestuur	Veranderen van contractspartij	Jaarlijks in bestuurs- vergadering
29.	Uitbestedingsrisico's	SLA rapportages	Audit commissie	Veranderen van administrateur	Jaarlijks in verslag Auditcommissi e
30.	Omgevingsrisico's	Voortgangs- gespreken met sponsor	Bestuur	Aanpassen pensioenregeling	Minimaal jaarlijks en zoveel vaker als opportuun
31.	Bezetting bestuur en commissies	Kwartaal	Dagelijks bestuur	Aanvulling aspirantenpool	Kwartaal
32.	Kennisniveau individuele bestuursleden en bestuur als geheel	Jaarlijks, middels geschiktheids- matrix en opleidingsplan	Bestuur	Opvolging opleidingsplan	Jaarlijks bij bestuursevalu atie

BIJLAGE E: FINANCIËLE OPZET EN STURINGSMIDDELEN

In deze bijlage zijn de financiële opzet en sturingsmiddelen van het Pensioenfonds opgenomen. De middelen dienen om binnen de opzet aan het gestelde beleid als voormeld te voldoen.

1. Kerncijfers

In onderstaande tabel zijn de actuele kerncijfers betreffende de financiële opzet van het Pensioenfonds weergegeven:

	1 januari 2018
Minimum vereist eigen vermogen	4,2%
Vereist eigen vermogen (nFTK)	115,7%
Bovengrens toeslagbeleid	123,2%
Feitelijke premie werkgever (% van salarissom)	14%, maar ten minste de gedempte kostendeckende premie
Feitelijke werknemerspremie (% van de pensioengrondslag)	1,5% per 1 januari 2018 en 2% per 1 juli 2018, jaarlijks per 1 juli met 0,5% groeiend naar 3,5% van de pensioengrondslag voor werknemers in dienst voor 1 januari 2003, en voor werknemers met wie bij indiensttreding na 31 december 2002 geen deelnemersbijdrage is afgesproken. 7% voor werknemers in dienst na 31 december 2002, met uitzondering van de beperkte groep die na deze datum in dienst is gekomen en waarvoor destijds geen deelnemersbijdrage is afgesproken.

2. Technische voorzieningen

Het Pensioenfonds stelt toereikende voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. De voorwaardelijke toeslagverlening maakt geen onderdeel uit van de pensioenverplichtingen.

Het Pensioenfonds voert de pensioenregeling uit conform het pensioenreglement. De pensioenaanspraken worden in beginsel in eigen beheer gehouden waarbij het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico is afgedekt bij een herverzekeraar.

De vaststelling van de technische voorzieningen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- berekening vindt plaats op basis van de door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur;
- de grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;

- de methodiek van vaststelling is van jaar op jaar consistent, tenzij juridische, demografische en/of economische omstandigheden zich hiertegen verzetten.

De technische voorzieningen van het Pensioenfonds bestaan uit de voorzieningen pensioenverplichtingen.

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan:

- voor de actieve deelnemers de - op basis van prudente grondslagen vastgestelde - actuariële contante waarde van de over de verstreken dienstjaren verkregen pensioenaanspraken, inclusief de toegekende toeslagen;
- voor niet-actieve deelnemers de actuariële contante waarde van de verzekerde pensioenen, inclusief de tot balansdatum verstrekte toeslagen;

3. Actuariële grondslagen

De voorziening pensioenverplichtingen worden met ingang van 2015 gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Rentevoet	De per einde maand door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur).
Overlevingsgrondslagen	Prognosetafel AG2016 van het Actuarieel Genootschap, gecorrigeerd met ervaringssterfte volgens eigen onderzoek van het Pensioenfonds.
Leeftijdsbepaling	Voor de bepaling van de leeftijd van de deelnemers wordt verondersteld dat zij geboren zijn op 1 juli van hun geboortjaar.
Partnerpensioen	De partnerfrequenties zijn de door WTW afgeleide frequenties op basis van CBS-gegevens uit 2016. Deze worden gehanteerd voor deelnemers die de pensioenleeftijd nog niet hebben bereikt. Vanaf de pensioenleeftijd wordt de werkelijke burgerlijke staat gehanteerd, het 'bepaalde partnersysteem'. Voor uitruilbaar partnerpensioen wordt op de pensioenleeftijd een partnerfrequentie van 100% verondersteld.
Wezenpensioen	Voor het wezenpensioen wordt tot de pensioenrichtdatum een opslag van 1% op de voorziening voor het latent partnerpensioen gehanteerd. In de premie geldt een opslag van 2,5% van de koopsommen voor het latent partnerpensioen.
Kostenvoorziening	Voor kosten wordt een opslag van 3% op de netto voorziening gehanteerd. De opslag is voldoende om in de situatie dat de premie-inkomsten wegvallen het Pensioenfonds gedurende 3 jaar in stand te houden en de verplichtingen vervolgens over te dragen naar een andere uitvoerder. Het beleid van het Pensioenfonds zal indien deze situatie zich voordoet er op gericht zijn om zo snel mogelijk de verplichtingen over te dragen en het Pensioenfonds te liquideren. Het onderzoek naar de toereikendheid van de kostenvoorziening is voor het laatst uitgevoerd in 2016 en zal iedere twee jaar worden vernieuwd.

Voor de bepaling van de premie worden naast bovenstaande grondslagen de volgende opslagen gehanteerd:

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Via de verzekeraar van IFF
--	----------------------------

Administratiekosten

De administratiekosten worden door IFF betaald.

4. Methodiek vaststelling flexibiliseringsfactoren

De flexibiliseringsfactoren worden jaarlijks vastgesteld op basis van de omstandigheden per 30 september van het voorgaande jaar en zijn van toepassing voor het hele boekjaar. Voor de vaststelling van de factoren wordt uitgegaan van;

- De rentetermijnstructuur per 30 september
- De man-vrouw verhouding gewogen naar technische voorziening, in aanmerking nemende dat alleen de deelnemers worden meegenomen die daadwerkelijk van de flexibiliseringsmogelijkheid gebruik kunnen maken

5. Methodiek vaststelling minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt één keer per jaar vastgesteld conform de in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader Pensioenfonds opgenomen berekeningswijze van het minimaal vereist eigen vermogen.

6. Vaststelling vereist eigen vermogen onder FTK volgens het standaardmodel DNB

Algemeen

Het Pensioenfonds stelt vooraf de beoogde minimale omvang van het eigen vermogen vast, die nodig wordt geacht om de solvabiliteit van het Pensioenfonds op langere termijn te waarborgen. De beoogde minimale omvang van het eigen vermogen en de solvabiliteitsopslag in de kostendekkende premie wordt vastgesteld op basis van het vereiste eigen vermogen onder het FTK volgens het standaardmodel van DNB.

Voor de jaarlijkse rapportage in de verslagstaten voor DNB toetst de waarmerkend actuaris van het Pensioenfonds achteraf of het bepaalde vereiste vermogen en de TV afgedekt worden door het aanwezige pensioenvermogen. De uitvoerend actuaris stelt het benodigde vereiste vermogen vast op basis van de richtlijnen van de toezichthouder volgens het FTK en de daarvan afgeleide richtlijnen binnen zijn organisatie, eveneens gebaseerd op het risicoprofiel van het belegde vermogen. Zijn methodiek houdt ook rekening met de ontwikkelingen op de financiële markten.

Het bestuur besteedt aandacht aan de rapportage in het kader van het FTK.

Vaststelling vereist eigen vermogen onder FTK volgens het standaardmodel DNB

Onder het FTK wordt het vereiste eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het Pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de TV voor de onvoorwaardelijke toezeggingen¹.

Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat de effecten kunnen worden opgevangen in de volgende onmiddellijke veranderingen in de risicofactoren. Hierbij wordt uitgegaan van het standaardmodel²:

Renterisico (S1): het effect van het voor het Pensioenfonds in termen van netto verlies meest negatieve scenario van een rentestijging c.q. rentedaling op basis van door DNB voorgeschreven stijgings- en dalingsfactoren. Bij de berekening van S1 wordt uitgegaan van het strategische beleid, waarbij credits buiten beschouwing worden gelaten gezien de beperkte duratie;

Aandelen- en vastgoedrisico (S₂): Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in:

aandelen ontwikkelde markten en beursgenoteerd vastgoed met 30% (S_{2A})

¹ Artikel 132 in de Pensioenwet; artikel 127 in de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

² Artikel 12 in het Besluit financieel toetsingskader Pensioenfonds; artikel 24 in Regels op grond van het Besluit financieel toetsingskader Pensioenfonds.

aandelen opkomende markten met 40% (S_{2B})

niet-beursgenoteerde aandelen met 40% (S_{2C}); en

niet-beursgenoteerd vastgoed met 15% (S_{2D}) waarbij de waarde van de beleggingen wordt aangepast voor financiering met vreemd vermogen.

Valutarisico (S_3):

Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in andere valuta dan de euro met 20% voor valutarisico in ontwikkelde markten (S_{3A}) en 35% voor valutarisico in opkomende markten (S_{3B}). Bij de bepaling van het Vereist Eigen Vermogen per individuele valuta wordt er rekening gehouden met de 'net exposure', dat wil zeggen de gevoeligheid voor een daling in deze valuta ten opzichte van de euro, rekening houdend met eventuele valutahedges;

Grondstoffenrisico (S_4):

Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities) met 35%;

Kredietrisico (S_5):

Het effect van een stijging van de rentemarge voor het kredietrisico van het Pensioenfonds, afhankelijk van een ratingklasse¹:

- 0,60%-punt voor beleggingen met rating AAA, met uitzondering van Europese staatsobligaties
- 0,80%-punt voor beleggingen met rating AA
- 1,30%-punt voor beleggingen met rating A
- 1,80%-punt voor beleggingen met rating BBB; en
- 5,30%-punt voor beleggingen met rating BB en lager, alsook beleggingen zonder rating;

Bij de bepaling van de ratings wordt uitgegaan van de volgende methodiek:

- Indien rating agency Moody's een rating afgeeft, dan wordt deze gehanteerd;
- Indien rating agency Moody's geen rating afgeeft, dan wordt de rating van S&P gehanteerd;
- Indien rating agencies Moody's en S&P geen rating afgeven, dan wordt de rating van Fitch gehanteerd;
- Indien rating agencies Moody's, S&P en Fitch geen rating afgeven, dan wordt de rating van vermogensbeheerder M&G gehanteerd;
- Indien rating agencies Moody's, S&P en Fitch en vermogensbeheerder M&G geen rating afgeven, dan wordt rating BB of lager gehanteerd.

Verzekeringstechnisch risico (S_6)

Het vereiste vermogen voor verzekeringstechnische risico's wordt bepaald door het procesrisico, de onzekerheid in de sterftetrend (TSO) en de negatieve stochastische afwijkingen (NSA);

De buffer voor liquiditeitsrisico (S_7) wordt gesteld op 0%. Ter beheersing van dit risico vindt maandelijkse monitoring en rapportering plaats.

De buffer voor concentratierisico (S_8) wordt gesteld op 0%, gebaseerd op de gedachte dat voor concentratierisico in het algemeen geldt dat beheersing belangrijker wordt geacht dan het opnemen van een extra buffer. Daarnaast geldt voor een geconcentreerde positie in Nederlandsen en Duitse staatsobligaties een beperkt risico aangezien sprake is van een hoge correlatie met de swaprente waartegen de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.

¹Zoveel mogelijk bepaald op basis van het oordeel van een gekwalificeerde derde partij.

De buffer voor operationeel risico (S_9) wordt gesteld op 0%. Operationeel risico is voor pensioenfonds onvermijdelijk maar is veelal lastig te kwantificeren. Dit risico wordt zoveel als mogelijk beperkt met behulp van contractuele overeenkomsten en vastlegging en uitvoering van procedures en controleprocessen (bij de uitvoerder maar ook bij externe partijen als de externe accountant/actuaris).

De buffer voor actief beheer risico (S_{10}) wordt gesteld op 0%. Conform de handreiking van DNB wordt bij het actief beheer risico gekeken naar beursgenoteerde aandelen. Het fonds hanteert voor deze beleggingscategorie een passief beleggingsbeleid.

Het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor is gelijk aan het absolute getal van de waardedaling van het eigen vermogen als gevolg van het scenario voor de desbetreffende risicofactor. Het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor wordt vastgesteld op basis van het strategisch beleggingsbeleid.

Bij de samenvoeging van het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor tot het totale Vereist Eigen Vermogen wordt uitgegaan van de volgende correlaties:

Indien het Vereist Eigen Vermogen voor renterisico is gebaseerd op een rentedaling:

Aandelen- en vastgoedrisico (S_2) en renterisico (S_1): 0,40

Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het aandelen en vastgoedrisico (S_{2a} , S_{2b} , S_{2c} , S_{2d}): 0,75

Renterisico (S_1) en kredietrisico (S_5): 0,40

Aandelen- en vastgoedrisico (S_2) en kredietrisico (S_5): 0,50

Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het valutarisico (S_3):

0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten

0,75 tussen valuta in opkomende markten

0,25 tussen valuta in ontwikkelde markten en valuta in opkomende markten

Tussen de overige risico's: 0

Indien het Vereist Eigen Vermogen voor renterisico is gebaseerd op een rentestijging:

Aandelen- en vastgoedrisico (S_2) en renterisico (S_1): 0

Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het aandelen en vastgoedrisico (S_{2a} , S_{2b} , S_{2c} , S_{2d}): 0,75

Renterisico (S_1) en kredietrisico (S_5): 0

Aandelen- en vastgoedrisico (S_2) en kredietrisico (S_5): 0,50

Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het valutarisico (S_3):

0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten

0,75 tussen valuta in opkomende markten

0,25 tussen valuta in ontwikkelde markten en valuta in opkomende markten

Tussen de overige risico's: 0

De effecten S_1 tot en met S_6 worden vervolgens gecombineerd aan de hand van de volgende formule:

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 * 0,40 * S_1 * S_5 + 2 * 0,50 * S_2 * S_5 + S_6^2 + S_7^2 + S_8^2 + S_9^2 + S_{10}^2)}$$

waarbij

$$S_2^2 = S_{2a}^2 + S_{2b}^2 + S_{2c}^2 + S_{2d}^2 + 2 * 0,75 * (S_{2a} * S_{2b} + S_{2a} * S_{2c} + S_{2a} * S_{2d} + S_{2b} * S_{2c} + S_{2b} * S_{2d} + S_{2c} * S_{2d})$$

en

$$S_3^2 = \sqrt{S_{3A}^2 + S_{3B}^2 + 2 * 0,25 * S_{3A} * S_{3B}}$$
$$S_{3A}^2 = \sqrt{\sum_i S_{3(i)}^2 + \sum_{i,j \ i \neq j} 0,50 * S_{3(i)} * S_{3(j)}}$$
$$S_{3B}^2 = \sqrt{\sum_k S_{3(k)}^2 + \sum_{k,l \ k \neq l} 0,75 * S_{3(k)} * S_{3(l)}}$$

Hierbij geeft 0,5 de correlatie weer tussen het renterisico (S1) enerzijds en het aandelen- en vastgoedrisico (S2) anderzijds. De correlaties tussen de risico's die onderdeel uitmaken van het aandelen- en vastgoedrisico bedragen 0,75. Voor alle overige onderlinge verbanden zijn de correlaties op nul gesteld. Derhalve wordt ervan uitgegaan dat deze risico's onafhankelijk van elkaar optreden. Het vereist eigen vermogen wordt bepaald aan de hand van een iteratief proces.

6. Vaststelling beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad wordt vastgesteld als het 12-maands voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraad, zijnde de marktwaarde van het vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen.

7. Premiebeleid

In deze paragraaf wordt het premiebeleid van het Pensioenfonds beschreven. In de Pensioenwet is een minimale kostendekkende premie vastgesteld. De feitelijke premie is vastgesteld door cao-partijen.

Hieronder wordt eerst de kostendekkende premie omschreven en daarna de feitelijke premie.

7.1. Kostendekkende premie

Volgens de Pensioenwet dienen de kosten van pensioeninkoop als onderdeel van de kostendekkende premie te worden vastgesteld op basis van dezelfde grondslagen als waarmee de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld.

De zuiver kostendekkende premie

De zuivere kostendekkende premie voor het toegezegde pensioen wordt vastgesteld conform de normen van de DNB voor de kostendekkende premie voor toegezegd pensioen zonder een ambitie om toeslag te verlenen. De zuivere kostendekkende premie bestaat uit de volgende componenten:

- a. De actuariel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen. Het gaat hierbij om de volgende elementen:
 - de in dat jaar benodigde actuariële koopsom voor de opbouw van de pensioenen (voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers) in dat jaar, zoals vastgesteld door de actuaris op basis van de in deze actuariële nota vermelde actuariële grondslagen;
 - de in dat jaar verschuldigde premie voor het overlijdensrisico;
- b. De, aan het risicoprofiel van het Pensioenfonds gerelateerde, benodigde solvabiliteitsopslag voor het, bij de onder a. Genoemde actuariële premie (aangroei van de onvoorwaardelijke onderdelen), behorende vereist eigen vermogen;
- c. Een opslag voor uitvoeringskosten. Deze opslag is gelijk aan de werkelijke uitvoeringskosten verminderd met de vrijval van de excassokosten uit de voorziening pensioenverplichtingen.

De inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen wordt bepaald op basis van de rentetermijnstructuur en de overige actuariële grondslagen per 31 december van het voorgaande jaar.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit dezelfde componenten als genoemd onder de zuivere kostendekkende premie. Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van de 36-maands voortschrijdend gemiddelde rentetermijnstructuur. De periode van 36 maanden eindigt per 31 december van het voorgaande boekjaar. Wanneer bij de raming van de premie gedurende het voorgaande boekjaar nog niet alle rentetermijnstructuren bekend zijn, zal de laatst bekende rentetermijnstructuur ook voor de ontbrekende maanden gehanteerd worden.

De uitgangspunten die het Pensioenfonds hierbij gebruikt zijn:

- d. De actuariel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen. Het gaat hierbij om de volgende elementen:
 - de in dat jaar benodigde actuariële koopsom voor de opbouw van de pensioenen (van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers) in dat jaar, zoals vastgesteld door de actuaris op basis van de in deze actuariële nota vermelde actuariële grondslagen;
 - de in dat jaar verschuldigde premie voor het overlijdensrisico;
- e. De, aan het risicoprofiel van het Pensioenfonds gerelateerde, benodigde solvabiliteitsopslag voor het, bij de onder a. Genoemde actuariële premie (aangroei van de onvoorwaardelijke onderdelen), behorende vereist eigen vermogen;
- f. Een opslag voor uitvoeringskosten. Deze opslag is gelijk aan de werkelijke uitvoeringskosten verminderd met de vrijval van de excassokosten uit de voorziening pensioenverplichtingen.

7.2. Feitelijke premie

De bijdrage die het Pensioenfonds ontvangt bedraagt per (actieve en arbeidsongeschikte) deelnemer een percentage van het pensioengevend salaris tot € 62.118. Het uitgangspunt is dat de feitelijke premie minimaal gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie zoals opgenomen in 7.1. De toetsing of de feitelijk overeengekomen premie hieraan voldoet vindt jaarlijks vooraf plaats op basis van de omstandigheden per 30 september. Indien uit deze toets blijkt dat de feitelijk overeengekomen premie onvoldoende is zal het bestuur in overleg treden met de werkgever.

De overeengekomen premie bedraagt 14% van de salarissom tot een maximum salaris van € 62.118. Daarnaast ontvangt het Pensioenfonds een bijdrage van de werknemers via de werkgever. Overeengekomen is dat de werkgever altijd minimaal de gedempte kostendekkende premie voldoet.

7.3. Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

De werkgever verleent vrijstelling van betaling van de bijdrage voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers in de zin van de WIA en vergoedt de premie aan het Pensioenfonds. De werkgever heeft dit risico volledig herverzekerd. De pensioenopbouw van de arbeidsongeschikte deelnemers vindt plaats voor zover de werkgever de premie in enig jaar betaalt.

8. Toeslagenbeleid

Voorwaardelijk toeslagbeleid

Jaarlijks zal het bestuur beoordelen of en in hoeverre het verlenen van een toeslag mogelijk is. De peildatum is 30 september. Er wordt een ex-ante maatstaf voor de toeslagverlening gehanteerd. Op de pensioenrechten van de pensioengerechtigden en de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers wordt met inachtneming jaarlijks toeslag verleend van maximaal de stijging van de Consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid per de maand oktober voor het lopende jaar in relatie tot de maand oktober van het voorafgaande jaar, zoals vastgesteld door het CBS. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast; daarbij gaat het bestuur prudent te werk, hetgeen in de praktijk betekent dat er een zorgvuldige afweging plaatsvindt bij het toeslagbesluit.

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit de overrendementen gefinancierd. Een besluit om in enig jaar op basis van dit artikel een toeslag te verlenen, vormt geen garantie voor in toekomstige jaren te verlenen toeslagen en houdt geen inperking in van de beleidsvrijheid die het bestuur heeft op grond van dit artikel.

Voor de toe te kennen toeslag zal het bestuur de onderstaande leidraad hanteren. Het bestuur kan besluiten om van deze leidraad af te wijken.

Het bestuur hanteert voor een besluit over de feitelijke toekenning de onderstaande beleidsstaffel als leidraad:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110%	Nihil
Tussen 110% en bovengrens	Naar rato
Boven de bovengrens	Volledige toeslagverlening + eventueel inhaaltoeslagen en herstel van kortingen

De bovengrens wordt jaarlijks vastgesteld zodanig dat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid.

De vaststelling van de bovengrens is als volgt:

- Contante waarde toeslagen (CWT) = de contante waarde van de kasstromen behorende bij de toeslagen indien de volledige maatstaf in elk jaar in de toekomst over de op de berekeningsdatum opgebouwde aanspraken wordt verleend. De contante waarde wordt bepaald op basis van het verwachte netto meetkundige rendement op zakelijke waarden.
- De technische voorziening (TV) wordt bepaald op basis van de per de berekeningsdatum door het Pensioenfonds gehanteerde actuariële grondslagen, inclusief de door de Nederlandsche Bank per die datum gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bovengrens toeslagbeleid = $110\% + \text{CWT} / \text{TV}$

Verwachte realisatie en maximering

Op basis van de in 2016 uitgevoerde ALM-studie, die is uitgevoerd op basis van voorschriften van de toezichthouder die op dat moment golden, mag verwacht worden dat op de lange termijn 80% toeslag kan worden verleend.

Het bestuur zal bij de eventuele jaarlijkse toekenning van toeslagen een maximum hanteren van 4%.

Het bestuur van het Pensioenfonds zal jaarlijks een haalbaarheidstoets laten uitvoeren, om de waarschijnlijkheid van het toeslagpotentieel vast te stellen.

Voorwaardelijke toeslag binnen reservering, premie- en beleggingsbeleid

De toeslag op de pensioenaanspraken en pensioenrechten is voorwaardelijk. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden toegekend. Er is geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen.

Doordat de reservering is gebaseerd op de nominale rentetermijnstructuur ligt de mogelijke ruimte voor toeslagen binnen het gemaakte rendement boven de benodigde interest op basis van de nominale rentetermijnstructuur. Het gemaakte rendement boven de benodigde interest is tevens onderdeel van de totale financiële positie van het Pensioenfonds.

Op het moment dat de middelen van het Pensioenfonds het niet toelaten de wenselijke toeslagen te kunnen toepassen, zal het toeslagenbeleid gezien moeten worden binnen het geheel van de sturingsmiddelen. (Zie hoofdstuk 8)

Kortingenbeleid

Het bestuur kan als noodmaatregel besluiten de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen, indien overige maatregelen niet voldoende zijn.

Deze situatie kan zich voordoen indien:

- Uit het herstelplan blijkt dat met inzet van overige financiële sturingsmiddelen herstel binnen de wettelijke termijnen niet mogelijk is. Vermindering van aanspraken zal dan in principe gespreid over de duur van het herstelplan plaatsvinden. Alleen de korting in het eerste jaar zal onvoorwaardelijk worden toegepast. Eventuele kortingen in latere jaren zullen alleen worden toegepast indien en voor zover dit noodzakelijk blijkt bij het in dat jaar op te stellen herstelplan.
- Er op vijf achtereenvolgende (jaarlijkse) meetmomenten sprake is van een beleidsdekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tevens de actuele dekkingsgraad op dat moment lager is dan de vereiste minimale dekkingsgraad. In deze situatie zal het Pensioenfonds genoodzaakt zijn per direct de opgebouwde aanspraken en rechten te korten. Deze korting is onvoorwaardelijk en voor zover deze lager is dan 5% ineens doorgevoerd worden. Wanneer de benodigde korting groter is dan 5% zal deze gespreid worden over de hersteltermijn.

De financiële sturingsmiddelen die het Pensioenfonds kan toepassen om kortingsmaatregelen te voorkomen staan beschreven in het financieel crisisplan (zie bijlage H)

Toegepaste kortingen zullen op kalenderjaar worden bijgehouden in de administratie en kunnen in de toekomst worden gerepareerd indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de bovengrens van de beleidsstaffel voor het toeslagbeleid (zie pagina 57). Eveneens kunnen gemiste toeslagen uit het verleden, die niet verder dan 10 jaar in het verleden liggen, door middel van een inhaaltoeslag alsnog toegekend worden. Het Pensioenfonds zal zich in eerste instantie richten op reparatie van kortingen en vervolgens inhaaltoeslagen, maar zal als de mogelijkheid van reparatie zich voordoet alle belangen zorgvuldig afwegen alvorens een besluit te nemen.

BIJLAGE F. BELEGGINGSBELEID 2018

Inleiding

De beleggingsdoelstellingen en het hierbij passende voor de lange termijn afgesproken strategische beleggingsbeleid zijn vastgesteld door het bestuur van Stichting IFF Pensioenfonds en in grote lijnen vastgelegd in de ABTN. Het langetermijnbeleid is tot stand gekomen op basis van de in 2016 uitgevoerde ALM-studie en de in 2015 uitgevoerde Aanvangshaalbaarheidstoets.

In dit document wordt het beleggingsplan voor 2018 beschreven. Hiermee wordt beoogd de nadere invulling van het beleggingsbeleid te beschrijven en de beleggingsadviescommissie (BAC) houvast te geven bij de advisering aan het bestuur.

1. Economische en financiële verwachtingen voor 2018

Terugblik 2017

Het jaar 2017 stond in het teken van een verder herstel wat reeds in 2016 was ingezet. Bedrijven verhoogden hun investeringen gesteund door een combinatie van een aantrekkende winstgroei, toenemende vraag en een verbeterd vertrouwen. Verder leidde de verbetering van het consumentenvertrouwen tot aantrekkende bestedingen door consumenten. De groei van de wereldeconomie werd zo opgestuwd tot aan de bovenkant van de groeirange van 3% - 3,5%.

Het herstel van de wereldwijde economie zorgde niet voor een aantrekkende loongroei, ondanks een verder dalende werkloosheid. Ook de inflatie steeg niet significant waardoor centrale banken hun stimulerende beleid in een rustig tempo kunnen gaan afbouwen. De ECB schroefde in april het maandelijks opkoopprogramma terug van € 80 miljard (mrd) naar € 60 mrd. De ECB gaf aan het opkoopprogramma te continueren totdat de inflatie zich duidelijk richting de doelstelling van 2% beweegt en dat de rente pas ver na de afbouw van het opkoopprogramma omhoog zal gaan. In oktober kondigde de ECB aan om per 1 januari 2018 het opkoopprogramma verder af te gaan bouwen naar € 30 mld.

Als gevolg van de verbeterde vooruitzichten voor groei en inflatie heeft de Federal Reserve (Fed) de basisrente begin van het jaar met 25 basispunten verhoogd. In juni volgde een tweede renteverhoging van 25 basispunten en in oktober kondigde de centrale bank een inkrimping van haar balans aan met \$ 10 miljard per maand.

De financiële markten stonden geheel 2017, net als in 2016, wederom in het teken van de politiek. In Nederland, Duitsland en Frankrijk vonden verkiezingen plaats waardoor de politieke onzekerheid in Europa aan het begin van het jaar hoog bleef. Gaandeweg het jaar nam dit weer af doordat de rechts-populisten zowel in Frankrijk als in Nederland niet de macht konden grijpen, waar wel voor gevreesd werd. De politieke onzekerheid werd echter later in het jaar sterk verhoogd door de politieke situatie in Noord-Korea.

In het tweede kwartaal begonnen er twijfels te ontstaan over de mogelijkheden van president Trump om zijn stimulerende agenda door te voeren. Trump had aanvankelijk belastingverlagingen, deregulering en meer uitgaven aan infrastructuur beloofd. Maar gedurende het jaar bleef het succes voor Trump om deze plannen door te voeren grotendeels uit wegens schandalen rondom banden van het kamp Trump met de Russische overheid en het ontslaan van FBI directeur James Comey.

De politieke onzekerheid zorgde ervoor dat veilig geachte staatsleningen nog altijd in trek bleven waardoor de rentes op deze categorie nauwelijks stegen. De politieke onzekerheid in combinatie met de afbouw van de stimulering van de Fed zorgde ervoor dat de dollar sterk verzwakte ten opzichte van de euro. Ondanks de politieke onzekerheid stegen aandelen over een breed front tot recordniveaus, gedreven door het positieve macro-economische sentiment.

Vooruitblik 2018

Het stimulerende monetair beleid, ondanks de aangekondigde afbouw, blijft waarschijnlijk zorgen voor wereldwijde groei aan de bovenkant van de range en een stijging van de inflatie in de komende twee jaar. Dit beleid van de centrale banken in de vorm van lage rentes en liquiditeitsverschaffing hebben

prijzen op de financiële markten significant verhoogd. Hoge prijzen impliceert lage toekomstige opbrengsten. In combinatie met de aangekondigde afbouw van de monetaire stimulering, verwachten we positieve maar lage opbrengsten met stijgende neerwaartse risico's.

Binnen de meeste obligatiemarkten prijzen investeerders momenteel gematigde rentestijgingen in over de komende 5 jaar. Hoewel de Duitse economie momenteel volledig draait, zorgt het achterblijven van de periferie ervoor dat we slechts een laag inflatiecijfer verwachten voor de eurozone. De ECB-vergadering van september was voorzichtig van toon. Voorzitter Draghi wees op het sterke en brede economische herstel, maar noemde ook de stijging van de euro als een bron van onzekerheid die in de gaten moet worden gehouden. Mede gegeven de gematigde aangekondigde tapering in 2018 verwachten we dat opbrengsten op Duitse staatsobligaties ongeveer in lijn liggen met het huidige niveau op de markten: laag vanwege het lage startpunt.

Voor aandelen zien we een minder positieve omgeving gegeven de hierboven geschetste verwachting van stijgende rentes. Daarbij zijn de winstverwachtingen de afgelopen jaren behoorlijk opgedreven waardoor er momenteel sprake is van hoge aandelenkoersen in termen van koers/winst verhouding. De markt prijst veel positief nieuws in waardoor de kans op teleurstellingen groter is geworden. Over het algemeen verwachten we voor de komende 5 jaar lage wereldwijde aandelenopbrengsten. We verwachten daarbij hogere opbrengsten van eurozone aandelen ten opzichte van de US vanwege de verwachting van hogere relatieve winsten in de eurozone door een sterk cyclisch economisch herstel, accommoderend monetair beleid en blijvend lage rentestanden.

2. Strategisch beleggingsbeleid 2017-2019

2a. Investment strategie

Ten aanzien van de gestelde beleggingsdoelen heeft het bestuur een aantal investment beliefs geformuleerd die het kader vormen waarbinnen het beleggingsbeleid wordt uitgevoerd. De belangrijkste beliefs zijn als volgt:

A. Missie en doelstelling

Het bestuur gelooft in prudentie en een langetermijnstrategie: omdat pas over een lange reeks van jaren aan de verplichtingen voldaan moet worden, neemt het bestuur geen speculatieve risico's om winst op korte termijn te behalen.

B. Eigen organisatie

Gegeven de beschikbare capaciteiten en kennis, heeft het bestuur ervoor gekozen om het gehele vermogensbeheer uit te besteden.

C. Financiële markten (en beta)

Het bestuur is van mening dat strategische keuzes bepalend zijn. Mede gegeven de beschikbare governance, is de meerwaarde van kortetermijn tactische keuzes lastig te realiseren. Alleen in uitzonderlijke situaties, en na uitgebreide discussie en analyse, zal het bestuur dergelijke beslissingen nemen.

Het bestuur is van mening dat de lange tijdshorizon het pensioenfonds een comparatief voordeel kan geven en heeft daarom de ambitie om gebruik te maken van eventuele marktanomalieën op de middellange termijn.

D. Implementatie (en alpha)

Het bestuur heeft bij de constructie van de beleggingsportefeuille veel aandacht voor het samenvoegen van de beleggingscategorieën die onderling een lage samenhang vertonen. Het bestuur gelooft dat passief beleggen in efficiënte beleggingsmarkten de voorkeur heeft boven actief beleggen en het meest kostenefficiënt is. In minder efficiënte markten, en dan met name markten waarin bottom-up kredietanalyse cruciaal is, heeft het bestuur een voorkeur voor actief beheer.

E. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur gelooft in de toegevoegde waarde van duurzaam beleggen voor mens, milieu en samenleving en gaat waar mogelijk over tot maatschappelijk verantwoord beleggen. In de afweging worden – gezien de ambities van het Pensioenfonds – uitdrukkelijk de rendementsverwachtingen betrokken. Tegelijkertijd realiseert het bestuur zich dat de keuze om in bestaande fondsen te beleggen (omwille van schaalgrootte en kostenefficiëntie), de keuzevrijheid voor maatschappelijk verantwoord beleggen enigszins begrenst.

2b. Strategisch risicobeleid

Het bestuur heeft de volgende aanvaardbare risicogrenzen bepaald:

- Bij een dekkingsgraad lager dan 97,5% (berekend met de rente op basis van dagwaarde) is herstel binnen de wettelijke termijn niet meer aantoonbaar en zal gekort moeten worden. Daarom wil het bestuur slechts een zeer beperkt risico lopen op een dekkingsgraad lager dan 97,5%, maximaal 2,5% op een 15-jaars termijn (zoals gehanteerd wordt in ALM).
- Bij een dekkingsgraad van 100% (berekend met de rente op basis van dagwaarde) zijn alle verplichtingen afgedekt en is er nog 2,5% ruimte om extra veiligheidsmaatregelen te betalen. Het IFF Pensioenfonds vindt maximaal 5% kans op een dekkingsgraad onder 100% over een periode van een half jaar acceptabel.
- De hierboven genoemde maximale tekortkansen hebben een directe relatie met de tracking error van beleggingen ten opzichte van de verplichtingen. Deze maatstaf meet de mate waarin het rendement van de beleggingen afwijkt van de waardeontwikkeling van de verplichtingen. De tracking error meet derhalve het balansrisico. Om deze reden wil het bestuur de maximale tracking error afhankelijk maken van de ruimte in de dekkingsgraad. Uit de meest recente ALM-studie is een maximale lange-termijn tracking error van 7,0% naar voren gekomen.
- De minimaal aanvaardbare dekkingsgraad van 97,5% en de actuele dekkingsgraad bepalen de beschikbare risicoruimte. Het bestuur beslist periodiek welk deel van die ruimte het wil inzetten als risicobudget.

Daarnaast is in 2015 de risicohouding van het fonds bepaald. De risicohouding ligt voor de korte termijn vast middels een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen (VEV). Voor de lange termijn zijn dit de ondergrenzen uit de haalbaarheidstoets.

Voor de korte termijn risicohouding geldt het vereist eigen vermogen van 17,1% en een daaromheen overeengekomen bandbreedte van $\pm 2,5\%$.

De lange termijn risicohouding wordt vastgelegd met behulp van de drie – voor de haalbaarheidstoets – vastgestelde ondergrenzen. De eerste volgt vanuit een situatie waarbij het eigen vermogen gelijk is aan het vereist eigen vermogen:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;

De twee overige ondergrenzen volgen vanuit de feitelijke financiële situatie:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat. Deze is vastgesteld op 90%;
- De derde grens is de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een “slechtweersscenario” (5e percentiel). Deze is vastgesteld op 25%.

De korte en lange termijn risicohouding vormen het kader voor het strategisch beleggingsbeleid dat het pensioenfonds. Het in dit plan beschreven beleid past binnen de door de sociale partners geformuleerde risicohouding.

2c. Strategische beleggingsmix

In 2016 is een ALM-studie uitgevoerd. De focus van deze studie lag op het beleggingsbeleid.

In de gecombineerde Bestuur/BAC vergadering van 22 april 2016 zijn de resultaten van deze studie besproken. Op basis hiervan heeft het bestuur de strategische beleggingsmix herbevestigd bestaande uit 70% vastrentende waarden, 15% aandelen en 15% indirect niet-beursgenoteerd vastgoed. In de ALM-studie is specifieke aandacht gegeven naar de wijze en de omvang van de beleggingen in vastgoed door een achttal verschillende mixen door te rekenen. Uit de resultaten bleek de toegevoegde waarde van beursgenoteerde vastgoedaandelen gering als gevolg van een te hoge correlatie met aandelen. Ook het verlagen van de allocatie naar niet-beursgenoteerd vastgoed leidt tot een verslechtering van de resultaten.

Op grond van deze resultaten is besloten dat de strategische allocatie naar indirect niet-beursgenoteerd vastgoed op 15% gehandhaafd dient te blijven. Omdat de werkelijke allocatie rond 9% lag als gevolg van enkele liquidaties in de portefeuille, is geconcludeerd dat gezocht moest worden naar één of meerdere geschikte vastgoedfondsen om de portefeuille weer op peil te brengen.

Naar aanleiding van de resultaten van de ALM-studie heeft het bestuur tevens geconcludeerd dat het renteafhankelijke afdeckingsbeleid gehandhaafd dient te worden.

	Strategische mix 2014-2016	Strategische mix 2017-2019	Band- breedte
Vastrentende waarden	70%	70%	60% - 80%
Aandelen	15%	15%	10% - 20%
Onroerend goed	15%	15%	10% - 20%
Liquide middelen incl. valuta-afdekking	0%	0%	-5% - 5%
Totaal	100%	100%	

2d. Strategisch rentebeleid

Naar aanleiding van de resultaten van de ALM-studie heeft het bestuur geconcludeerd dat het renteafhankelijke afdeckingsbeleid gehandhaafd dient te worden, inclusief het beleid bij uitzonderlijk lage rentes. Dit beleid is nader beschreven in paragraaf 3d.

Het rente matching beleid is erop gericht om een bepaald percentage van de marktwaarde rentegevoeligheid van de verplichtingen af te dekken, met als doel om de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentefluctuaties te verminderen. De mate van renteafdekking is middels een staffel gekoppeld aan de hoogte van de 20-jaars swaprente.

2e. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het IFF Pensioenfonds is zich bewust van haar rol binnen de maatschappij, en vindt het daarom belangrijk om duurzame aspecten te betrekken op de beleggingsportefeuille. IFF Pensioenfonds is van mening dat het beschouwen van ethische aspecten van de beleggingen tevens in het belang is van het pensioenfonds zelf en van haar deelnemers. Intuïtief is duidelijk dat duurzaamheid en verantwoordelijkheid kunnen bijdragen aan het verminderen van onverwachte risico's als gevolg van bijvoorbeeld corruptie of bijdrage aan ongewenste activiteiten. Een duurzame focus kan zo helpen bij het beschermen van de waarde van de beleggingen van IFF Pensioenfonds op de langere termijn.

IFF Pensioenfonds kiest voor een integratie van het duurzaamheidsbeleid binnen het beleggingsbeleid. Dit houdt in dat bij alle belangrijke beleggingsbeslissingen, duurzaamheidscriteria zullen worden meegewogen in samenhang met de andere criteria. Indien verantwoord binnen de kaders van kosten, mogelijke opvolging en gewenst beleid, zal telkens worden onderzocht wat de duurzaamheid van een nagestreefde belegging is, en in welke mate een meer duurzame variant overwogen kan worden zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen van de portefeuille.

IFF Pensioenfonds voert zelf geen beleggingen, maar delegeert het naar meerdere gespecialiseerde vermogensbeheerders. De normen en criteria die het pensioenfonds stelt op het gebied van ethisch beleggen, gelden voor deze vermogensbeheerders en het pensioenfonds verwacht van de vermogensbeheerders dat zij zich verantwoorden over het gevoerde ethische beleid. Ook zal het pensioenfonds zelf transparant verantwoording afleggen aan de betrokkenen bij het beleggingsbeleid.

IFF Pensioenfonds zal bij de selectie, bewaking en evaluatie van vermogensbeheerders de volgende criteria afwegen in samenhang met het geheel van uitbestedingscriteria:

- De vermogensbeheerder dient de Principles for Verantwoord Beleggen (Principles for Responsible Investment of PRI) van de Verenigde Naties ondertekend te hebben.

- De vermogensbeheerder wordt gevraagd periodiek te verantwoorden op welke manier deze invulling geeft aan de Principes.
- De vermogensbeheerder wordt gevraagd welke mate van ESG screening wordt toegepast binnen het beleggingsbeleid en welke aanpak men hanteert in het doorvoeren van wijzigingen in de portefeuille als gevolg van ESG gerelateerde ontwikkelingen.
- Bij beleggingen in aandelen zal IFF Pensioenfonds kennis nemen van het beleid van de vermogensbeheerder ten aanzien van het gebruik van aandeelhoudersrechten, zoals het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Het pensioenfonds beoordeelt hierbij of het zich kan vinden in dit beleid. Tevens wordt van de vermogensbeheerder verlangd dat deze rapporteert over het gevoerde stembeleid.
- IFF Pensioenfonds belegt enkel in producten die voldoen aan de wettelijke vereisten ten aanzien van niet toegestane beleggingen. Zo worden beleggingen uitgesloten in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, opslag of verhandeling van clustermineralen en landmijnen. Ook wordt er niet belegd in instanties waartegen internationale sancties zijn afgekondigd.

3. Invulling strategisch beleggingsbeleid: plan 2018

Het pensioenfonds maakt gebruik van externe partijen voor het beheer van de beleggingen. Het selecteren van een vermogensbeheerder geschiedt volgens een gestructureerd proces, met inachtneming van de eisen vanuit wet- en regelgeving, en bestaat uit de volgende stappen:

1. Identificatie van de eisen waaraan de beheerder dient te voldoen, rekening houdend met de gekozen wijze van invulling van de beleggingscategorie.
2. Samenstellen van een long list van potentiële beheerders. Deze lijst wordt samengesteld met behulp van de externe beleggingsadviseur en door eigen kennis. Voor de door de externe adviseur aan te leveren partijen geldt dat deze een beoordeling van 1 of 2 moeten hebben op de door de adviseur gehanteerde driepuntsschaal.
3. Reductie van de long list tot een short list.
4. Due diligence fase en presentatie door de beheerders.
5. Eventuele site-visits, voorlopige keuze, contractonderhandeling en onderhandeling over vergoedingen.
6. Afronding selectie(dossier).

Onderstaand overzicht geeft de feitelijke mix per 31 oktober 2017, de per eind 2017 geldende strategische mix en het plan voor de tactische invulling voor 2018. De mate van onderweging en overweging hangt mede af van de marktontwikkelingen.

	Feitelijke mix 31-10-2017		Strategische mix	Band- breedte	Plan overweging cq onderweging 2018 t.o.v. normgewicht
Vastrentende waarden	264,5	72,3%	70,0%	60% - 80%	Neutraal
- Robeco LDI40	100,5	27,5%			n.v.t.
- Robeco Credits	55,3	15,1%			Neutraal
- M&G ELF	80,1	21,9%			Neutraal
- M&G ABS	28,6	7,8%			Overwogen
Aandelen	58,4	15,9%	15,0%	10% - 20%	Neutraal
- NT World Custom ESG	40,7	11,1%	10,5%		Neutraal
- NT Emerging Custom ESG	17,7	4,8%	4,5%		Neutraal
Onroerend goed	31,9	8,7%	15,0%	10% - 20%	Opbouwen*
Liquide middelen (incl. valuta-afdekking)	11,1	3,0%	0,0%	-5% - 5%	
Totaal	363,8	100%	100%		

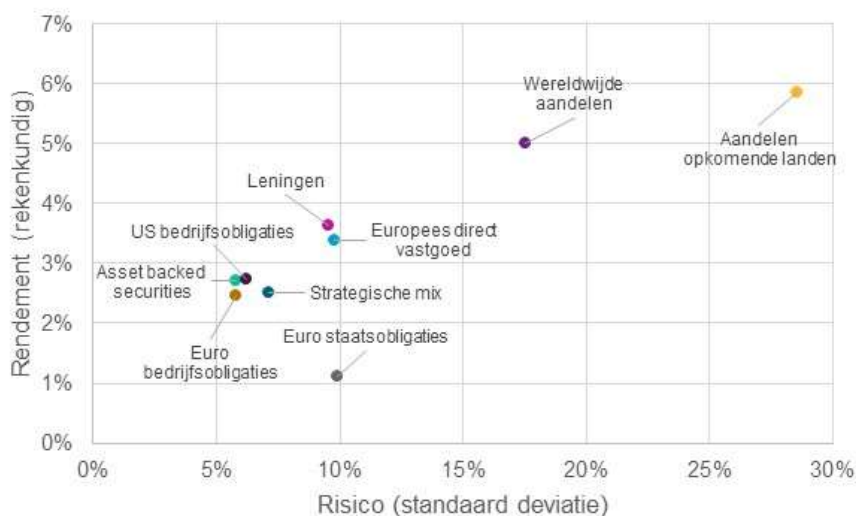
* Hier zijn reeds commitments voor ingelegd, zie voor meer informatie paragraaf 3c.

In 2017 is gekeken naar het risicobudget voor deze strategische mix. Willis Towers Watson heeft op basis van de eigen economische vooruitzichten de tracking error bepaald. Deze tracking error ligt eind 2017 boven de maximaal toegestane tracking error van 7,0% (zie onderstaande tabel). Dit wordt

veroorzaakt doordat Willis Towers Watson rekent met haar zogenaamde “lower for longer” scenario waarin men uitgaat van lagere verwachte rendementen en een hoger risico. Hierdoor komt de tracking error hoger uit. Hierbij moet worden benadrukt dat het niet het gevolg is van een verandering van de beleggingsmix. Deze is nog steeds gelijk aan de uitkomsten van de ALM-studie. Als wordt gerekend met de DNB parameterset die ook voor de ALM-studie is gebruikt, dan ligt de tracking error nog wel onder het maximum van 7,0%. De hogere tracking error op basis van de berekening van Willis Towers Watson is derhalve ook geen aanleiding om het beleid aan te passen. Deze ex-ante maatstaf, zoals door Willis Towers Watson berekend, wordt wel elke maand middels het dashboard door de BAC gemonitord. Daarnaast wordt jaarlijks de ex-post realisatie bepaald in relatie tot de ex-ante verwachting. Per eind Q2 2017 bedraagt de lange termijn ex-ante tracking error van de beleggingen versus de verplichtingen 9,4% (zie onderstaande tabel). Deze tracking error meet de vooraf ingeschatte mate waarin de jaarlijkse beleggingsrendementen afwijken van de waardeontwikkeling van de verplichtingen.

Risicobudget eind Q2 2017	Strategische mix		Feitelijke mix	
Verwacht rendement en tracking error bepaald t.o.v. de verplichtingen	Verwacht rendement	Tracking error	Verwacht rendement	Tracking error
Wereldwijde aandelen (hedged)	0,4%	2,6%	0,4%	2,7%
Aandelen opkomende landen (unhedged)	0,3%	1,5%	0,3%	1,5%
Europees indirect niet-beursgenoteerd vastgoed	0,2%	2,9%	0,1%	1,1%
Euro AAA-AA staatsobligaties (dur 15)	-0,1%	1,9%	-0,1%	1,6%
Leningen (hedged)	0,2%	2,8%	0,4%	4,2%
Asset backed securities (hedged)	0,0%	1,2%	0,1%	2,3%
Wereldwijde bedrijfsobligaties	0,0%	1,9%	0,0%	0,9%
Euro deposito's	0,0%	0,0%	-0,1%	0,8%
Renteafdekking	0,3%	-5,3%	0,4%	-5,4%
Totaal	1,4%	9,4%	1,4%	9,7%

Naast de relatieve rendementen en risico's in bovenstaande tabel, toont onderstaande grafiek horizontaal het absolute risico (in termen van standaard deviatie) en verticaal het absolute rendement (in termen van rekenkundig rendement). De afzonderlijke categorieën weerspiegelen een situatie waarin de volledige portefeuille in de betreffende categorie belegd zou zijn. Uit de grafiek blijkt de toename van efficiëntie door het combineren van diverse categorieën met euro staatsobligaties in de strategische mix: het risico neemt af terwijl het rendement toeneemt. Door de hoge waardering van euro staatsobligaties met een goede rating (AAA-AA) kent deze categorie een minder goed risico-/rendementsprofiel. Door het toevoegen van andere categorieën, kent de strategische mix toch een aantrekkelijker risico-/rendementsprofiel.



Hieronder wordt de invulling van de diverse beleggingscategorieën nader beschreven.

3a. Vastrentende waarden

In lijn met de beleggingsovertuigingen is in de efficiënte markt van staatsleningen gekozen voor een passieve aanpak. Voor de kredietmarkten gelooft het bestuur in de toegevoegde waarde van bottom-up kredietanalyse en derhalve in actief beheer door kwalitatief hoogstaande vermogensbeheerders met bewezen trackrecord.

De allocatie naar het LDI40 fonds wordt gedreven door het gewenste niveau van renteafdekking en niet door een gewenste allocatie. De gewenste verhouding tussen staatsleningen (binnen LDI) en credits is bepaald op 40 : 60 maar is dus een resultante en niet meer dan een streven. Per eind oktober 2017 bedraagt de verhouding staatsleningen versus credits 36 : 64.

Voor de obligatieportefeuille wordt zoals gezegd deels een actieve en deels een passieve beleggingsstrategie gehanteerd. Hierbij dient altijd rekening te worden gehouden met voldoende diversificatie in de portefeuille.

De benchmark van de vastrentende portefeuille is per 1 januari 2017 als volgt samengesteld:

Fonds	Benchmark	Strategisch gewicht	Feitelijk gewicht	Beheer
Robeco LDI40	Custom samenstelling van swap benchmarks	n.v.t.		Passief
Robeco Credits	Barclays Global Aggregate Corporates index	45%	33,7%	Actief
M&G ELF	3-maands Euribor	45%	48,9%	Actief
M&G ABS	Barclays Pan European ABS Bond index	10%	17,4%	Actief

In deze tabel zijn ook de feitelijke gewichten per eind oktober 2017 weergegeven.

LDI

Het Robeco LDI 40 fonds is een triple A staatsleningen fonds. Het normgewicht voor dit fonds wordt bepaald door de gewenste mate van renteafdekking. Het LDI40 fonds belegt uitsluitend in staatsleningen van Nederland en Duitsland (in verhouding 50:50) en in (centraal geclearde) renteswaps. De tabel hieronder geeft per eind september 2017 de belangrijkste data van de meest kredietwaardige eurolanden.

Land	Rating S&P	Rating Moody's	20-jaars rente per 30 november 2017	Wijziging rente t.o.v. eind 2016
Duitsland	AAA	Aaa	0,87%	+0,18%
Finland	AA+	Aa1	0,79%	+0,05%
Nederland	AAA	Aaa	0,90%	+0,12%
Oostenrijk	AA+	Aa1	1,08%	+0,09%
Frankrijk	AA	Aa2	1,26%	-0,07%
België	AA	Aa3	1,05%	+0,00%
Spanje	BBB+	Baa2	2,23%	+0,05%
Italië	BBB	Baa2	2,49%	+0,04%

Een uitbreiding naar staatsleningen van andere eurolanden buiten Nederland en Duitsland is inmiddels mogelijk doordat Robeco een maatwerk LDI-fonds aanbiedt. In dit maatwerkfonds kan IFF Pensioenfonds zelf de richtlijnen (en de te hanteren staatsleningen) bepalen. Het bestuur acht de creditspreads echter onvoldoende voor het extra risico dat hiermee wordt genomen.

Credits

In 2015 heeft de BAC veel aandacht besteed aan de vraag of de invulling van de credit portefeuille nog optimaal was. Specifiek ging het hierbij om de volgende vragen:

- Hoe moeten we omgaan met de huidige lage yield, biedt die nog voldoende compensatie voor het kredietrisico en het neerwaarts risico?
- Moet de portefeuille nog steeds worden beperkt tot euroleningen?
- Is het nog steeds verstandig om obligaties van financiële instellingen uit te sluiten?
- Is een benchmark die gebaseerd is op marktkapitalisatie de meest optimale keuze?

Na uitgebreide analyse heeft het bestuur toen besloten om over te stappen van een euro credits ex-financials fonds naar een wereldwijd multi-factor credit fonds. Deze transitie is in februari 2016 geïmplementeerd. In de BAC-vergadering op 13 september 2017 is het multi-factor fonds geëvalueerd en is geconstateerd dat het fonds aan de verwachtingen voldoet.

Loans

Het M&G European Loan Fund (ELF) belegt in een gediversifieerde portefeuille van Europese leveraged loans. Het fonds mag ook in genoteerde senior secured floating rate notes beleggen. De term leveraged loans refereert aan schuldbewijzen, uitgegeven door ondernemingen om interne groei, acquisities, fusies en leveraged buy-outs door private equity partijen te financieren. De term 'leveraged' heeft betrekking op de kapitaalstructuur van de onderneming in kwestie die meestal een substantieel vreemd vermogen (50-70%) bevat. Per eind augustus 2017 bedroeg de bruto credit spread van dit fonds 3,59%. Het grootste deel van de portefeuille (97%) had op dat moment een kredietwaardigheid van BB of B. Het fonds kent een grote sectorale spreiding.

Asset Backed Securities

Het M&G Lion Credit Opportunity Fund (ABS) belegt in senior, subordinated en mezzanine debt tranches van Europese Collateralized Debt Obligations (CDO's) met een focus op Europese CLO's (Collateralized Loan Obligations). Er zijn ook zogenoemde 'regulatory capital' in het fonds opgenomen waarbij het fonds pakketten met leningen van banken overneemt. Het doelrendement ligt tussen 6% en 8% op jaarbasis. Het percentage niet-euro leningen dient onder 30% te blijven.

Beleid voor 2018

Hoewel de spreads licht zijn gedaald, zijn door de voortdurende 'desintermediatie', ofwel de terugtrekkende beweging door banken op het gebied van traditionele kredietverlening, binnen ABS nog steeds aantrekkelijke credit spreads te behalen. Door de variabele coupon die deze leningen hebben, hebben deze leningen niet of nauwelijks duration (rentegevoeligheid). Voor leveraged loans is het opwaarts potentieel inmiddels beperkt doordat in de afgelopen jaren de waardering van de loan steeds dichterbij de nominale waarde is komen te liggen. Door de transitie van Euro naar wereldwijde credits is de yield (het effectief rendement) van deze portefeuille juist toegenomen, ook na valuta-afdekking.

Voor 2018 blijft de overweging van het ABS fonds in stand. Momenteel is, in afwachting van de cash calls op de uitstaande vastgoed commitments, liquide middelen tijdelijk in het European Loan Fund belegd. De hieruit volgende overweging van ELF zal naar verwachting in eind 2017 worden beëindigd aangezien dan de cash calls worden verwacht. Voor 2018 wordt geen verdere overweging van ELF voorzien.

In 2017 heeft Robeco voorgesteld om voor de LDI oplossing over te stappen van de huidige fondsoplissing naar een maatwerkoplossing. In de maatwerkoplossing is precies hetzelfde beleid mogelijk als in de huidige fondsoplissing, maar kan in de toekomst ook makkelijker wijzigingen worden doorgevoerd als men bijvoorbeeld de renteafdekking wil verhogen. Het pensioenfonds kan zich in principe vinden in de nieuwe oplossing, echter zal sprake zijn van een vaste vergoeding in plaats van de huidige variabele vergoeding (0,19% over het belegd vermogen). Als de rente stijgt neemt het belegd vermogen af en zal in de huidige situatie de vergoeding dalen. Bij een vaste vergoeding is dit niet het geval. Robeco heeft aangegeven met een nieuw voorstel te komen. Dit zal in 2018 opnieuw besproken worden.

3b. Aandelen

Medio 2012 is de aandelenportefeuille significant gewijzigd. In lijn met de beleggingsovertuigingen is voor de efficiënte markt van aandelen gekozen voor een passieve aanpak. Er is volledig overgegaan op passief beheer met uitsluiting van beleggingen in controversiële wapens. Begin 2017 heeft opnieuw een significante wijziging plaatsgevonden doordat is overgestapt van de regiofondsen met uitsluiting van controversiële wapens bij BlackRock naar een wereldwijd fonds en een emerging markets fonds met ESG-screening bij Northern Trust.

Regio	Gewicht	Bandbr.	MSCI	Benchmark
Wereldwijd	70%	60%-80%	87,8%	MSCI World Custom ESG 100% Hedged to EUR Index
Emerging Markets	30%	20%-40%	12,2%	MSCI EM Custom ESG Index

Er vindt geen automatische herbalancering van de aandelenportefeuille plaats. De regiogewichten worden gemonitord door de BAC.

Ten opzichte van de gewichten van de MSCI AC World Index springt de overweging van opkomende markten het meest in het oog. Voor de komende jaren verwacht het pensioenfonds dat opkomende markten een significant groter deel zullen gaan uitmaken van de wereldwijde economie. De overweging ten opzichte van marktkapitalisatie wordt derhalve gehandhaafd.

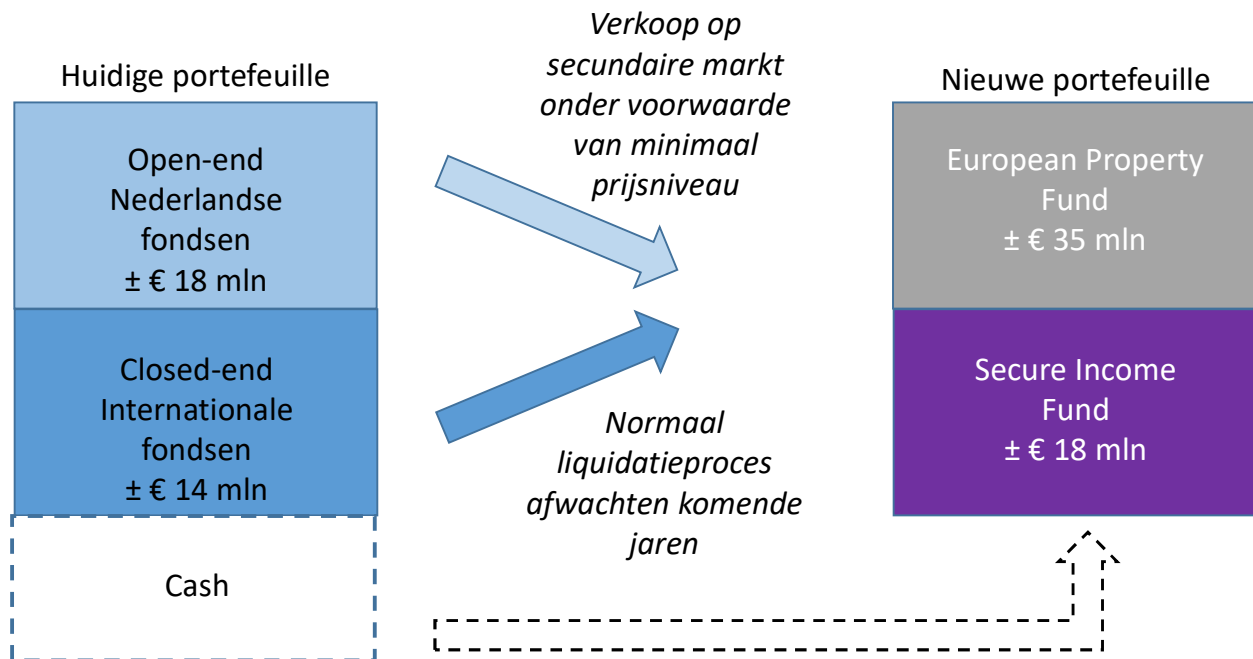
Bij de selectie van Northern Trust voor de aandelenportefeuille is bewust gekozen voor fondsen met een uitgebreide ESG-screening. Deze screening omvat het volgende:

- Uitsluiten van bedrijven die handelen in strijd met de UN Global Compact principles
- Uitsluiting van bedrijven die zich bezighouden met productie van tabak
- Uitsluiting van bedrijven die zich bezighouden met productie van controversiële wapens
- Uitsluiten van bedrijven die niet voldoen aan gewenste governance structuur (ondermeer onafhankelijkheid bestuurders en de aanwezigheid van een aparte audit en beloningscommissie)
- Engagement (via Hermes) en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- Screening binnen de benchmark, uitgevoerd door MSCI en door GMI (governance)
- Northern Trust is ondertekenaar van UN PRI sinds 2009

Voor meer informatie omtrent het ESG beleid, zie paragraaf 2e.

3c. Onroerend goed

Zoals gezegd was één van de conclusies van de ALM-studie dat de allocatie naar niet-beursgenoteerd vastgoed op 15% gehandhaafd blijft. Omdat de werkelijke allocatie eind 2016 rond 9% lag als gevolg van enkele liquidaties in de portefeuille, is in 2016 gezocht naar een of meerdere geschikte vastgoedfondsen om de portefeuille weer op peil te brengen. Na een uitgebreid selectieproces is in 2016 voor een beoogde samenstelling van de vastgoedportefeuille gekozen die voor 1/3 deel uit 'secure income' strategieën bestaan en voor 2/3 deel uit Europees 'core' vastgoed. Beide delen zullen worden ingevuld door fondsen van M&G. Dit heeft geleid tot het volgende transitieproces vanuit de portefeuille:



Eind oktober 2016 is overeenstemming bereikt met een koper op de secundaire markt om de participaties in de CBRE Office en CBRE Residential fondsen te verkopen. Alleen de Dutch fondsen kennen een zogenoemde open-end structuur zonder vaste einddatum. De internationale fondsen worden alle de komende jaren beëindigd. Dit leidt tot de volgende prognose van de verwachte waardeontwikkeling van de portefeuille (na uitkeringen van dividend).

	Fonds-structuur	Okt 2017	Eind 2017	Eind 2018	Eind 2019
Dutch Retail	Open	11.446	11.446	0	0
Dutch Residential	Open	0	0	0	0
Dutch Office	Open	0	0	0	0
Office Fund Netherlands	Open	44	44	0	0
Eur. Shopping Centres	Closed	5.990	5.990	2.500	0
Logistics	Closed	1.802	1.802	0	0
Nordic Property	Closed	1.668	1.668	500	0
Central Eastern Europe	Closed	0	0	0	0
European Property Fund	Open	10.381	10.381	27.600	35.000
Secure Income Fund	Open	610	5.610	18.700	19.500
Totaal		31.941	36.941	49.300	54.500

Hieronder volgt per resterend fonds een korte beschrijving van de actuele stand van zaken.

Dutch Retail: Het belangrijkste gegeven van de portefeuille is het feit dat de periode van negatieve herwaarderingen grotendeels ten einde lijkt. Over de eerste drie kwartalen van 2017 bedroeg het totaalrendement 2,0%. Dit bestond uit huurinkomsten van 3,7% en een negatieve herwaardering van 1,7%. De loan-to-value bedraagt 21,7%. De bezettingsgraad is toegenomen van 88,5% (september 2016) tot 93,1% (september 2017).

Nordic Property Fund: Dit fonds is bezig met een verkoopprogramma. In het derde kwartaal is het Zweedse vastgoedobject Bocken verkocht tegen de Q2 marktwaarde. De NAV van het totale fonds is over het derde kwartaal is toegenomen door stijging van de marktwaarde van de onderliggende object. Het rendement over de eerste drie kwartalen van 2017 bedroeg 1,5%, opgebouwd uit 1,2% huurinkomsten en 0,3% herwaardering. De bezettingsgraad is gedaald tot 56,0% en de loan-to-value ratio is inmiddels 0,0%.

Logistics Property Fund: Dit fonds is in liquidatie maar de focus ligt op het verhuren van enkele leegstaande objecten alvorens ze verkocht kunnen worden. Het totaalrendement over het derde kwartaal bedroeg -4,7%. Over het tweede kwartaal was het rendement wel positief met 2,3%. De bezettingsgraad is toegenomen van slechts 46,9% (september 2016) tot 57,9% (september 2017). Door het opzeggen van de externe kredietfaciliteit bedraagt de loan-to-value ratio inmiddels 0,0%.

European Shopping Centre Fund: Dit fonds zit in een verkoopproces. In 2019 zal het fonds aflopen. De LTV-ratio is 35,0%. De bezettingsgraad is 94,6%. Het totaalrendement over het derde kwartaal bedroeg 1,1%. Over het tweede kwartaal bedroeg het rendement 0,2%.

Als gevolg van het hierboven beschreven transitieproces van de vastgoedportefeuille is het mogelijk dat het feitelijk gewicht van onroerend goed in 2018 buiten de strategische bandbreedte zal geraken.

3d. Renteafdekking

Bij de bepaling van de renteafdekking worden uitsluitend de beleggingen bij Robeco meegeteld, dus het LDI fonds en het multi-factor credits fonds. De M&G fondsen bevatten leningen met variabele coupon die nauwelijks duration hebben en dus geen rentegevoeligheid kennen.

De beleggingen in het LDI fonds worden voor 100% in de renteafdekking meegeteld omdat deze belegging uit hoogwaardige staatsleningen en swaps bestaat, waardoor het basisrisico ten opzichte van de pensioenverplichtingen zeer beperkt is. Voor credits (bedrijfsleningen) is deze afwijking typisch groter, zeker als het wereldwijde credits zoals in het multi-factor fonds betreft.

Het bestuur heeft besloten om de mate waarin credits meetellen in de renteafdekking te baseren op een onderzoek dat Robeco hieromtrent heeft uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek wordt een correctiefactor toegepast als weerspiegeling van de niet-perfecte samenhang tussen bepaalde vastrentende categorieën en de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen.

Obligaties in euro	Correctiefactor	Obligaties in Non-euro valuta	Correctiefactor
Nominale staatsobligaties	Max. 100%	Nominale staatsobligaties	Max. 90%
Inflation-linked staatsobligaties	Max. 50%	Inflation-linked staatsobligaties	Max. 45%
Niet-staatsobligaties Investment Grade	Max. 90%	Niet-staatsobligaties Investment Grade	Max. 81%
Swaps	100%		
Swaptions	Daadwerkelijke delta		
Niet-staatsobligaties high yield	0%	Niet-staatsobligaties high yield	0%
		Emerging Markets obligaties (hard currency)	Max. 81%
		Emerging markets obligaties (local currency)	0%

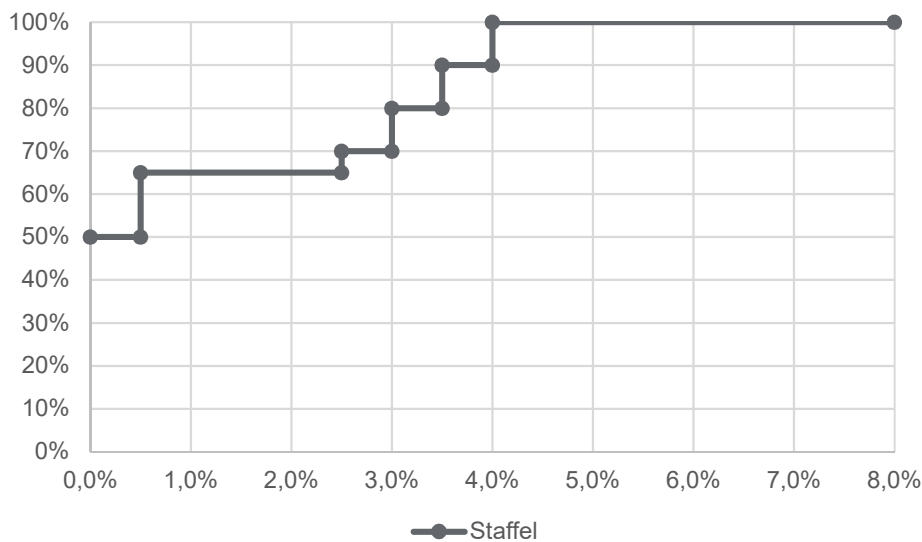
Bron: Robeco

Op basis hiervan telt het multi-factor fonds voor 83% mee in de renteafdekking. Dit is een gewogen gemiddelde van 90% voor het euro deel van dit fonds en 81% voor het niet-euro deel. Voor het renteafdekkingsniveau (hedge level) wordt steeds een bandbreedte van $\pm 5\%$ -punt gehanteerd. De mate van renteafdekking wordt op weekbasis door Robeco gerapporteerd en tweewekelijks door de Financiële Monitoring Commissie (FMC) besproken. Een eventuele overschrijding van de

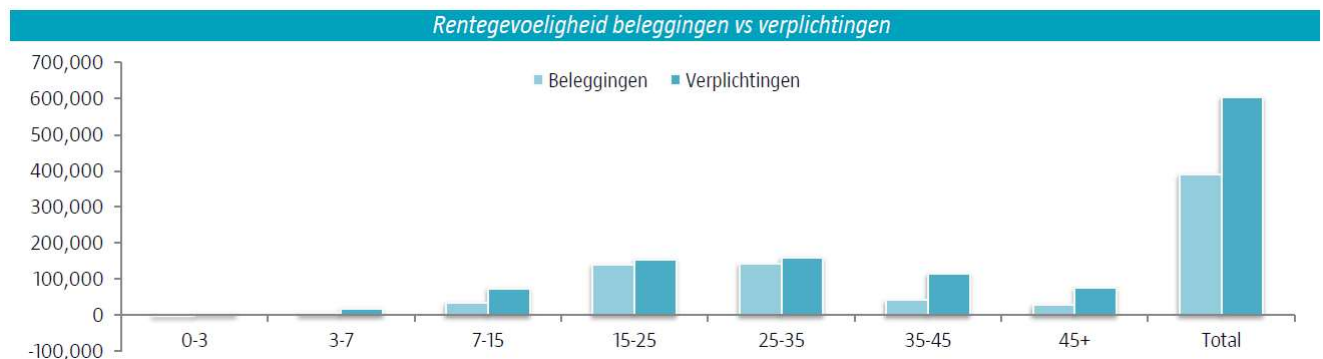
bandbreedte wordt vervolgens onmiddellijk aan het bestuur gemeld en normaliter binnen twee weken gecorrigeerd. IFF Pensioenfonds hanteert de volgende staffel voor de renteafdekking:

Exit low	Min	Max	Exit high	Afdekking
n.v.t.	<0,50%	0,50%	1,00%	50%
0,50%	0,50%	2,50%	2,75%	65%
2,25%	2,50%	3,00%	3,25%	70%
2,75%	3,00%	3,50%	3,75%	80%
3,25%	3,50%	4,00%	4,25%	90%
3,75%	4,00%	4,50%	4,75%	100%
4,25%	4,50%	5,00%	5,25%	100%

Grafisch is dit als volgt:



Bij de renteafdekking wordt tevens gekeken naar de gevoeligheden in de diverse looptijdsegmenten. Het Robeco LDI40 fonds kent een looptijdverdeling die goed aansluit bij het looptijden profiel van de verplichtingen van Stichting IFF Pensioenfonds. Hieronder is de rentegevoeligheid per looptijdsegment weergegeven per 30 september 2017 (bron Robeco).



3e. Valuta-afdekking

Tot begin 2017 was het beleid dat beleggingen in de meeste vreemde valuta's met posities groter dan € 1,5 miljoen werden afgedekt, met uitzondering van de valuta's van Zuid Korea en Taiwan omdat hier

vanwege de hogere economische groei een geleidelijke appreciatie van de munt verwacht wordt. Daarnaast konden uitzonderingen gemaakt worden voor valuta's die een sterke samenhang met de euro vertonen en voor valuta exposures die uit de onroerend goed portefeuille komen, omdat de financiering van dit vastgoed veelal in dezelfde valuta plaatsvindt.

De European Market Infrastructure Regulation (EMIR) is in 2012 geïntroduceerd als vervolg op het commitment van de G20 overheden in september 2009 om risico te reduceren en het verkrijgen van meer transparantie in de derivatenmarkt. In de VS zijn de Dodd-Frank regels geïntroduceerd. EMIR is/wordt in drie fasen geïmplementeerd:

1. Rapportage en operationele standaarden
2. Central Clearing vereisten voor specifieke instrumenten
3. Collateral vereisten voor niet-geclearde derivaten

Op 4 oktober 2016 heeft de Europese Commissie in het kader van EMIR nieuwe regels (met betrekking tot fase 3) aangenomen, waarbij collateral vereisten worden gesteld bij niet-geclearde derivaten (zoals IFF hanteerde voor de valuta-afdekking). Hierdoor werden pensioenfondsen vanaf 1 maart 2017 verplicht om variation margin (dagelijks onderpand) uit te wisselen. Dit dient in de vorm van cash of obligaties plaats te vinden (afhankelijk van de onderhandelde CSA). Als gevolg van deze veranderde regelgeving heeft IFF Pensioenfonds bij de selectie van het nieuwe wereldwijde (ontwikkelde landen) aandelenfonds gekozen voor de EUR hedged variant, zodat het pensioenfonds zelf geen valutarisico meer hoeft af te dekken.

Met de keuze voor een EUR hedged variant is het beleid met betrekking tot het afdekken van valutarisico niet veranderd, maar de mogelijkheid tot implementatie wel. Dit houdt dus in dat beleggingen in de meeste vreemde valuta's met posities groter dan € 1,5 miljoen nog steeds worden afgedekt (nu via het hedged fonds), met enkele uitzonderingen. Zo worden bijvoorbeeld valuta van opkomende landen en valuta die een samenhang met de euro vertonen niet afgedekt. Het opzetten van een aparte valuta-afdekking voor dergelijke valuta is kostentechnisch en operationeel niet wenselijk als gevolg van EMIR. Dit heeft als gevolg dat IFF Pensioenfonds een allocatie naar bijvoorbeeld de Chinese Reminbi (ca. € 6,2 miljoen of 1,7% van de totale portefeuille), de Koreaanse Won (ca. € 3,2 miljoen of 0,9% van de totale portefeuille) en de Zweedse Kroon (ca. € 3,0 miljoen, of 0,8% van de totale portefeuille) kan hebben die boven de grens van € 1,5 miljoen ligt. Het niet afdekken van de Chinese Reminbi leidt tot een beperkt risico voor IFF Pensioenfonds. De maandelijkse volatiliteit van de Euro / Reminbi koers is ca. 8%, oftewel ca. € 0,5 miljoen voor IFF Pensioenfonds. Dit risico wordt als acceptabel geacht en weegt op tegen de extra kosten van het opzetten van een valuta-afdekking.

3f. Inflatiegevoeligheid

In het beleggingsbeleid worden inflatierisico's momenteel niet op expliciete wijze afgedekt. Dit betekent dat een onverwachtse stijging van de inflatie niet één-op-één gecompenseerd zal worden door een hoger rendement op één of meer van de beleggingscategorieën. Toch is er wel sprake van indirecte afdekking van inflatierisico's. De beleggingen in de M&G fondsen kennen een variabele coupon die meebeweegt met de korte rente. De (positieve) samenhang tussen inflatie en korte rente is in meerdere studies aangetoond. Overigens mitigeren deze beleggingen ook het risico van een oplopende korte rente hetgeen tot hogere financieringslasten voor de renteswaps in het LDI fonds zou leiden. Daarnaast is er nog sprake van indirecte inflatie-afdekking op de langere termijn via de beleggingen in aandelen en niet-beursgenoteerd onroerend goed. Zo zijn de kasstromen die uit de secure income beleggingen komen deels inflatie gerelateerd. Verder zal inflatie een onderwerp zijn voor de BAC in 2018.

3g. Securities lending

Binnen de aandelenfondsen vindt geen securities lending plaats. Binnen de twee fondsen van Robeco is securities lending toegestaan, maar wordt dit vooralsnog niet uitgevoerd.

3h. Liquiditeit

De beleggingsportefeuille bevat zowel liquide als minder liquide beleggingen. Het pensioenfonds heeft onder normale omstandigheden geen grote behoefte aan liquiditeiten. De premie-instroom is momenteel nog voldoende om de pensioenuitkeringen te kunnen financieren en wordt maandelijks betaald. Er wordt in de portefeuille uitsluitend in het LDI-fonds en in de vastgoedfondsen gebruik gemaakt van leverage (hefboomfinanciering met vreemd vermogen). Zoals hierboven beschreven wordt het internationale deel van de vastgoedportefeuille, waar de leverage het hoogst is, momenteel afgebouwd. Daarentegen zijn in 2016 commitments gedaan naar Europees opererende fondsen. Stichting IFF Pensioenfonds heeft een (kosteloze) geldmarktlijn ter grootte van € 20 mln beschikbaar om eventuele onverwachtse cash calls vanuit de uitstaande commitments te financieren. Daarnaast wordt nauw contact onderhouden met de beheerder van de vastgoedfondsen om voorbereid te zijn op het tijdstip van cash calls.

De leverage van het LDI-fonds zal op basis van het informatie memorandum van dit fonds gemiddeld 150% bedragen. Dit betekent dat uitsluitend in uitzonderlijke omstandigheden een cash call vanuit dit fonds kan volgen die in het algemeen beperkt van omvang zal zijn en normaliter ruim van tevoren aangekondigd worden.

Het bestuur is van mening dat de hierboven beschreven behoefte aan liquiditeit zelfs in extreme marktomstandigheden beheersbaar zal zijn en acht de huidige mate van liquiditeit van de portefeuille als (meer dan) voldoende. Per eind september 2017 kon 85% van het belegd vermogen binnen een week te gelde worden gemaakt en 93% binnen een maand.

3i. Derivatenbeleid

Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. Het pensioenfonds kan slechts gebruik maken van derivaten om:

- het risico van de beleggingsportefeuille ten opzichte van de verplichtingen te verlagen, zoals gebeurt met het LDI fonds;
- de risicograad van de beleggingsportefeuille te verlagen, met als voorbeeld het op defensieve wijze afdekken van (strategische) valutarisico's;
- het beheer van de beleggingsportefeuille op efficiënte wijze tot stand te brengen.

4. Herbalancering en triggerniveaus

Gedurende 2018 wordt niet op vaste momenten geherbalanceerd. Indien het belang in één van de beleggingscategorieën gedurende het jaar buiten de bandbreedtes valt, signaleert de BAC dit en komt met een voorstel naar het bestuur of en hoe de betreffende categorie teruggebracht kan worden binnen de betreffende bandbreedte. In elke vergadering controleert de BAC of hiervan sprake is en zal de BAC indien noodzakelijk binnen twee weken een voorstel voorbereiden voor het bestuur voor de wijze van herbalanceren.

5. Resultaatsevaluatie en risicomonitoring

Op basis van de rapportages van de vermogensbeheerders wordt een maandoverzicht van de door hen gerapporteerde resultaten bijgehouden. Ten aanzien van beschikbare rapportages geldt het volgende:

- De rapportages van de vermogensbeheerders en BSG geven inzicht in de attributieanalyse van de performance en de mate waarin de matching portefeuille bescherming geeft tegen fluctuaties in de technische voorziening. Ook wordt per beleggingscategorie inzicht gegeven in het absolute en relatieve rendement;

- In de kwartaalrapportage wordt door middel van 'stoplichten' een groot aantal risicofactoren beoordeeld;
- Elk jaar zullen de ex-ante en ex-post tracking errors in de BAC worden behandeld;
- Elk jaar wordt een volledige look-through van de portefeuille gemaakt met een overzicht van de grootste exposures en tegenpartijen (zie bijlage);
- De FTK-rapportage en S-toets geven inzicht in de risico's.

Verder worden de vermogensbeheerders minimaal eens per jaar in de BAC uitgenodigd voor een review van het mandaat. Daarnaast zullen uiteraard indien nodig tussentijds opmerkingen en vragen aan de vermogensbeheerders worden voorgelegd dan wel ad hoc bezoeken worden ingepland.

Financiële Monitoring Commissie

Verder is sprake van een Financiële Monitoring Commissie (FMC, voorheen rentecommissie). De rentecommissie is in het verleden in het leven geroepen om het renteniveau te monitoren en daarbij te kijken of het op basis van de rentestafel en/of bijzondere marktomstandigheden nodig is om een verandering van de renteafdekking aan het bestuur te adviseren. In 2017 is gebleken dat de rentecommissie niet alleen stil staat bij het renteniveau, maar ook regelmatig de marktontwikkelingen bespreekt die impact hebben op de gehele beleggingsmix, veelal in voorbereiding op de BAC vergadering. Daarmee past de naam rentecommissie niet meer bij de onderwerpen dat besproken wordt. Aangezien de commissie zich bezighoudt met het monitoren van de financiële markten, is de naam aangepast naar Financiële Monitoring Commissie (FMC).

De scope van de FMC is het monitoren van de financiële markten en op basis daarvan de BAC te ondersteunen in het adviseren van het bestuur over afwijkingen in de beleggingsmix en/of de renteafdekking.

6. Kostenbegroting vermogensbeheer 2018

Voor de kostenbegroting 2018 is het uitgangspunt de per eind 2017 lopende mandaten en per eind 2017 geldende volumes.

In de begroting wordt onderscheid gemaakt naar de volgende 3 categorieën:

- Administratie, bewaarloon, rapportages, performance meting;
- Externe adviseur beleggingsadviescommissie;
- Vermogensbeheer (verder onderverdeeld naar de mandaten).

Er wordt rekening gehouden met een schatting van de BTW, rekening houdend met de methodiek die met de belastingdienst is afgesproken.

Voor de beleggingen in de Northern Trust aandelenfondsen, het Robeco multi-factor credits fonds, het M&G European Property Fund en het M&G Secure Income Fund wordt geprofiteerd van afspraken die adviseur Willis Towers Watson voor zijn cliënten met deze vermogensbeheerders heeft gemaakt. Op basis hiervan wordt een lagere beheervergoeding betaald en wordt het vermogen van WTW klanten bij elkaar opgeteld om de beheervergoeding te bepalen.

In de tabel hieronder zijn de verwachte vermogensbeheerkosten voor 2018 opgenomen.

	Feitelijke mix (€ mln per 31-10-17)	Kosten (TER in %)	Opmerking
Robeco LDI40	100,5	0,19%	+ € 50.000
Robeco Credits	55,3	0,24%	
M&G ELF	80,1	0,65%	
M&G ABS	28,6	0,92%	excl. performance fee
NT World Custom ESG	40,7	0,10%	extra kosten n.n.b.
NT Emerging Custom ESG	17,7	0,13%	extra kosten n.n.b.

M&G EPF *	27,6	0,97%	
M&G ESPIF *	18,7	0,95%	
Totaal in %		0,45%	
Totaal in EUR		1.666.520	

* verwacht belegd vermogen per eind 2018

In de tabel is op basis van de feitelijke mix per 31 oktober 2017 (gecorrigeerd voor het verwacht belegd vermogen in M&G vastgoed in 2018) en de TER (total expense ratio) over 2016 op basis van de afspraken tussen de beheerders en IFF Pensioenfonds een schatting gemaakt van de verwachte vermogensbeheerkosten over 2018. Deze opstelling is exclusief transactiekosten binnen de beleggingsfondsen; deze worden rechtstreeks onttrokken aan de beleggingsportefeuille en zijn onderdeel van de indirecte beleggingsresultaten.

7. Plan voor 2018

Hieronder zijn per vergadering van de beleggingscommissie de geplande niet-reguliere onderwerpen weergegeven. Hier zal in de praktijk uiteraard flexibel mee worden omgegaan. Er is ruimte gelaten om actuele onderwerpen te kunnen bespreken die nu nog niet urgent (lijken te) zijn.

1^e vergadering

- Presentatie M&G inzake vastgoed
- Planning uitstaande commitments onroerend goed en liquiditeit
- Update CBRE inzake afwikkeling
- Profielschetsen

2^e vergadering

- Presentatie M&G inzake loans
- Inflatiegevoeligheid
- Overzicht vermogensbeheerkosten 2017

3^e vergadering

- Presentatie Northern Trust inzake aandelen en MVB
- Update ESG-beleid

4^e vergadering

- Presentatie Robeco inzake LDI
- Beleggingsplan 2019

Naast bovengenoemde vergaderingen kunnen extra vergaderingen en/of conference calls ingepland worden om extra onderwerpen te bespreken.

Bijlage 1 Beleggingsplan - Look-through portefeuille per eind september 2017

Bron: BSG – Q2 2017 performance report

Top 10 totale portefeuille	Weging
DUITSLAND	13,1%
NEDERLAND	13,1%
ZIGGO SECD FIN B V	0,6%
VIRGIN MEDIA INVT HLDGS LTD	0,5%
INEOS FINANCE PLC	0,5%
PHS GROUP LIMITED	0,4%
CLD 2016-2 A	0,4%
CLD 2017-2 A	0,4%
HRTUK 2014-1 FLP	0,3%
IMS HEALTH INC	0,3%

De top 10 van de totale portefeuille bestaat uit twee staatsobligaties (van Nederland & Duitsland) uit het LDI 40 fonds bij Robeco en daarnaast een aantal leningen uit M&G ELF en M&G ABS.

Top 10 aandelenportefeuille	Weging
ROCHE HOLDING AG	0,2%
ROYAL DUTCH SHELL PLC	0,2%
SAMSUNG ELECTRONICS CO LTD	0,2%
APPLE COMPUTER INC	0,2%
NOVARTIS AG	0,2%
HSBC HOLDINGS PLC	0,1%
BANCO ITAU HOLDING FINANCEIRA	0,1%
BAYER AG	0,1%
JOHNSON & JOHNSON	0,1%
TAIWAN SEMICONDUCTOR LTD	0,1%

De top 10 van de aandelenportefeuille bestaat uit een aandelen van bedrijven in ontwikkelde landen in het Northern Trust World Equity fonds en aandelen van twee bedrijven (Samsung en Taiwan Semiconductor) in opkomende landen in het Northern Trust EM Equity fonds.

Sectorallocatie aandelenportefeuille	Weging
Consumer Discretionary	12%
Consumer Staples	7%
Energy	6%
Financials	20%
Health Care	10%
Industrial	8%
Information Technology	21%
Materials	5%
Real Estate	3%
Telecommunication Services	4%
Utilities	3%

De aandelenportefeuille wordt passief beheerd door Northern Trust en kent dezelfde sector-verdeling als de benchmark met als grootste allocaties IT (21%) en de financiële sector (20%).

Sectorallocatie vastgoedportefeuille	Weging
Offices	23%
Logistics/Industrial	2%
Retail	72%
Other (hotels)	3%

De vastgoedportefeuille kent een grote allocatie naar winkels (72%) en kantoren (23%).

Overzicht kredietwaardigheid VRW	Weging
AAA	31%
AA	2%
A	8%
BBB	10%
BB	14%
Below BB	26%
Geen rating (beschikbaar)	9%

De vastrentende waardenportefeuille kent een grote allocatie naar AAA obligaties (31%, via Nederlandse en Duitse staatsobligaties in het LDI 40 fonds) en een grote allocatie naar sub-investment grade obligaties (BB en lager, 40%) en obligaties zonder rating (9%) binnen het M&G European Loan Fund (ELF). De lage ratings in het ELF komen doordat in dit fonds gebruik wordt gemaakt van leveraged loans. Deze leningen worden veelal gebruikt door bedrijven die al een omvangrijke schuld hebben en daarom een lagere kredietwaardigheid kennen. Hier staat vaak een zeer aantrekkelijke vergoeding tegenover. M&G beheert het fonds actief en past tevens haar eigen kredietwaardigheidsanalyse toe om zo het kredietrisico zoveel mogelijk te beperken.

Beste gerate credits in Robeco Multi-Factor Credits fonds	
Low-Risk	Momentum
Nationwide – Banking	Boeing – Capital Goods
Google – Technology	Dong Energy – Agencies
Svenska Cellulosa – Consumer Non-Cyclical	Mastercard - Consumer Cyclical
Marsh & McLennan – Insurance	Baxter International – Consumer Cyclical
3i Group – Brokerage/Asset managers	Adobe – Technology
Value	Size
Temasek Mar22 – Agencies	Paragon Group – Financial Institutions
Alliander Nov18 – Agencies	Ross Stores – Consumer Cyclical
Century Link Dec21 – Communications	Archer-Daniels-Midland – Insurance
Eneco Dec21 – Energy	United News & Media – Communications
Bertelsmann Apr23 - Communications	Hiscox - Insurance

In bovenstaande tabel zijn, ter illustratie, de top 5 obligaties per factor opgenomen op basis van het model van Robeco (per 18 september 2017).

Bijlage 2 Beleggingsplan - Percentage zakelijke waarden per eind september 2017

Hieronder is het percentage zakelijke waarden voor IFF Pensioenfonds bepaald per eind september 2017. Dit percentage wordt gehanteerd bij de haalbaarheidstoets en dient tevens ieder kwartaal via de kwartaalstaten aan DNB gerapporteerd te worden. Aangezien IFF Pensioenfonds een vastrentende waardenportefeuille kent met relatief veel sub investment grade (<BBB rating) obligaties of obligaties zonder rating (als gevolg van de ELF en ABS portefeuilles) wordt hiervan een aanzienlijk deel (60%) als zakelijke waarden bestempeld. Dit heeft de aandacht van de BAC en het bestuur.

Voor K-Staten - Haalbaarheidstoets		Marktwaaarde	Zakelijke waarden	Totaal ZW
Equities		56.497		
NT EMERGING MARKETS FUND*		16.812	ja	16.812
NT EQUITY WORLD EURO HEDGED FUND*		39.685	ja	39.685
Fixed Income		261.066		
M&G EUROPEAN LOAN FUND		79.842	zie onder	
M&G LION CREDIT OPPORT FUND		28.326	zie onder	
ROBECO EURO CORE GOV BOND 40		97.932	zie onder	
ROBECO GL MULTI FACTOR CREDITS		54.966	zie onder	
Total Real Estate		26.602		
CBRE OFFICE FUND NETH. FGR		44	ja	44
CBRE DUTCH RETAIL FUND		11.446	ja	11.446
CBRE EUROPEAN SHOPPING CENTRE		5.990	ja	5.990
CBRE LOGISTICS PROP FUND EUROP		1.802	ja	1.802
CBRE NORDIC PROPERTY FUND		1.668	ja	1.668
M&G EUROPEAN PROPERTY FUND		5.653	ja	5.653
Cash		16.038	nee (AAA)	
Total portfolio excl. Hedge		360.203		
Uitsplitsing Fixed Income	Percentage	Marktwaaarde	Zakelijke waarden	Totaal ZW
AAA	31%	80.930	0%	-
AA	2%	5.221	10%	522
A	8%	20.885	15%	3.133
BBB	10%	26.107	20%	5.221
BB	14%	36.549	60%	21.930
Below BB	26%	67.877	60%	40.726
No rating	9%	23.496	60%	14.098
<i>Bron: BSG Q3 rapport</i>				
Totaal zakelijke waarden				168.730
Totaal percentage zakelijke waarden				46,8%

BIJLAGE G: VERKLARING BELEGGINGSBEGINSELEN 2017 EN PRUDENT PERSONVERKLARING

Verklaring beleggingsbeginselen

0. Introductie

Deze 'Verklaring inzake beleggingsbeginselen' (hierna: Verklaring) beschrijft op beknopte wijze de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van de Stichting IFF Pensioenfonds (hierna: het Pensioenfonds). De uitgangspunten worden door het bestuur vastgesteld.

Conform geldende wet- en regelgeving gaat de Verklaring in op:

1. de doelstelling van het beleggingsbeleid;
2. de organisatie en risicobeheerprocedures;
3. de beleggingsbeginselen, in het bijzonder de toegepaste wegingsmethodes voor beleggingsrisico's en de strategische allocatie van de activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen van het Pensioenfonds.

Het bestuur van het Pensioenfonds stelt, in overleg met de sociale partners, de risicohouding vast. Deze risicohouding zal vervolgens in deze Verklaring opgenomen worden.

De Verklaring is als bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota van het Pensioenfonds opgenomen en wordt om de drie jaren herzien. Daarnaast wordt de Verklaring onverwijld herzien als er tussentijds een belangrijke wijziging in het beleggingsbeleid optreedt.

Op verzoek van een belanghebbende bij het Pensioenfonds wordt de Verklaring verstrekt.

1. Doelstelling van het beleggingsbeleid

Het Pensioenfonds is het Pensioenfonds voor (ex-)medewerkers van International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V. Het Pensioenfonds voert een aantal pensioenregelingen ten behoeve van de financiële gevolgen van pensionering en overlijden uit. Het Pensioenfonds is als pensioenfonds onder andere verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid.

Het Pensioenfonds belegt vanuit de prudent person gedachte. Dit komt overeen met dat wat de Nederlandsche Bank (DNB) 'op solide wijze' beleggen noemt. Daarbij moeten de beleggingen voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Hiertoe heeft het bestuur een prudent person verklaring opgesteld.

In lijn hiermee is de doelstelling van het beleggingsbeleid: *"het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement uitgaande van de strategische asset allocatie bij een acceptabel risico, rekening houdend met de verplichtingenstructuur van het Pensioenfonds"*.

Om de doelstelling te waarborgen wordt bij het bepalen van het strategische beleggingsbeleid rekening gehouden met het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet, de verplichtingenstructuur en de financiering van het Pensioenfonds zoals vastgesteld in de financieringsovereenkomst met de vennootschap.

2. Organisatie en risicobeheerprocedures

2.1 Taken en verantwoordelijkheden

Het Pensioenfonds is zich bewust van de rol die het als pensioenbelegger vervult. Die rol dwingt tot grote zorgvuldigheid in handelen. Het Pensioenfonds is te allen tijde bereid verantwoording af te leggen over het beleggingsgedrag en de gevolgen die dit heeft voor de belanghebbenden.

Het bestuur van het Pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Hieronder wordt verstaan:

- De vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid, de strategische allocatie, bandbreedtes en de benchmarks;

- De monitoring van de beleggingsperformance en de vaststelling van het beleggingsbeleid;
- De voorbereiding is gedelegeerd aan de Beleggingsadviescommissie (BAC). De BAC, bijgestaan door een externe adviseur, rapporteert aan het bestuur.

Het bestuur houdt nauwgezet toezicht op de uitbestede werkzaamheden en wel op een zodanige wijze dat het de bedrijfsprocessen op een adequate wijze kan (blijven) beheersen.

Het bestuur van het Pensioenfonds is verantwoordelijk voor de aanstelling van vermogensbeheerders.

2.2 Nevenactiviteiten

Het Pensioenfonds ontwikkelt activiteiten die haar in staat stellen haar kerntaken zo goed mogelijk uit te voeren. Voor zover die activiteiten niet behoren tot de kerntaken van een fonds, brengt het Pensioenfonds deze onder in een aparte rechtspersoon. Tussen het Pensioenfonds en deze rechtspersoon zal geen sprake zijn van:

- financiële kruisstromen die de rechtspersoon tot niet marktconform concurrentievoordeel kunnen strekken;
- personele unies tussen het bestuur van het Pensioenfonds enerzijds en het bestuur van de rechtspersoon anderzijds;
- toegang tot kennis en gegevensbestanden van het Pensioenfonds, anders dan op voorwaarden die door wet- en regelgeving worden toegestaan;
- gebruik van de naam en het beeldmerk van het Pensioenfonds door de rechtspersoon.

Op dit moment zijn door het Pensioenfonds geen nevenactiviteiten ondergebracht in een aparte rechtspersoon.

2.3 Uitbesteding

Er wordt in drie verschillende beleggingscategorieën belegd om de verhouding tussen rendement en risico te optimaliseren:

- vastrentende waarden;
- aandelen;
- vastgoed.

Het bestuur heeft, onder behoud van zijn verantwoordelijkheden, de belegging van het vermogen van het Pensioenfonds uitbesteed aan Robeco, M&G Prudential, Northern Trust en CBRE.

De selectie van derden vindt plaats aan de hand van enerzijds de eisen die ter zake door DNB worden gesteld en anderzijds door het bestuur van het Pensioenfonds gehanteerde criteria die samenhangen met beschikbare deskundigheid, de cultuur van de eigen organisatie, schaalvoordelen en flexibiliteit. De selectie van derden en de beoordeling van hun prestaties vinden plaats op basis van objectieve criteria. De gemaakte afwegingen en de daarbij gehanteerde argumenten blijken uit een systematisch opgebouwd selectie- en evaluatiedossier.

Uitbesteding van vermogensbeheer vindt plaats op basis van een service level agreement (SLA). Deze SLA voldoet (tenminste) aan de door DNB daaraan te stellen eisen.

Gedurende de periode van uitbesteding draagt het Pensioenfonds zorg voor de instandhouding en naleving van afdoende controlemechanismen om uitbestedingsrisico's te beheersen.

2.4 Risicometing en -beheersing

Ten behoeve van de beleggingen wordt gebruik gemaakt van beleggingsfondsen en het Pensioenfonds heeft in dat geval geen rechtstreekse invloed op het beleggingsbeleid binnen de beleggingsfondsen. De risicobeheersing binnen de beleggingsfondsen is vormgegeven door een aantal nauw omschreven randvoorwaarden. De vermogensbeheerders dienen deze restricties te respecteren. Door middel van rapportages door de vermogensbeheerders wordt de naleving van deze voorwaarden gecontroleerd door het bestuur en de BAC.

2.5 Rapportage

Iedere maand wordt de BAC via rapportages geïnformeerd over de ontwikkeling van en de resultaten uit belegd vermogen en tevens spreekt de BAC ieder kwartaal met een vermogensbeheerder over het gevoerde en te voeren beleggingsbeleid. Het bestuur wordt hier eveneens over geïnformeerd.

2.6 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het Pensioenfonds geen andere kosten dan die redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegde vermogen

en de doelstelling van het Pensioenfonds. Jaarlijks maakt het Pensioenfonds een overzicht van deze kosten.

2.7 Deskundigheid

Het Pensioenfonds draagt er zorg voor dat het in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een professioneel beheer van de beleggingen; en
- de beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's.

2.8 Scheiding van belangen

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gewaakt voor belangenverstremgeling. Met het oog daarop zijn de bestuursleden en bij het Pensioenfonds betrokken medewerkers gehouden een gedragscode na te leven.

Een interne compliance officer ziet toe op naleving van de gedragscode.

2.9 Corporate governance

Het beleid is aangesloten op de IFF Code of conduct en de gedragscode van het Pensioenfonds.

3. Beleggingsbeginselen

3.1 Het beleggingsproces

Het beleggingsproces vormt de randvoorwaarden van het beleggingsbeleid. Onder het beleggingsproces wordt verstaan het geheel van regels, dat toeziet op de voorbereiding en de uitvoering van het beleggingsbeleid en het beheer van de beleggingen.

3.2 Beleggingsbeslissingen

De beleggingen, het beheer van de beleggingen en de beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's geschieden met inachtneming van de actuariële en bedrijfstechnische nota. Voor de generieke sturing van de risico's is de weging naar de beleggingscategorieën in de beleggingsportefeuille van groot belang. Specifieke sturing op marktrisico's vindt plaats met behulp van onder andere bandbreedtes, standaarddeviatie en tracking error methodieken. Voor kredietrisico's wordt gewerkt met credit ratings. Voor de beheersing van operationele risico's zijn meerdere maatregelen geïmplementeerd.

3.3 Waarderingsmethode

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

3.4 Strategische allocatie

In het kader van een integrale benadering van de beleggingen en de verplichtingen wordt de invulling van het beleggingsbeleid gebaseerd op Asset Liability Management (ALM). De ALM-studie is maatgevend voor de verdeling over de beleggingscategorieën en de mate van risicoafdekking, waarbij wordt gestreefd naar een optimale beleggingsportefeuille in combinatie met een consistent premie- en toeslagbeleid. De ALM-studie wordt in beginsel eens in de drie jaren uitgevoerd, doch zoveel vaker als het bestuur van het Pensioenfonds dat wenselijk acht dan wel wordt verlangd door DNB.

Op basis van de meest recente ALM-studie is gekozen voor een beleggingsmix bestaande uit 70% vastrentende waarden, 15% aandelen en 15% vastgoed. Daarnaast wordt een renteafhankelijk afdeckingsbeleid van de rentegevoeligheid gevoerd met meest recentelijk een renteafdekking van 80% van de verplichtingen.

Op basis van visie en macro-economische ontwikkelingen en de financiële markten zal het Pensioenfonds de strategische beleggingsmix actief beheren binnen de gestelde bandbreedtes.

Het bestuur kan besluiten om de strategische allocatie aan te passen, waarbij met name in onzekere financiële markten wordt beoogd het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille niet te vergroten en indien gewenst zelfs te verlagen.

Prudent person verklaring

Verklaring inzake het beleggingsbeleid 2018

Artikel 135 van de Pensioenwet en de artikelen 13 en 13a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen vormen de basis voor de toetsing van het beleggingsbeleid aan de prudent-person regel. In artikel 135 wordt een eerste aanzet gegeven en wordt tevens verwezen naar het Besluit FTK Pensioenfondsen waarin de eisen ten aanzien van de beleggingen nader worden beschreven. Het pensioenfonds dient te onderbouwen dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regel.

De artikelen bevatten de volgende richtlijnen:

1. De waarden worden belegd in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden. Het pensioenfonds stelt voor de langere termijn een strategisch beleggingsbeleid vast dat aansluit op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het fonds en is gebaseerd op gedegen onderzoek. Het strategisch beleggingsbeleid bevat in ieder geval een beschrijving van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en de mate waarin van de beoogde beleggingsportefeuille kan worden afgeweken. Het fonds vertaalt het strategisch beleggingsbeleid naar een beleggingsplan. In het beleggingsplan neemt het fonds concrete en gedetailleerde richtniveaus en bandbreedtes per beleggingscategorie op. Het fonds stelt daarbij beleid op voor de beheersing van de relevante risico's.
2. Een fonds stelt een beleggingscyclus vast op grond waarvan het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan en de uitvoering periodiek worden geëvalueerd en herbeoordeeld.
3. De waarden worden op zodanige wijze belegd dat de veiligheid en kwaliteit zijn gewaarborgd en waarbij rendement en liquiditeit passen in het expliciet geformuleerde beleggingsbeleid.
4. Waarden die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden belegd op een wijze die strookt met de aard en de duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen.
5. De waarden worden hoofdzakelijk op gereguleerde markten belegd. Beleggingen in niet tot de handel op een gereguleerde financiële markt toegelaten waarden worden tot een prudent niveau beperkt.
6. Beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Het fonds vermijdt een bovenmatig risico met betrekking tot een en dezelfde tegenpartij.
7. De waarden worden naar behoren gediversifieerd zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde waarden, van/in een bepaalde emittent van waarden en van/in een groep van ondernemingen en risicoaccumulatie in de portefeuille als geheel worden vermeden. Beleggingen in de premiebetalende onderneming / sponsor worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel, en ingeval deze onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de ondernemingen die tot dezelfde groep als de premiebetalende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille. Wanneer een groep van ondernemingen aan het pensioenfonds premies betaalt, geschieden beleggingen in deze bijdragende ondernemingen prudent, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak van een behoorlijke diversificatie.
8. Het pensioenfonds vermeldt in het jaarverslag op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.
9. De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Het bestuur van Stichting IFF Pensioenfonds is van oordeel dat het in 2016 gevoerde beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel. Hieronder is per richtlijn beschreven waar het bestuur dit oordeel op baseert.

1. Beleggingsbeleid in belang van aanspraak- en pensioengerechtigden

Het strategische beleggingsbeleid is gebaseerd op een in 2016 uitgevoerde ALM-studie, waarbij is vastgesteld welk beleggingsbeleid het beste aansluit bij de nominale verplichtingenstructuur van het fonds en het toeslagbeleid. Hierbij wordt rekening gehouden met de rijpingsgraad van het fonds, de kostendekkende premie en realistische rendementsverwachtingen voor de verschillende

beleggingscategorieën. Tevens is daarbij vastgesteld dat in voldoende mate gewaarborgd is dat de aangegane pensioenverplichtingen zowel op korte als op lange termijn kunnen worden nagekomen. Middels de Haalbaarheidstoets is vastgesteld dat het gevoerde strategische beleggingsbeleid binnen de door de sociale partners geformuleerde risicohouding past.

De strategische beleggingsmix, inclusief het herbalanceringsbeleid en de toegestane bandbreedtes, is vastgesteld door het bestuur en is nader uitgewerkt in het Beleggingsplan, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. De toegevoegde waarde van beleggingscategorieën is onderzocht, waarin onder meer de verhouding tussen rendement en risico, verwachte diversificatie, de kostenstructuur en de resultaten van scenarioanalyses en stresstesten zijn betrokken. Op het niveau van de totale portefeuille wordt gewerkt met een integrale risicomaatstaf (de tracking error) die het risico van de beleggingen ten opzichte van de pensioenverplichtingen begrenst. In separate mandaten zijn afspraken en randvoorwaarden vastgelegd met individuele managers. Het bestuur laat bij ieder nieuw af te sluiten mandaat vaststellen of de beleggingsrichtlijnen in overeenstemming zijn met het strategisch beleggingsbeleid en het Beleggingsplan en gaat aan de hand van rapportages van de vermogensbeheerders en de beleggingsadministrateur na of binnen die richtlijnen wordt gebleven. In voorkomende gevallen worden de vermogensbeheerders om aanvullende informatie gevraagd.

2. Beleggingscyclus

Het pensioenfonds onderscheidt drie beslissingsniveaus: strategisch, tactisch en operationeel beleggingsbeleid. De eerste twee vallen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur, de laatste valt onder de verantwoordelijkheid van de aangestelde vermogensbeheerders binnen duidelijk afgebakende kaders. Hieronder wordt de diverse stappen in de cyclus nader toegelicht.

- Stap 1: Overtuigingen en governance: De eerste stap in het beleggingsproces is de formulering van de beleggingsovertuigingen door het bestuur, in relatie tot de binnen het fonds beschikbare tijd, kennis en kunde. De overige stappen in het beleggingsproces dienen consistent te zijn met de geformuleerde overtuigingen.
- Stap 2: Strategische asset allocatie: Het fonds voert minimaal eenmaal per drie jaar, of zoveel vaker als het bestuur van het fonds dat wenselijk acht dan wel wordt verlangd door DNB, een ALM-studie uit. Met behulp van de ALM-studie worden strategische normgewichten bepaald voor de beleggingscategorieën, het normniveau voor risicoafdekking alsmede een integraal risicobudget op balansniveau. Het uit de ALM-studie resulterende beleid wordt vervolgens in een haalbaarheidstoets doorgerekend om te toetsen of het beleid binnen de vastgestelde risicohouding past.
- Stap 3: Invullen beleggingsbeleid: Na de strategische asset allocatie wordt het strategisch beleggingsbeleid binnen de categorieën ingevuld. De lange termijn samenstelling van de vastrentende en zakelijke waarden portefeuille komt hierbij aan de orde, alsmede keuzes op een lager niveau zoals tussen actief of passief beheer, de keuze voor benchmarks en de keuze voor regioverdeling.
- Stap 4: Inrichten van de vermogensbeheerstructuur: Nadat het strategisch beleggingsbeleid is ingevuld, wordt er een efficiënte structuur ontworpen waarmee het beleid kan worden geïmplementeerd. Een structuur is efficiënt wanneer de gewenste rendement- en risicoverhouding met zo min mogelijk kosten kan worden bereikt en wanneer de structuur beheersbaar is in termen van beschikbare middelen, organisatie, tijd en kennis. Vraagstukken als het aantal beheerders, type beheerders en de vorm van beheer (discretionair of met beleggingsfondsen) komen hierbij aan de orde.
- Stap 5: Selectie en implementatie van vermogensbeheerder(s): Als de structuur vaststaat, wordt deze ingevuld met geschikte vermogensbeheerder(s). Daarbij gaat het om concrete zaken als het organiseren van een gestructureerd selectieproces, het afsluiten van contracten met vermogensbeheerders, het onderhouden van de contacten met vermogensbeheerders en het opzetten van een raamwerk voor evaluatie.
- Stap 6: Tactische asset allocatie: In beginsel wordt er binnen de strategische ruimtes geen tactisch beleggingsbeleid gevoerd. Overschrijding van de bandbreedtes leidt tot een herbalancering van de beleggingsportefeuille. Daarnaast zal de portefeuille met beschikbaar komende liquide middelen richting de strategische verdeling worden gestuurd.
- Stap 7: Evaluatie: De laatste stap in de beleggingscyclus is een evaluatie van alle voorgaande stappen. De effectiviteit van de genomen beslissingen wordt geëvalueerd en mogelijke verbeteringen daarin worden geïdentificeerd. Dit betekent dat voor elke stap vooraf duidelijke

meetbare doelstellingen zijn afgesproken. Achteraf worden de verschillen tussen de doelstellingen en de realiteit geanalyseerd en bediscussieerd, hetgeen kan leiden tot een beleidsbijstelling of -verandering. Op kwartaalbasis worden de resultaten van het beleggingsbeleid besproken in het bestuur en de beleggingsadviescommissie.

Het resultaat van stappen 1 tot en met 5 wordt vastgelegd in het Beleggingsplan.

3. Veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en rendement van portefeuille als geheel

Bij de samenstelling van de portefeuille is deskundig advies ingewonnen, is het feitelijke beheer uitbesteed aan managers met uiteenlopende visies en beleggingsstijlen, is gelet op een evenwichtige verhouding ten aanzien van landen, regio's, sectoren en ratings, waardoor een goede spreiding is bereikt en concentratierisico's worden beheerst. Tevens wordt rekening gehouden met een zodanige liquiditeit van de beleggingen dat het liquiditeitsrisico beperkt blijft en zowel op de korte als de middellange termijn de verwachte pensioenuitkeringen kunnen worden gedaan. Maandelijks vindt afstemming plaats met de administrateur over de benodigde liquiditeiten voor de pensioenuitkeringen en de te maken uitvoeringskosten.

Het beleggingsbeleid is uitvoerig gedocumenteerd en vastgelegd in de ABTN, het beleggingsplan en in overeenkomsten met de vermogensbeheerders, waarbij de beleggingsadviescommissie en het bestuur erop toezien dat binnen de bevoegdheden wordt gebleven, dan wel dat afwijkingen daarvan op de voorgeschreven wijze worden besproken en geaccordeerd.

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid is een zodanige scheiding van bevoegdheden aangebracht dat gewaarborgd is dat het beleggingsbeleid overeenkomstig de doelstellingen van het fonds wordt uitgevoerd, in het bijzonder ten aanzien van de in te zetten instrumenten, de toegelaten markten, de spreiding van de beleggingen, de kredietwaardigheid van emittenten, de looptijd van de vastrentende waarden en het relatieve belang in individuele waarden, waaronder derivaten. Voor het bestuur blijkt dit onder andere uit:

- a. de verslagen van de beleggingsadviescommissie;
- b. de rapportages van de vermogensbeheerders en de beleggingsadministrateur;
- c. de controles door de beleggingsadviescommissie, de Financiële Monitoring Commissie en de beleggingsadministrateur op de nakoming van afspraken en de naleving van de mandaten door de managers
- d. de performancerapportage van de beleggingsadministrateur die onafhankelijk van de vermogensbeheerders wordt opgesteld;
- e. verstrekte periodieke overzichten door beheerders en beleggingsfondsen, inclusief maand- en kwartaalrapportages alsmede jaarverslagen die zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring;
- f. aanvullende onderzoeken van de onafhankelijke investment consultant die de beleggingsadviescommissie bijstaat;
- g. overleg en correspondentie met DNB over beleggingskwesaties.

Ter vergroting van de transparantie stelt het fonds minimaal eenmaal per jaar een complete 'look through' rapportage van de beleggingen op.

Uitlening van effecten vindt uitsluitend plaats binnen een aantal beleggingsfondsen in de portefeuille en de beleggingsadviescommissie ziet er periodiek op toe dat de omvang van deze uitlening beperkt blijft, dat er sprake is van een gecontroleerd proces met voldoende waarborgen en dat er voldoende kwalitatief hoogwaardig onderpand aanwezig is. Voor zover onderpand in geld wordt verkregen vindt tijdelijke belegging daarvan uitsluitend plaats in kortlopend papier van instellingen of instanties die voldoen aan bepaalde ratingvereisten.

Periodiek worden specifieke risico's met de vermogensbeheerders besproken en wordt aan de hand van de ISAE 3402 rapportages nagegaan of de opzet en de werking van de administratieve organisatie en interne controle bij de vermogensbeheerders voldoen aan de daaraan te stellen eisen.

Beslissingen over de beleggingsmix, nieuwe vermogensbeheerders, uitbreiding of beperking van risico's (rente, valuta, actief beheer, uitlening) en nieuwe beleggingsinstrumenten worden door het bestuur genomen op advies van de beleggingsadviescommissie en indien zulks wenselijk is van andere ter zake deskundige personen of instanties. De beleggingsadviescommissie wordt ondersteund door een externe deskundige.

4. Belegging van waarden ter dekking van de technische voorzieningen

De waarden die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden naar de mening van het bestuur belegd op een wijze die strookt met de aard en de duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen. Naar de mening van het bestuur betekent dit niet dat het noodzakelijk is om alle toekomstige pensioenaanspraken en pensioenrechten precies te matchen met vergelijkbare beleggingen. Het bestuur is zich bewust van de resterende renterisico's en ontvangt hieromtrent wekelijkse rapportages. Bij de keuzes omtrent renterisico's zijn de uitkomsten van de ALM-studie in aanmerking genomen waarin naar voren komt dat een significant niveau van afdekken van renterisico's wenselijk is.

Afdekking van het renterisico van de verplichtingen vindt grotendeels plaats middels participatie in een LDI fonds met een streefduratie van 40. Dit fonds repliceert de kasstroomprojectie van een gemiddeld Nederlands pensioenfonds door te beleggen in een combinatie van hoogwaardige Nederlandse en Duitse staatsleningen en renteswaps. Door middel van een rentegevoeligheidsanalyse heeft het bestuur geconstateerd dat de replicatie in voldoende mate aansluit bij het looptijdenprofiel van de verplichtingen van Stichting IFF Pensioenfonds.

5. Beleggingen hoofdzakelijk op gereguleerde markten

Het pensioenfonds heeft een relatief beperkt aantal beleggingen (niet-beursgenoteerd vastgoed) dat op niet-gereguleerde markten wordt verhandeld. Het strategisch gewicht van deze beleggingen bedraagt 15%. Het bestuur is op basis hiervan van mening dat voldaan wordt aan het vereiste dat de bezittingen van het pensioenfonds, volgens in Nederland geldende normen, hoofdzakelijk worden belegd op gereguleerde markten.

6. Derivatenbeleid

Het direct gebruik van derivaten (door het fonds zelf) strekt uitsluitend tot beperking van risico's te weten het afdekken van valutarisico's. Binnen de beleggingsfondsen kan binnen de fondsrichtlijnen gebruik gemaakt worden van derivaten voor beperking van risico's en efficiënt portefeuillebeheer. Binnen het LDI fonds is sprake van de inzet van uitsluitend centraal geclarede renteswaps.

Voor zover derivatenposities leiden tot aan derden te verstrekken onderpand, wordt nagegaan of het liquiditeitsrisico daardoor beheersbaar blijft.

7. Diversificatie

Zoals ook hierboven beschreven worden de beleggingen beleidsmatig op een goede wijze gespreid. Hierbij kan gedacht worden aan spreiding tussen beleggingscategorieën, regio's en sectoren. Naar de mening van het bestuur is derhalve voldaan aan de diversificatie-eis van artikel 13 lid 5 van het Besluit FTK.

8. Verantwoord beleggen

Verantwoord beleggen vormt een integraal onderdeel van het beleggingsuitgangspunten maar in alle gevallen worden de praktische mogelijkheden voor implementatie in aanmerking genomen, mede in relatie tot de omvang van het belegd vermogen.

Binnen de aandelenfondsen zijn de aandelen uitgesloten van bedrijven die bij de productie van 'controversiële wapens' (clusterbommen, landmijnen en chemische/biologische wapens) betrokken zijn. Daarnaast wordt door de door het pensioenfonds aangestelde vermogensbeheerders een beleid gevoerd op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en wordt bij de selectie van vermogensbeheerders de voorkeur gegeven aan organisaties die de United Nations Principles for Responsible Investment hebben ondertekend.

9. Marktwaardering

De waardering van de beleggingen geschiedt op basis van marktwaarde. Voor zover sprake is van niet ter beurse genoteerde beleggingen wordt nagegaan of gebruik is gemaakt van actuele marktgegevens en of de gehanteerde waarderingsmodellen in de markt gebruikelijk zijn.

BIJLAGE H: FINANCIËEL CRISISPLAN

Crisisplan Stichting IFF Pensioenfonds

1. Inleiding

1.1 Begrippen

Het Pensioenfonds	I.F.F.-Pensioenfonds
Crisis	Financiële crisis
Crisisplan	Financieel crisisplan
Crisisteam	Het Dagelijks Bestuur, aangevuld met de managing director van de Vennootschap, en de communicatieadviseur.
Belanghebbenden	Actieve en premievrije deelnemers en gepensioneerden

Definities zoals verwoord in artikel 1 Overeenkomst Uitvoeringsaspecten:

- **TV** (Technische Voorziening):
De op basis van de actuariële en bedrijfstechnische nota berekende voorziening die dient ter dekking van de pensioenverplichtingen van het Pensioenfonds;
- **EV** (Eigen vermogen):
Het EV is het verschil van de som van de beleggingen, de herverzekeringen, de vorderingen en overlopende activa onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva enerzijds en de TV anderzijds;
- **VEV** (Vereist eigen vermogen):
Het vereist eigen vermogen zoals vastgesteld op basis van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds. Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het Pensioenfonds. In die situatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% ten aanzien van de als onvoorwaardelijk aangemerkte onderdelen van de pensioenovereenkomst wordt voorkomen dat de som van de beleggingen, de herverzekeringen, de vorderingen en overlopende activa onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva van het Pensioenfonds binnen één jaar minder is dan de TV;
- **MVEV** (Minimaal vereist eigen vermogen):
Het MVEV zoals vastgesteld op basis van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds. Het MVEV bedraagt 4,2% van de TV;
- **DG** (Dekkingsgraad):
Het EV en TV gedeeld door de TV;

In dit crisisplan legt het Bestuur van fonds vast hoe het Bestuur handelt als het Pensioenfonds in een crisissituatie terecht komt. In dit inleidende hoofdstuk wordt de procedure beschreven die het Bestuur heeft gevolgd om tot dit crisisplan te komen.

1.2 Totstandkoming crisisplan

Op 5 december 2011 heeft De Nederlandsche Bank (DNB) een beleidsregel uitgevaardigd inzake het opstellen van een crisisplan.

Het crisisplan geeft een beschrijving van maatregelen die een fonds op korte termijn zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zich snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het Pensioenfonds in gevaar komt.

Het Bestuur van het Pensioenfonds heeft de volgende stappen gevolgd om te komen tot dit crisisplan:

1. Inventarisatie

De Statuten en reglementen, de uitvoeringsovereenkomst en ABTN zijn geïnventariseerd.

2. Deze documenten vormen de basis voor dit crisisplan

Aan de hand van een concept crisisplan, dat gebaseerd was op de inventarisatie en een eerste idee over een crisisplan is binnen het Dagelijks Bestuur (DB) een discussie gevoerd over:

- a. De situaties die het Bestuur als crisissituatie bestempelt;
- b. De beschikbare maatregelen en de effectiviteit en de mate van inzetbaarheid van deze maatregelen;
- c. Evenwichtige belangenbehartiging;
- d. Communicatie tijdens een crisissituatie;
- e. Besluitvorming tijdens een crisissituatie;

3. Opstellen crisisplan

Op basis van de uit de discussie voortgekomen acties is een tweede concept crisisplan opgesteld. Dit tweede concept crisisplan is grondig doorgenomen door alle bestuursleden. Vervolgens is dit definitieve crisisplan opgesteld en door het Bestuur vastgesteld.

De in dit crisisplan beschreven maatregelen geven een mogelijke inzet van sturingsmiddelen tijdens een crisis weer. Dit wil niet zeggen dat het Bestuur in geval van een crisis dit plan exact zal uitvoeren. In geval van een crisis zal het Bestuur weloverwogen beslissen of en in welke mate uitvoering zal worden gegeven aan de maatregelen, zoals beschreven in dit plan.

Het is vooraf onmogelijk om alle facetten van een crisissituatie volledig in te schatten. Het Bestuur zal de concrete maatregelen altijd gemotiveerd afstemmen op de aard en omvang van de crisis en de situatie van dat moment.

Dit crisisplan is op 5 juli 2012 door het Bestuur van het Pensioenfonds grondig doorgenomen en vastgesteld. Het wordt jaarlijks getoetst op actualiteit en indien nodig aangepast.

2. Financiële crisis

Een crisis kan gedefinieerd worden als de financiële situatie waarbij de doelstelling(en) van het Pensioenfonds niet meer waargemaakt kunnen worden. De doelstelling van het Pensioenfonds is vastgelegd in artikel 3 van de statuten:

“Doel van het Pensioenfonds is het treffen van de pensioenvoorzieningen ter zake van ouderdom en overlijden voor diegenen, die als deelnemer zijn aangemeld, in overeenstemming met de reglementen in de ruimste zin genomen.”

Het Bestuur onderkent de volgende financiële situaties:

Financiële situaties	Consequenties	Crisis?
a. Beleidsdekkingsgraad > Bovengrens toeslagverlening	Bestuur kan besluiten tot toekennen van een volledige toeslag.	Nee
b. 110% <Beleidsdekkingsgraad< Bovengrens toeslagverlening	Bestuur kan besluiten tot toekennen van een gedeeltelijke toeslag.	Nee
c. Reservepositie < 0% maar Vermogen > TV + 10%	Herstelplan, beperkte toeslagverlening.	Nee
d. Vermogen < TV + 10%	Geen toeslagverlening.	Nee
e. Vermogen < TV + MVEV	Korting pensioenaanspraken wanneer deze situatie zich 5 achtereenvolgende meetmomenten voordoet	Nee
f. Vermogen/TV < kritieke DG	Geen uitzicht op herstel binnen wettelijke termijn van 10 jaar.	Ja

Formule voor de berekening van de reservepositie:

$$\text{Reservepositie} = \frac{\text{Vermogen - (TV + VEV)}}{\text{TV}}$$

3. Kritieke dekkingsgraad

De kritieke dekkingsgraad is de actuele dekkingsgraad waarbij de Technische Voorziening plus het Vereist Eigen Vermogen naar verwachting niet meer binnen 10 jaar kan worden bereikt, zonder inzet van noodmaatregelen. Deze kritieke grens bedraagt circa 85%. Het bestuur hanteert uit prudentieoverwegingen echter een ondergrens van 97,5%.

Het fonds stelt, zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad bij het vereist vermogen, jaarlijks de kritieke dekkingsgraad vast, op basis van het meest recente herstelplan. Wanneer de actuele dekkingsgraad gedurende het jaar lager wordt dan 100% zal het fonds de kritieke grens op kwartaalbasis actualiseren op basis van de actuele economische omstandigheden.

Op het moment dat sprake is van een crisissituatie zal het Bestuur een ALM studie laten uitvoeren om de verschillende herstel scenario's door te rekenen.

4. Beschikbare maatregelen, inzetbaarheid en effectiviteit

Het juridisch uitgangspunt van het Pensioenfonds is dat Cao-partijen invulling geven aan de inhoud van de pensioenregeling. Binnen de bestaande pensioenregelingen is het Pensioenfonds als uitvoerder bevoegd de pensioenregeling uit te voeren en maatregelen te nemen die in de huidige reglementen zijn opgenomen. Kortom: Cao-partijen stellen vast en het Pensioenfonds voert uit.

Het Bestuur van het Pensioenfonds kan gebruik maken van de volgende beleidsinstrumenten om te voorkomen dat zij in een crisissituatie terecht komt, of om uit een crisissituatie te herstellen:

1. Premiebeleid
2. Toeslagbeleid
3. Beleggingsbeleid
4. Korting van pensioenaanspraken en –rechten

4.1 Premiebeleid

Het premiebeleid staat beschreven in paragraaf 6.2 van de ABTN. De premievaststelling geschiedt conform het bepaalde in de Overeenkomst Pensioenreglement in relatie tot de kostendekkende premie en de afspraken in de cao.

4.2 Toeslagbeleid

Uit paragraaf 6.4 van de ABTN blijkt dat de aanpassing van de opgebouwde, ingegane pensioenen en premievrije aanspraken door middel van een toeslagverlening voorwaardelijk is. Het Bestuur is bevoegd de toeslagverlening te verminderen, zo nodig tot nul, indien de financiële positie van het Pensioenfonds daartoe noodzaakt.

4.3 Beleggingsbeleid

Uit paragraaf 6.3 van de ABTN blijkt dat het strategisch beleggingsbeleid door middel van een ALM-studie wordt afgestemd op de verplichtingen van het Pensioenfonds. Door het strategisch beleggingsbeleid om de drie jaren te herijken aan de hand van een nieuwe ALM-studie, kan er worden ingespeeld op wijzigingen in het risicoprofiel van de pensioentoezeggingen en in de risicoperceptie van het Bestuur van het Pensioenfonds. Wanneer het eigen vermogen lager is dan het VEV, mag het risicoprofiel niet verhoogd worden.

4.4 Korting van aanspraken

In het geval het fonds niet voldoet aan het MVEV of VEV, zal het Bestuur in overleg treden met de werkgever. Uit paragraaf 7.6 van de ABTN blijkt dat het Pensioenfonds de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten uitsluitend kan verminderen indien:

- a. het Pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de bij of krachtens artikel 131 of 132 Pensioenwet gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen en vereist eigen vermogen;
- b. het Pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn de Technische Voorzieningen en het Minimaal Vereist Eigen Vermogen door waarden te dekken zonder dat de belangen van de belanghebbenden, andere aanspraakgerechtigden of de Vennootschap onevenredig worden geschaad; en

- c. alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet zoals uitgewerkt in het herstelplan.

Het Pensioenfonds informeert de belanghebbenden en de Vennootschap schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd.

Het hierboven omschreven beleid kan te allen tijde door het Bestuur voor alle belanghebbenden worden aangepast

5. Evenwichtige belangenafweging

Het Bestuur streeft naar een evenwichtige belangenafweging ten aanzien van:

1. De actieve deelnemers;
2. De gewezen deelnemers;
3. De pensioengerechtigden;
4. De werkgevers;

Het Bestuur is van mening dat:

- Alle belanghebbenden bij moeten dragen aan herstel in een crisissituatie;
- De lasten zo veel mogelijk gelijk verdeeld moeten worden over jongere en oudere deelnemers van het Pensioenfonds;
- Indien er sprake is van het korten van pensioenaanspraken en -rechten geen onderscheid gemaakt moet worden naar belanghebbenden.

6. Communicatie

Het Bestuur van het Pensioenfonds vindt het van groot belang dat de belanghebbenden op een volledige, tijdige en duidelijke wijze worden geïnformeerd over het crisisplan en de maatregelen die worden ingezet tijdens een crisis. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- De communicatie (van het crisisplan), voordat een crisis zich voordoet
- De communicatie indien een crisis zich voordoet.

6.1 De communicatie, voordat een crisis zich voordoet.

In de bestaande communicatie via de nieuwsbrieven wordt structureel aandacht besteed aan: De financiële situatie van het Pensioenfonds en eventuele consequenties. Onderdeel hiervan is de regelmatige publicatie van de dekkingsgraad, inclusief (indien van toepassing) het verloop van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt extra communicatie ingezet.

6.2 De communicatie tijdens een crisis

Voorafgaand en tijdens de crisis wordt intensief contact met de Vennootschap onderhouden. Tijdens een crisis zullen alle communicatiemiddelen worden aangewend om belanghebbenden kennis te laten nemen van de (voorgenomen) maatregelen.

1. *Nieuwsbrief*
Door het Bestuur wordt een nieuwsbrief opgesteld, zoals in het communicatieplan omschreven met daarin een nadere toelichting op de financiële positie en de (voorgenomen) maatregelen. De nieuwsbrief wordt per post verstuurd naar alle belanghebbenden.
2. *Bijeenkomst*
Indien het Bestuur dit noodzakelijk acht, wordt een bijeenkomst georganiseerd voor alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden.
3. *Persoonlijke communicatie*
Indien er sprake is van korting van pensioenaanspraken en -rechten worden belanghebbenden in een persoonlijke brief op de hoogte gesteld van de consequenties voor hun pensioenaanspraken of -rechten.
4. *Communicatie met de werkgever*
Voorafgaande aan de communicatie met de actieve deelnemers wordt de werkgever in een brief op de hoogte gesteld van de consequenties voor pensioenrechten van zijn betrokken werknemers.

5. *Communicatie met DNB*
Voorafgaande aan de communicatie met de belanghebbenden en de werkgever wordt DNB schriftelijk op de hoogte gesteld van de voorgenomen maatregelen.

Het contact met DNB loopt via de voorzitter en secretaris van het Bestuur van het Pensioenfonds.

6. *Communicatie met Verantwoordingsorgaan.*
Voorafgaande aan de communicatie met de belanghebbenden wordt het Verantwoordingsorgaan in een persoonlijk gesprek met (een afvaardiging van) het Bestuur van het Pensioenfonds op de hoogte gesteld van de voorgenomen maatregelen.

7. *Telefonische vragen belanghebbenden*
In de nieuwsbrief en in de persoonlijke communicatie (indien van toepassing) wordt het telefoonnummer en email adres van het Pensioenfonds opgenomen. Belanghebbenden kunnen dit nummer bellen met vragen.

8. *Pers*
De voorzitter en de secretaris van het Bestuur van het Pensioenfonds staan de pers ter woord.

7. Besluitvormingsproces

Op het moment dat een crisissituatie zich voordoet neemt het crisisteam de leiding als het gaat om het in gang zetten van al die zaken die noodzakelijk zijn om als fonds adequaat te kunnen reageren.

7.1 Organisatie van het Pensioenfonds

7.1.1 Bestuur

- **Bestuur**

Het Pensioenfonds wordt in de meest uitgebreide zin bestuurd en beheerd door het Bestuur. Het Bestuur is bevoegd tot sluiten van overeenkomsten tot het kopen, vervreemden of bezwaren van registergoederen, e.e.a. conform artikel 6 van de statuten.

- **Dagelijks Bestuur**

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter, secretaris en penningmeester van het Bestuur. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken binnen het Pensioenfonds.

- **Verantwoordingsorgaan**

Het Bestuur draagt zorg voor de inrichting en instandhouding van een Verantwoordingsorgaan. Een en ander conform artikel 9 van de statuten. Het Bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd en over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur.

7.1.2 Commissies

Het Bestuur heeft de volgende commissies ingesteld:

- **Beleggingsadviescommissie**

Met betrekking tot de beleggingen als bedoeld in artikel 10 lid 1 van de Statuten, is een beleggingsadviescommissie ingesteld. De richtlijnen voor deze commissie zijn vastgelegd in het Reglement Beleggingsadviescommissie

- **Financiële Monitoring Commissie.**

Deze commissie bestaat uit de voorzitter van de BAC, secretaris van het Pensioenfonds en de adviseur van de BAC. Zij bespreken wekelijks de actuele rentestand en de daarmee verband houdende dekkingsgraad en afdekkingspercentage van de verplichtingen.

- **Communicatiecommissie**

Met betrekking tot de communicatie heeft het Bestuur een communicatiecommissie ingesteld.

7.1.3 Organogram

In de bijlagen bij dit plan is een organogram van het Pensioenfonds opgenomen.

7.1.4 Crisisteam

Ingeval van een crisis als gedefinieerd in dit plan zal een crisisteam worden samengesteld. Dit team zal in ieder geval bestaan uit het Dagelijks Bestuur, de Directeur van de Vennootschap en de communicatieadviseur.

Wanneer het crisisteam het nodig acht, zal het team worden aangevuld met deskundigen.

De telefoonnummers van de leden van het Dagelijks Bestuur en de Directeur van de Vennootschap zijn vermeld in een bijlage.

7.2 Besluitvorming

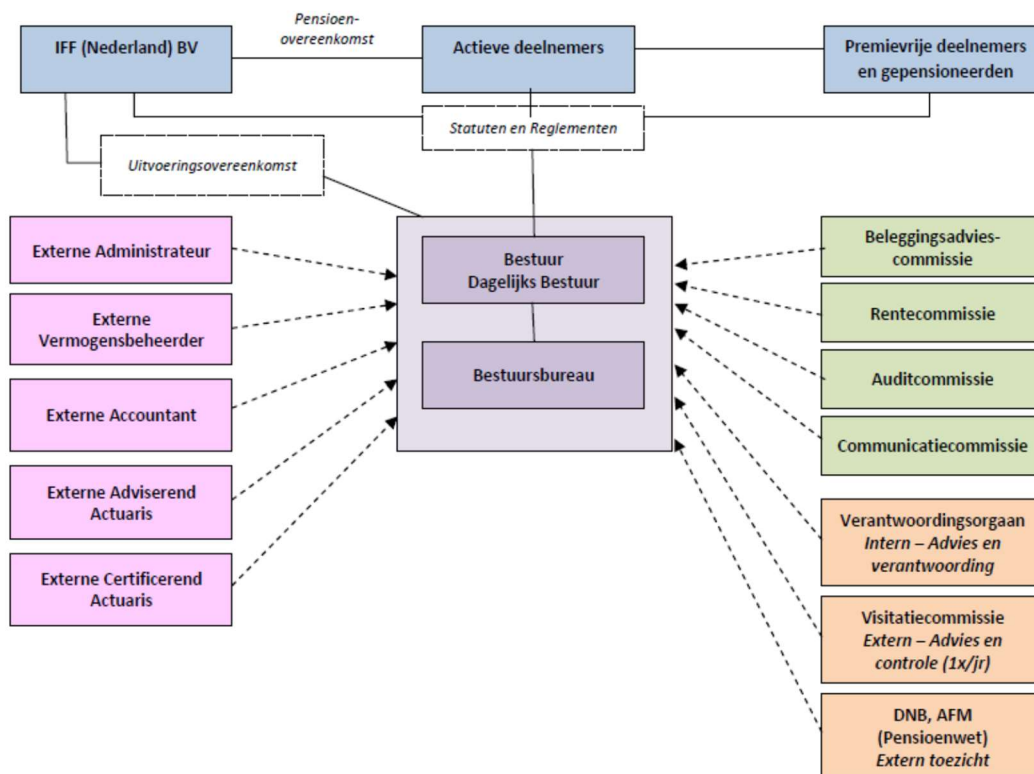
Hierna geeft het Pensioenfonds schematisch weer - voor iedere maatregel - wie betrokken is bij het besluitvormingsproces. Een maatregel kan alleen genomen worden nadat het Bestuur met een meerderheid van stemmen hiervoor heeft gestemd.

Maatregel	Besluit	Uitvoering
Premiebeleid	Vennootschap en Sociale Partners	Bestuur, na consult Actuaris Communicatiecommissie
Toeslagbeleid	Bestuur	Bestuur, na consult Actuaris Communicatiecommissie
Beleggingsbeleid	BAC – Rente commissie	Bestuur
Korting pensioenaanspraken en - rechten	Bestuur	Bestuur na overleg met Vennootschap en Actuaris Communicatiecommissie

8. Einde Crisissituatie

Het einde van de crisissituatie is als al de maatregelen zoals omschreven in dit crisisplan zijn uitgevoerd en herstel van de dekkingsgraad is ingetreden. Het crisisteam zal in deze situatie overleggen met het Bestuur over het stopzetten van hun activiteiten.

Bijlage 1 – Organogram IFF Pensioenfonds



Bijlage 2 – Contactgegevens leden van Crisisteam**Telefoonnummers**

Orgaan	Functie	I.F.F.	Privé	Mobiel
Dagelijks Bestuur				
K. Wisse	Voorzitter	035-6883335	020-6153055	06-23712666
H.E. Niekus-van Waveren	Penningmeester	035 – 6883653	035 - 6216056	06 – 53585010
F.T. van der Aa	Secretaris		0416 - 345540	06 – 16460669
Bestuur				
G.P.C. Aarts	Bestuurslid		013 - 5341350	06 – 51757859
E.G.M. Brundel	Bestuurslid	035-6883517	033-8442586	06-51388777
J.A. Ambergen	Bestuurslid	035 – 6883220	035 - 6031274	06 – 53706752
Diversen				
J.H.M. van Noorden	Alg. Directeur	035 – 6883621	030 – 2740852	06 – 51451956

BIJLAGE I: UITBESTEDINGSBELEID

1. Uitbestedingsbeleid.

Het uitbestedingsbeleid is gebaseerd op de visie en missie van het IFF pensioenfonds. De ambitie om als zelfstandig pensioenfonds te blijven opereren is alleen mogelijk door uitbesteding van bepaalde kerntaken. Uitbesteding van kerntaken verlaagt de risico's in continuïteit in dienstverlening, geeft toegang tot specifieke kennis en beschikbare tijd.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur realiseert zich dat uitbesteding van kernactiviteiten aan de ene kant de risico's verlaagt, maar aan de andere kant ook nieuwe risico's met zich meebrengt.

Het bestuur onderscheidt 3 risico's bij uitbesteding aan een externe partij:

- **Continuïteitsrisico's:** het risico dat de externe partij niet zelfstandig kan blijven voortbestaan of de continuïteit niet langer kan waarborgen door interne ontwikkelingen (zoals vertrek van key personeel).
- **Kwaliteitsrisico's:** risico's op onjuiste of niet tijdige uitvoering van de gemaakte afspraken, of op onderperformance waarbij prestaties achterblijven bij de benchmark.
- **Integriteitsrisico's:** risico's dat de externe partij handelt in strijd met de integriteitsbeginselen en daarmee de belangen van het Pensioenfonds, haar deelnemers of andere stakeholders schaadt.

Uitgangspunten van het uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid is op de eerste plaats bedoeld om de hiervoor genoemde risico's te beheersen. Bij elk van die risico's spelen meerdere factoren en wordt de uitbestedingspartij hierop beoordeeld:

- **Continuïteit:** hier gaat het bijvoorbeeld om de omvang van de organisatie, het aantoonbaar financieel gezond zijn, en het hebben van de juiste vergunningen.
- **Constante kwaliteit:** relevant is onder andere het beschikken over de vereiste operationele en technische vaardigheden, certificering, een goede reputatie, goede referenties, een ISAE 3402 verklaring of een gelijkwaardig document.
- **Integriteit:** dit betreft het hebben van een integriteitsbeleid (met zaken als een gedragscode, Klokkenluidersregeling, Incidentenregeling) dat minimaal op hetzelfde niveau ligt als het integriteitsbeleid van het IFF Pensioenfonds. Maar integriteit heeft ook betrekking op zaken als privacy en geheimhouding.

Naast risicobeheersing, wil het Pensioenfonds met dit uitbestedingsbeleid ook een aantal andere aspecten regelen die passen binnen haar missie en visie. Zonder afbreuk te doen aan de continuïteit, kwaliteit en integriteit van de uitbestede kernactiviteiten, wordt daarom bij alle uitbestedingsrelaties ook gelet op:

- **Kostenbeheersing:** dit geldt niet alleen voor de initiële kosten (implementatiekosten, transactiekosten e.d.), maar ook voor de uitvoeringskosten (fees). Deze kosten dienen zowel qua hoogte als qua volatiliteit zoveel mogelijk beperkt te worden. Transparantie van kosten is uiteraard een eerste voorwaarde om tot kostenbeheersing te kunnen komen.
- **Zelfstandigheid en proactiviteit** van de externe partij: er wordt gestreefd naar een goede uitvoering van de regeling waarbij zo min mogelijk coördinatie en tijdsbesteding vanuit het Pensioenfonds nodig is.
- **Matching met de cultuur en de processen van het Pensioenfonds** en haar Vennootschap: aspecten die daarin mee tellen zijn onder andere het hoge serviceniveau en maatwerk dat men gewend is, de eigen identiteit, keuzevrijheid, en zeggenschap. Maar het kan ook om heel praktische zaken gaan, zoals de uitwisseling van (deelnemers)gegevens met de Vennootschap
- **Flexibiliteit:** het vermogen om snel en makkelijk in te kunnen spelen op veranderende eisen, wensen en situaties. Hieronder valt bijvoorbeeld ook de mogelijkheid om eventueel (delen van) processen of activiteiten los te maken en elders te beleggen.
- **Betrouwbaarheid:** het Pensioenfonds moet erop kunnen vertrouwen dat de toegezegde prestaties goed en tijdig worden geleverd.
- Eventuele eisen die de wet- en regelgeving dan wel de toezichthouder stelt.

Achtergronden uitbesteding van werkzaamheden bij het IFF Pensioenfonds.

Met de uitbestedingen beoogt het Pensioenfonds het risico van kwetsbaarheid in continuïteit te verkleinen en de kwaliteit van de kernactiviteiten te verhogen.

Het IFF Pensioenfonds heeft de volgende kernactiviteiten uitbesteed:

- **De pensioenadministratie;** alle bedrijfsprocessen met betrekking tot het administreren, beheren en uitbetalen van pensioenrechten: deze processen werden tot 2014 in eigen beheer uitgevoerd door een pensioenbureau dat uit 1,5 fte bestond. Gezien de specialistische kennis en systemen die vereist zijn voor het voeren van een pensioenadministratie is gekozen deze uit te besteden aan een externe partij,
- **Vermogensbeheer:** op grond van benodigde vakkennis is het volledige vermogensbeheer in de afgelopen decennia geleidelijk uitbesteed aan gespecialiseerde partijen. Het vermogensbeheer ligt nu bij Robeco (vastrentende waarden), M&G (vastrentende waarden), BlackRock (aandelen) en CBRE (onroerend goed). Het pensioenfonds wordt bij de uitbesteding van vermogensbeheeractiviteiten geadviseerd door Willis Towers Watson.
- **Bestuurssecretariaat:** gezien de specialistische kennis en de tijd die nodig is om de secretariaatstaken uit te voeren, is gekozen voor uitbesteding aan een externe partij

2. Keuze van een uitvoerder.

Selectie van de juiste partij voor uitbesteding.

Bij de uitbesteding van kernactiviteiten, laat het Pensioenfonds zich in het selectietraject bijstaan door een ter zake kundige externe adviseur. Eerst wordt een longlist met mogelijke kandidaten opgesteld, waarna wordt gewerkt naar een short list.

De selectie gebeurt altijd aan de hand van een lijst met specifieke vooraf schriftelijk vastgelegde eisen en wensen. De beheersing van de hiervoor genoemde drie categorieën van uitbestedingsrisico's is cruciaal in de beoordeling van partijen. Daarnaast spelen ook de andere hiervoor genoemde uitgangspunten van het uitbestedingsbeleid een rol. Afhankelijk van de aard van de uit te besteden activiteit, kunnen er nog meer aspecten relevant zijn.

Op basis van de shortlist worden partijen uitgenodigd zich te presenteren. Indien dat relevant wordt geacht om tot een goede beslissing te kunnen komen, wordt een site visit ingepland bij één of meerdere kandidaten.

Uiteraard wordt bij selectie de daarop van toepassing zijnde wet- en regelgeving gevolgd en wordt volledige transparantie van het proces betracht naar alle bestuursleden alsmede de interne en externe toezichthouders.

Het spreekt voor zich dat een definitief besluit tot uitbesteding van een kernactiviteit pas kan worden genomen nadat de impact, de risico's, alsmede de kosten en de baten zorgvuldig zijn afgewogen.

3. Governance van uitbesteding.

Een goede governance van uitbesteding start met een goede vastlegging van de gemaakte afspraken. De afspraken die met externe partijen worden gemaakt over de uitbestede kernactiviteiten, worden duidelijk en gedetailleerd vastgelegd in contracten. Daarnaast worden performance afspraken vastgelegd in SLA's, Statements of Work e.d.

Punten die in elk geval altijd schriftelijk en contractueel geregeld moeten worden zijn:

- Beschrijving van de taken, activiteiten, processen die worden uitbesteed.
- Te leveren prestaties, het daaraan verbonden kwaliteits- en serviceniveau, en de bijbehorende tijdsafspraken. De vastgelegde prestatieafspraken moeten goed controleerbaar en meetbaar zijn en – voor zover mogelijk – relateerbaar zijn aan expliciet genoemde benchmarks of KPI's (key performance indicatoren).
- De prijs van de werkzaamheden
- Bepalingen ten aanzien van vertrouwelijkheid van gegevens en waarborging van geheimhouding.
- Autorisaties / mandaten om namens het Pensioenfonds te handelen.
- Rapportages.
- Aansprakelijkheidsclausules en boetebedingen.
- Looptijd en wijze van beëindiging van de overeenkomst.

- Waarborgen dat, bij beëindiging van de overeenkomst, er een zodanige overdracht plaatsvindt dat de uitbestede kernactiviteiten makkelijk weer door het Pensioenfonds zelf dan wel een andere externe partij kunnen worden uitgevoerd.

Uitbestedingsactiviteit	Partij	Contract	SLA/SOW
Pensioenadministratie	Blue Sky Group	Ja, 3 jaarlijks?	SLA
Salarisadministratie IFF	IFF	Ja	SLA
Vermogensbeheer	Robeco		
Vermogensbeheer	M&G		
Vermogensbeheer	CBRE		
Vermogensbeheer	Northern Trust		
Bestuurssecretariaat	Myra Prinsen TXT & PR	ja	SLA

Eindverantwoordelijkheid en countervailing power

Het bestuur zal altijd zelf verantwoordelijk blijven voor alle uitbestede processen en activiteiten.

Om de countervailing power van het bestuur te versterken:

- Is een auditcommissie geïnstalleerd voor monitoring uitbesteding pensioenadministratie
- Werken de bestuursleden continu aan hun eigen ontwikkeling en geschiktheid.
- Wordt gebruik gemaakt van ter zake kundige externe adviseurs.
- Heeft het bestuur bepaalde werkzaamheden bewust gespreid over een aantal partijen die ook elkaar controleren en alert houden.

4. Voortdurende monitoring van uitbesteding.

De uitbesteding van kernactiviteiten wordt structureel gemonitord. Het Pensioenfonds maakt daarbij gebruik van de volgende instrumenten:

- Met de externe partijen worden afspraken gemaakt over de frequentie en de inhoud van schriftelijke rapportages over de geleverde prestaties. Afhankelijk van de aard van de activiteit en de daaraan verbonden risico's vindt rapportage plaats op week-, maand-, of kwartaalbasis. De rapportages worden zowel door het bestuur als door de desbetreffende commissie (Auditcommissie dan wel Beleggingsadviescommissie) bestudeerd en besproken.
- Periodiek vindt een gesprek plaats met de uitvoerende partijen. Zo heeft het DB minimaal elk kwartaal overleg met de account manager van de Blue Sky Group en heeft de Beleggingsadviescommissie minimaal één keer per jaar intensief overleg met elke afzonderlijke vermogensbeheerder. In die gesprekken wordt ingegaan op specifieke vragen en gebeurtenissen, op wijzigingen in het beleid of de uitvoering van de externe partij, en op ontwikkelingen in de maatschappij die de kernactiviteiten van het Pensioenfonds kunnen raken.
- Jaarlijks worden de ISAE 3402 verklaringen of soortgelijke documenten van externe partijen doorgenomen.
- Aan de hand van concrete ontwikkelingen, gebeurtenissen of berichten wordt ad hoc gemonitord en overleg gevoerd met externe partijen. Ook geluiden van deelnemers kunnen aanleiding zijn tot extra monitoringactiviteiten buiten de afgesproken rapportage- en overlegstructuren.
- Bij het jaarwerk vindt controle plaats door de accountants en de certificerende actuaire.
- Het pensioenfonds heeft de mogelijkheid om zelf of via een door haar ingehuurd partij bij de externe uitvoerder ter plaatse onderzoek te (laten) doen.

5. Evaluatie uitbestedingsbeleid

Naast de continue monitoring van de afzonderlijke partijen, wordt minimaal 1 keer 5 jaar de relatie met de uitbestedingspartij heroverwogen. Hierbij wordt gekeken naar mogelijke alternatieve partijen, en een benchmark uitgevoerd waarbij de criteria zoals beschreven in uitgangspunten uitbestedingsbeleid als leidraad dienen.

Daarnaast wordt het uitbestedingsbeleid minimaal één keer per jaar geëvalueerd, namelijk bij het opnieuw vaststellen van de beleidsonderdelen uit de ABTN.

Indien bepaalde processen of ontwikkelingen daartoe aanleiding geven – bijvoorbeeld een nieuwe risicoanalyse of de uitkomsten van een evaluatie bij een individuele partij – wordt het totale uitbestedingsbeleid ook tussentijds geëvalueerd.

BIJLAGE J: INTEGRITEITSBELEID

Inleiding

Met dit integriteitsbeleid, geeft het Pensioenfonds uitvoering aan artikel 143, lid 1 van de Pensioenwet. Hierin wordt bepaald dat het Pensioenfonds zijn organisatie zodanig inricht dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt.

Volgens artikel 4 lid 11 van de Wet op het Financieel Toezicht, komt een beheerste en integere bedrijfsvoering neer op het tegengaan van:

- belangenverstrengeling;
- strafbare feiten of andere wetsovertredingen;
- schending van het vertrouwen in de financiële onderneming of in de financiële markten;
- andere handelingen die ingaan tegen wat volgens het ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

In het kader van het integriteitsbeleid heeft het Pensioenfonds ook de analyse Integriteitsrisico's volgens het format van DNB uitgevoerd. Deze analyse wordt jaarlijks herhaald.

Een duidelijk integriteitsbeleid versterkt het vertrouwen van belanghebbenden in het Pensioenfonds, beschermt de goede naam en reputatie van het Pensioenfonds en van de pensioensector in het algemeen, en zal de veiligheid van Verbonden Personen zoveel mogelijk waarborgen.

Integriteit bij het IFF Pensioenfonds

Het IFF Pensioenfonds stelt hoge eisen aan de integriteit van alle Verbonden Personen, aanzien zij direct of indirect omgaan met gelden die aan anderen toebehoren. Het vermogen van deelnemers en gepensioneerden moet adequaat en op een integere wijze worden beheerd; alleen al de schijn van het tegendeel moet worden voorkomen. Maar ook op andere – niet financiële aspecten – dienen de Verbonden Personen op alle niveaus te handelen in overeenstemming met maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen en met toepasselijke wet- en regelgeving.

De integriteitseisen zijn van toepassing op alle Verbonden Personen. Een Verbonden Persoon is:

- een medewerker of bestuurder of lid van een ander gremium van het Pensioenfonds, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop deze persoon werkzaam is;
- degene die voor het Pensioenfonds werkzaamheden verricht, maar niet bij het Pensioenfonds in dienst is; of,
- andere (categorieën) personen die zijn aangewezen door het Bestuur van het Pensioenfonds.

Het integriteitsbeleid van het IFF Pensioenfonds is erop gericht om:

1. Integriteitsrisico's zoveel mogelijk te voorkomen.
2. Transparant te maken wat van Verbonden Personen wordt verwacht.
3. Een veilige melding en behandeling te waarborgen van situaties waarin waarden en normen dan wel wet- en regelgeving op integriteitsgebied wordt geschonden.
4. Het onderwerp Integriteit continu levend houden bij bestuursleden en de andere Verbonden Personen.
5. Toezicht op de naleving van de normen en waarden alsmede van de wettelijke regelgeving bevorderen.

1. Integriteitsrisico's zoveel mogelijk voorkomen

Integriteit maakt bij het Pensioenfonds nadrukkelijk deel uit van het integraal risicomanagement. Het integriteitsrisico is in het Integraal Risicomanagementplan gedefinieerd als het risico dat de integriteit van het Pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedraging van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijk en door het Pensioenfonds opgestelde normen.

Volgens de in 2013/2014 door het Pensioenfonds uitgevoerde risicoanalyse is de kans hierop klein door alle maatregelen die reeds zijn genomen in het kader van het Integriteitsbeleid. Een aantal risico's spelen helemaal niet door de wijze waarop het Pensioenfonds en het vermogensbeheer is ingericht.

De FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) gaat uit van:

- **Risico op handel met voorwetenschap:** dit is bij het IFF Pensioenfonds niet aan de orde. Het Pensioenfonds handelt zelf niet direct op de financiële markten. Het vermogensbeheer is uitbesteed aan professionele partijen en zij beleggen enkel in fondsen.
- **Risico op onoorbaar handelen:** dit betreft in principe elke vorm van ongepast handelen. Via de Gedragscode wordt duidelijk gemaakt wat wel en wat niet kan. Deze code wordt jaarlijks opnieuw ondertekend door alle bestuursleden.
- **Risico op benadeling van derden:** middels duidelijke regels en procedures binnen de organisatie van het Pensioenfonds en van de uitvoerders moet benadeling van derden worden voorkomen.
Jaarlijks worden er controles uitgevoerd door de accountant en de certificerende actuaire en daarmee komt mogelijke financiële benadeling van deelnemers aan het licht. Verder is er een klachtenregeling, alsmede een Klokkenluiders- en Incidentenregeling om mogelijke benadeling op een veilige manier aan de orde te kunnen stellen.
- **Risico op fraude:** dit risico, dat men zichzelf of een ander wederrechtelijk bevoordeelt, kan zich zowel intern als extern voordoen.
De financiële transacties die het Pensioenfonds zelf uitvoert, betreffen betalingen van uitvoeringskosten en transacties met de vermogensbeheerders. Het betaalsysteem is zodanig ingericht dat hier altijd – in het kader van het vier-ogen-principe – minimaal twee personen bij betrokken zijn: de één zet de betaling klaar in het systeem, de ander voert de betaling uit.
De uitvoeringskosten zijn op rekening van de Vennootschap en voor de uitgaven legt de penningmeester rekenschap af aan de Vennootschap.
Bij de vermogensbeheertransacties, die meestal relatief grote bedragen betreffen, is er nog een extra controle via de Beleggingsadviescommissie die in de maand- c.q. kwartaalrapportages van de vermogensbeheerders kan zien wat er daadwerkelijk toegevoegd of onttrokken is aan een belegging.
De transacties in het kader van de deelnemersadministratie gaan direct van de Vennootschap naar de uitvoerder en van de uitvoerder naar de deelnemersadministratie. Ook hier wordt gewerkt volgens het vier-ogen-principe.
- **Risico op witwassen:** het witwassen is niet aan de orde omdat het Pensioenfonds zelf niet direct handelt op de financiële markten.
- **Risico op terrorismefinanciering:** hieronder rekent het bestuur elke vorm van onethisch beleggingsbeleid. Door de belegging in grote vermogensfondsen, is het risico op terrorismefinanciering niet groot. Via de adviseur van de Beleggingsadviescommissie worden alle vermogensbeheerders waar het Pensioenfonds zaken mee doet gescreend. Het bestuur heeft zich uitgesproken over maatschappelijk verantwoord beleggen. Alle geselecteerde vermogensbeheerders voeren SRI-beleid (Social Responsible Investing) of hebben een “people, planet, profit benadering”. Tevens is bepaald dat in de aandelenportefeuille de producenten van controversiële wapens worden uitgesloten.

Daarnaast onderscheidt het IFF Pensioenfonds zelf ook:

- **Risico op belangenverstremgeling:** de Gedragscode van het IFF Pensioenfonds staat toe dat Verbonden Personen bepaalde nevenfuncties hebben, mits daartoe vooraf toestemming is verleend. Er wordt toestemming verleend als de nevenfunctie niet de schijn kan opwekken van een conflicterend belang. Omdat nevenfuncties kunnen bijdragen aan de geschiktheid van bestuursleden en commissieleden, wil het IFF Pensioenfonds niet op voorhand toestemming voor alle nevenfuncties uitsluiten; wel wil het IFF Pensioenfonds alle schijn van mogelijke belangenverstremgeling voorkomen.
Bovendien worden alle nevenfuncties, ook indien daartoe geen toestemming is vereist, vastgelegd. Jaarlijks worden de bestuurders van het Pensioenfonds en van de Beleggingsadviescommissie geacht jaarlijks schriftelijk melding te maken van hun nevenfuncties, van persoonlijke financiële belangen bij instellingen of bedrijven die een relatie hebben met het IFF Pensioenfonds, en van overige informatie die relevant kan zijn voor de onafhankelijkheid in oordeelsvorming of handelen van het Pensioenfonds. De gemelde gegevens worden vervolgens doorgenomen in een bestuursvergadering.
- **Risico op het schenden van privacy van deelnemers en gepensioneerden:** conform de statuten en reglementen hebben enkel de leden van het DB en de uitvoerenden inzage in persoonlijke gegevens van de deelnemers. Deze gegevens kunnen alleen geanonimiseerd worden gedeeld met andere leden van het bestuur of van commissies. Tevens is in de Gedragscode een geheimhoudingsbepaling opgenomen.

2. Transparant maken wat van Verbonden Personen wordt verwacht

Transparantie ten aanzien van integriteitseisen is niet alleen van belang voor de deelnemers en de gepensioneerden, maar zorgt ook voor bescherming van de Verbonden Personen zelf.

Wat van de Verbonden Personen wordt verwacht, is omschreven in de Gedragscode van het IFF Pensioenfonds. Aan het begin van elk jaar tekenen de betrokkenen ervoor dat ze deze code in dat jaar zullen naleven, en na afloop van het jaar tekenen ze ervoor dat ze de code inderdaad hebben nageleefd.

De Gedragscode bevat bepalingen over:

- De normen die Verbonden personen na dienen te leven.
- De vertrouwelijkheid van zaken.
- Relatiegeschenken, nevenfuncties, financiële belangen in zakelijke relaties en pensioenfondseigendommen.
- Meldingsplicht.
- Handelen met voorwetenschap.
- Insiderregeling (algemene uitgangspunten persoonlijke transacties en toezicht op persoonlijke transacties).
- De Compliance Officer.

Tevens voorziet de Gedragscode in bepalingen over sancties, en advies en bezwaar.

Behalve de Bestuursleden worden ook de leden van de commissies en van het Verantwoordingsorgaan, alsmede de persoon die het bestuurssecretariaat invult, geacht de intentie tot naleving en de bevestiging van naleving te tekenen.

De uitvoerder van de deelnemersadministratie, de Blue Sky Group, heeft een eigen gedragscode die voldoet aan het integriteit- en compliancebeleid van het Pensioenfonds. Dit geldt ook voor de vaste adviseurs die in dienst zijn bij Willis Towers Watson.

Voor zover personen die onder deze integriteitregeling vallen ook onder een algemene gedragscode vallen in het kader van hun arbeidsovereenkomst, worden de bepalingen uit die gedragscode beschouwd als een aanvulling op de integriteit regeling en een nadere uitwerking daarvan.

3. Een veilige melding en behandeling waarborgen van situaties waarin waarden en normen dan wel wet- en regelgeving op integriteitsgebied wordt geschonden

Het IFF Pensioenfonds heeft een gecombineerde Klokkenluiders- en Incidentenregeling die zowel Verbonden Personen als anderen de mogelijkheid biedt om misstanden en incidenten op een veilige manier te melden. De regeling voorziet verder in procedures ter verdere afhandeling van de melding.

Daarnaast is er, specifiek voor belanghebbenden, een Klachten- en Geschillenregeling. Daar kunnen ze een beroep op doen als ze zich geschaad voelen in hun rechten of hun ongenoegen willen uiten over de wijze waarop ze zijn behandeld.

Los van alle formele regelingen, hecht het bestuur zeer veel waarden aan een open cultuur waarin alle zaken vrij bespreekbaar zijn en serieus worden genomen. Dat geldt zowel binnen de organen van het Pensioenfonds zelf, als naar deelnemers toe. Doordat een aantal bestuursleden zelf direct (oud)collega is van de deelnemers, zijn ze toegankelijk en aanspreekbaar.

4. Het onderwerp Integriteit continu levend houden

Met een aantal onderwerpen die jaarlijks terugkeren op de bestuursagenda, wordt ook de aandacht voor Integriteit levend gehouden. Het gaat daarbij om:

- Het Compliance verslag waarvoor de bestuursleden zelf input moeten leveren.
- De intentie tot naleving van de Gedragscode die aan het begin van elk jaar wordt ondertekend alsmede de bevestiging van naleving die aan het einde van het jaar wordt ondertekend.
- Het jaarlijks invullen van een formulier Nevenfuncties en bespreking van de gemelde nevenfuncties in een bestuursvergadering.

5. Toezicht op naleving van de normen, waarden, en wet- en regelgeving bevorderen

Het toezicht op de naleving van de Gedragscode is, via het Huishoudelijk Reglement, gelegd bij de Compliance Officer.

Het bestuur is voornemens om het Integriteitsbeleid alsmede de gedragscode, de klachten- en geschillenregeling, en de klokkenluiders- en incidentenregeling te publiceren op de website van het IFF Pensioenfonds die eind 2015 online zal gaan. Daarmee worden de bepalingen beter inzichtelijk voor alle deelnemers en gepensioneerden, hetgeen ook hen de mogelijkheid biedt om een goede naleving ervan mee te bewaken.

Overigens is er ook extern toezicht vanuit DNB, die zich (behalve op de kernpunten solvabiliteit, liquiditeit, organisatie en beheersing) ook focust op het kernpunt integere bedrijfsvoering

Integriteit bij de uitvoerders en vermogensbeheerders van het IFF Pensioenfonds

Het IFF Pensioenfonds heeft de deelnemersadministratie en het vermogensbeheer alsmede de vermogensadministratie uitbesteed. In de overeenkomsten met deze partijen zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot een beheerste en integere uitvoering.

Inwerkingtreding Integriteitsbeleid

Dit Integriteitsbeleid van het IFF Pensioenfonds is vastgesteld op 4 september 2015 en treedt met onmiddellijke ingang in werking.

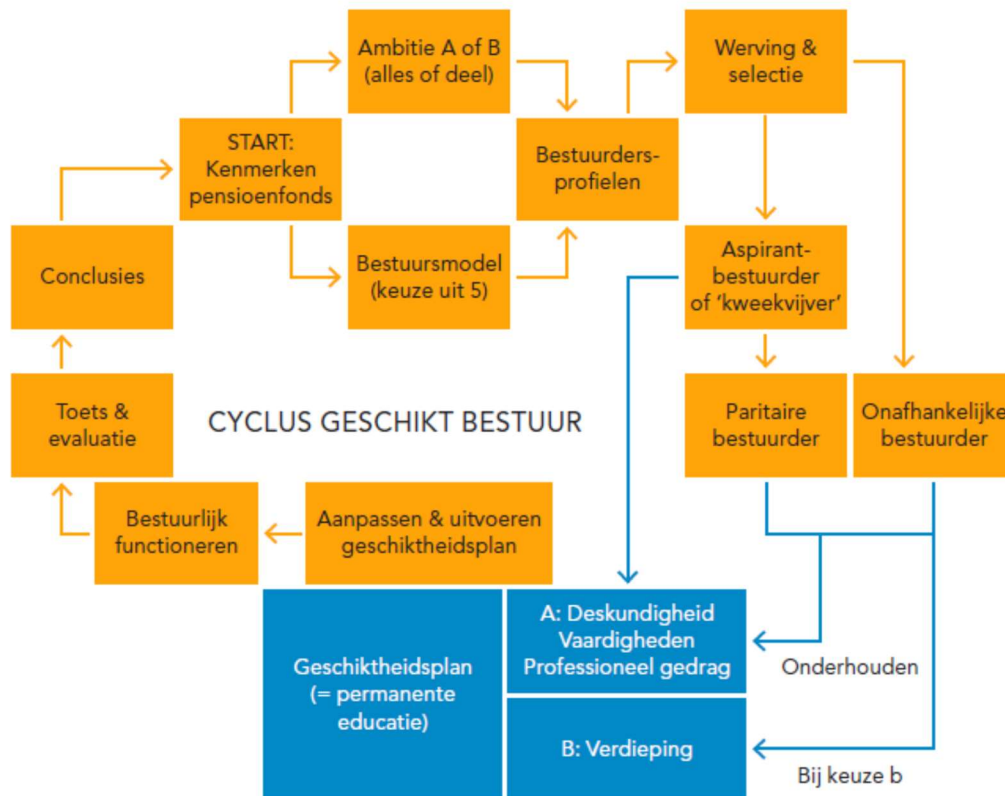
BIJLAGE K: GESCHIKTHEIDSBELEID

Inleiding

DNB gaat ervan uit dat nieuwe bestuursleden vanaf dag één geschikt zijn voor hun functie. Er wordt vooral gelet op praktische, meetbare gedragsaspecten zoals aantoonbaar over voldoende tijd beschikken en evident betrokken zijn bij het eigen fonds. Omdat de complexiteit, de grootte en de samenhangende risico's van fondsen verschillen, kan ook de zwaarte en de inhoud van de toets door DNB per fonds verschillen.

Het bestuur moet anticiperen op opvallende bestuurszetels en die snel kunnen opvullen. Tevens zijn de geschiktheidseisen aan het intern toezicht, verzwaard. Daarom is dit Geschiktheidsbeleid opgesteld. In eerste instantie wordt ingegaan op de geschiktheid van bestuursleden. Er zal apart worden stilgestaan bij de geschiktheid van commissieleden. Aan het einde van dit plan komt de geschiktheid van het Verantwoordingsorgaan aan de orde en zal kort worden ingegaan op de geschiktheid van de Visitatiecommissie.

Bij het opstellen van het Geschiktheidsbeleid is onderstaande cyclus voor Geschikt bestuur van de Pensioenfederatie in het achterhoofd gehouden.



Doel

Doel is dat het bestuur in control is, dus

- systeemtechnisch de zaken op orde heeft,
- haar beleidsverantwoordelijkheid aanvaardt en daarnaar handelt,
- begrijpt wat het waarom en voor wie doet,
- de context waarbinnen het opereert kent en doorgrondt,
- richting kiest en geeft,
- consistent en samenhangend handelt,
- open minded feedback geeft en ontvangt, en op grond daarvan bijstuurt.

Om in controle te zijn moet het bestuur vergaand inzicht hebben in het Pensioenfonds, de specifieke doelgroepen en risico's alsmede de momenten waarop het kan beheersen en bijsturen.

Vanaf dag één geschikt voor een bestuursfunctie

Het Pensioenfonds heeft een paritair bestuursmodel waarbij uitdrukkelijk is gekozen voor interne bestuursleden omdat dit aansluit bij het “ons pensioenfonds” gevoel van de deelnemers. De bestuursleden zijn dus medewerker of gepensioneerde van IFF en hebben geen professionele achtergrond als pensioenfondsbestuurder. Hun afstand tot de Vennootschap en de deelnemers is minimaal. Statuten en Reglementen voorzien in de mogelijkheid om, indien noodzakelijk, externe (onafhankelijke) bestuurders te benoemen.

Om de geschiktheid van nieuwe bestuursleden vanaf dag één te kunnen waarborgen, heeft het Pensioenfonds de volgende maatregelen genomen:

- Het instellen van een aspirant-traject zodat toekomstige bestuursleden zich qua kennis en bestuurlijk functioneren kunnen voorbereiden op een toekomstige bestuursfunctie. De aspirant-bestuursleden
 - Volgen een basisopleiding op kennisniveau A.
 - Zijn als toehoorder aanwezig in de bestuursvergaderingen. Ze hebben de mogelijkheid om vragen te stellen en mee te discussiëren, maar kunnen niet deelnemen aan de besluitvorming en hebben geen stemrecht.
 - Hebben de mogelijkheid om zich, voor zover en voor zolang dat noodzakelijk wordt geacht, ter voorbereiding en nabespreking van bestuursvergaderingen bij te laten staan door een externe begeleider.
 - Kunnen, voor zover en voor zolang daar behoefte aan is, een beroep doen op een ander bestuurslid voor begeleiding vanuit een mentorrol.
 - Kunnen zitting nemen in commissies.
- De statuten en reglementen bieden de mogelijkheid om in noodgevallen, waarbij intern niet tijdig een geschikte kandidaat kan worden gevonden, voor kortere of langere tijd een extern bestuurslid in te huren.
- Het rooster van aftreden is zodanig samengesteld dat het aflopen van bestuurstermijnen regelmatig is verdeeld over een periode van zes jaar (wat tevens de zittingstermijn is van individuele bestuursleden). Daardoor zou er in principe elk jaar één zetel in het bestuur vacant kunnen komen en kan de behoefte aan nieuwe kandidaten geleidelijk worden opgevangen. Indien dit schema door tussentijdse mutaties niet meer klopt, zal daar tijdig op geanticipeerd worden om de continuïteit van het bestuur te waarborgen.

Naast individuele geschiktheidseisen, wordt bij een voorgenomen benoeming ook gelet op het functioneren van het bestuur als collectief. De samenstelling en het functioneren van het bestuur wegen mee in de toetsing van de geschiktheid van een individueel bestuurslid. Beleidsbepalers moeten elkaar binnen het bestuur aanvullen.

Tevens weegt de diversiteit (leeftijd en geslacht) mee. In het bestuur behoort minimaal één persoon jonger en één persoon ouder dan 40 jaar en minimaal één man en één vrouw te zitten. Dit is een aandachtspunt bij de werving van aspiranten.

Voldoen aan de functie-eisen voor een bestuurslid

De functie-eisen die aan bestuursleden en aan het intern toezicht worden gesteld, zijn vastgelegd in de functieprofielen. Deze zijn als bijlage bij dit Geschiktheidsbeleid gevoegd. De functieprofielen bevatten de informatie over de vereiste kennis alsmede de benodigde vaardigheden en competenties. Daarnaast geeft de Pensioenfederatie aan wat, qua professioneel gedrag, van bestuursleden mag worden verwacht.

In 2014 zijn de geschiktheidseisen die DNB aan bestuursleden stelt veranderd. Ze worden voortaan afgemeten aan de Geschiktheidsniveaus A en B. Voorheen waren dat de deskundigheidsniveaus 1 en 2; een aantal bestuursleden heeft nog de basisopleiding gehad in dit oude systeem. Een ander deel van de bestuursleden en de aspiranten hebben hun basisopleiding onder het nieuwe systeem gevolgd.

Er worden, zowel in het oude als in het nieuwe systeem, zeven deskundigheidsgebieden onderscheiden.

- Het besturen van een organisatie
- Relevante wet- en regelgeving
- Pensioenregelingen en pensioensoorten

- Financieel-technische en actuariële aspecten, waaronder financiering, beleggingen, actuariële principes en herverzekering
- Administratieve organisatie en interne controle
- Communicatie
- Uitbesteding.

Op het gebied van vermogensbeheer, risicomanagement en balansbeheer wordt bij niveau A meer kennis vereist dan voorheen. Ook moeten alle bestuursleden op de hoogte zijn van de wijzigingen in de regelgeving qua governance van pensioenfonds.

Behalve kennis over deze 7 deskundigheidsgebieden, worden in het nieuwe systeem ook eisen gesteld aan competenties en professioneel gedrag. Niveau A omvat, naast kennis, ook inzicht en oordeelsvorming. Alleen beschikken over kennis, is dus (anders als in het oude systeem) niet meer voldoende! Bestuursleden moeten tevens inzicht hebben en in staat zijn tot oordeelsvorming.

Niveau B is een verdieping van A. Iedere bestuurder moet voldoen aan A en in het kader van professionalisering wordt B aanbevolen. Voor besturen die opereren in een weinig complexe omgeving volstaat echter niveau A.

Vereiste kennis

Op grond van hun opleiding en ervaring beschikken alle bestuursleden van het Pensioenfonds aantoonbaar over niveau A.

Naast de individuele geschiktheid van alle bestuursleden op niveau A, streeft het bestuur ernaar om als geheel ook niveau B te bereiken. Daartoe volgen individuele bestuursleden cursussen op specifieke deelgebieden. Ook kan hiertoe, in de jaarlijkse cursus voor het gehele bestuur dan wel middels presentaties door deskundigen in een bestuursvergadering, dieper worden ingegaan op bepaalde deelgebieden.

De opleidingen en cursussen die de bestuursleden volgen, worden bijgehouden op een Geschiktheidsoverzicht dat jaarlijks in een bestuursvergadering wordt besproken. Aan de hand van dit overzicht, de indeling van bestuursleden in commissies, en de belangstelling die individuele bestuursleden hebben, kiezen bestuursleden zelf op welke deskundigheidsgebieden zij zich verder willen verdiepen om daarmee het bestuur als geheel op niveau B te krijgen.

Individuele bestuursleden nemen nadrukkelijk zelf het initiatief voor het op peil houden en verder ontwikkelen van hun kennis: de beschikbare cursussen (de kalenders van de cursusaanbieders) worden op SharePoint geplaatst zodat iedereen het aanbod kan bekijken en erop kan reageren. Via het DB / Bestuurssecretariaat kan aanmelding worden geregeld. Tevens wordt jaarlijks, bij het invullen van het Geschiktheidsoverzicht en de bespreking daarvan, stilgestaan bij de opleidingsbehoeften van individuele bestuursleden en van het bestuur als geheel.

Overigens vindt verdere ontwikkeling van de kennis niet alleen plaats via cursussen en opleidingen, maar ook door presentaties van externe deskundigen in vergaderingen, het werken in commissies, deelname aan seminars / webinars, ontmoetingen met andere pensioenfondsbestuurders en deskundigen, lezen van vakliteratuur / artikelen / digitale nieuwsbrieven, et cetera.

Vaardigheden / competenties

In het functieprofiel zijn de vereiste competenties voor bestuursleden verder uitgewerkt.

Het bestuur maakt onderscheid tussen competenties die elk afzonderlijk bestuurslid moet hebben versus competenties die binnen het bestuur als geheel aanwezig dienen te zijn.

Van elk afzonderlijk bestuurslid worden de volgende competenties verwacht:

1. Authenticiteit en onafhankelijkheid: is waarachtig in doen en zijn en heeft geen dubbele agenda's. Handelt in het bewustzijn van zijn professionele taak en van zijn positie, kennis en vaardigheden. Eigen denken en handelen en dat van het bestuur kritisch kunnen bezien en beoordelen. Staat daarbij voor de eigen opvattingen en principes. Is bereid anderen met meer macht en invloed hiermee te confronteren. Neemt en draagt verantwoordelijkheid voor eigen doen en laten. Durft tegen te spreken en zaken aan de orde te stellen.
2. Verantwoordelijkheid: heeft inzicht in externe en interne belangen, weegt zorgvuldig af en legt verantwoording af. Toont lerend vermogen en is zich bewust van de verantwoordelijkheid die de functie met zich meebrengt. Ziet erop toe dat zaken volgens afspraak en/of overeenkomstig bepaalde (afgesproken) normen tijdig worden uitgevoerd teneinde de doelstellingen van het fonds

te realiseren. Twijfelt niet om in te grijpen als de omstandigheden daar om vragen. Gaat correct om met gevoelige informatie

3. Samenwerkingsvermogen: richt samen met anderen de activiteiten op een gemeenschappelijk doel. Stelt het gezamenlijke resultaat op de eerste plaats en zet zich daarvoor naar beste kunnen in. Bevordert een goede onderlinge sfeer. Legt en onderhoudt gemakkelijk contacten met mensen van uiteenlopende aard en uiteenlopend niveau. Toont zich bewust van andere mensen en de omgeving, alsmede de eigen invloed hierop. Pikt belangrijke informatie op uit mededelingen. Onderkent gevoelens en behoeften van anderen.
4. Loyaliteit: richt samen met anderen de activiteiten op een gemeenschappelijk doel. Stelt het gezamenlijke resultaat op de eerste plaats en zet zich daarvoor naar beste kunnen in. Bevordert een goede onderlinge sfeer.
5. Communicatief vermogen en overtuigingskracht: kan meningen, ideeën en gecompliceerde zaken in begrijpelijke taal in woord en geschrift duidelijk maken. Kan luisteren vanuit empathie en belangrijke boodschappen oppikken uit communicatie alsmede aandacht en ruimte geven aan gesprekspartners. Gaat in op verbale en non-verbale reacties. Stelt relevante vragen en vraagt door. Weet tegelijkertijd anderen te overtuigen van een bepaald standpunt of met goede argumenten te bewegen tot het nemen van een bepaald besluit of het behalen van een bepaald resultaat.

Van het bestuur als geheel worden de volgende competenties verwacht:

6. Besluitvaardigheid; neemt weloverwogen beslissingen door het ondernemen van acties of legt zich vast door het uitspreken van meningen, zelfs als belangrijke informatie ontbreekt of onvolledig is.
7. Omgevingssensitiviteit: weet en begrijpt hoe een pensioenfonds en haar omgeving werkt en kan daarbinnen manoeuvreren teneinde de gestelde doelen te bereiken. Draagt algemeen aanvaarde sociale en ethische normen uit in de activiteiten die met de uitoefening van de functie te maken hebben en handhaaft deze.
8. Klant- en kwaliteitsgericht & resultaatgericht: kent de klant en de doelstellingen van de organisatie door en door. Richt acties en beslissingen op het daadwerkelijk realiseren en verbeteren van beoogde resultaten. Laat gedrag zien dat getuigt van het stellen van hoge eisen aan de uitvoering en de activiteiten en processen van het fonds. Weet wat er leeft en speelt en kan daar invloed op uitoefenen. Bouwt en onderhoudt lange termijn relaties en benut deze effectief voor het fonds.
9. Analytisch: is effectief in het onderkennen en oplossen van problemen. Kan een vraagstelling ontleden, verbanden leggen en logische conclusies trekken en tot een realistische beoordeling komen.
10. Strategisch denken en strategische sturing: kan breder of dieper inzicht verschaffen in problemen of situaties door ze in een meer omvattend begrippenkader te plaatsen en van daaruit te halen. Heeft en houdt de grote lijnen en voornaamste implicaties van gebeurtenissen in beeld. Kijkt en denkt verder dan de dagelijks focus. Ziet dwarsverbanden en samenhang en kan communiceren tussen de verschillende domeinen / deskundigen. Heeft visie op toekomstige ontwikkelingen en de betekenis daarvan voor de lange-termijndoelen van het pensioenfonds.

In het Geschiktheidsformulier, dat jaarlijks wordt bijgewerkt en wordt besproken in het bestuur, scoren de bestuursleden zichzelf op die punten. Het is de bedoeling om na verloop van tijd ook elkaar te gaan scoren om een nog beter beeld te krijgen van de verdeling van competenties binnen het bestuur. Ontwikkelpunten van individuele bestuursleden en van het bestuur als geheel, zijn onderwerp van de evaluatiegesprekken.

Professioneel gedrag

De Pensioenfederatie heeft aangegeven wat moet worden verstaan onder professioneel gedrag voor bestuursleden. Het gaat hierbij om praktische en meetbare gedragsaspecten.

- Integriteit: het handelen in overeenstemming met je principes en je houden aan de verplichtingen die je op je hebt genomen. Dus betrouwbaarheid, eerlijkheid, respect en consistent gedrag. Bij het Pensioenfonds is dit geregeld in het Integriteitsbeleid. Dat beleid voorziet specifiek in een Klokkeluiders- en Incidentenregeling, Klachtenregeling, Gedragscode, een jaarlijks compliance verslag en het melden van nevenfuncties. Een belangrijk aspect van integriteit is de schijn van belangenverstrengeling door dubbelfuncties. Juist omdat ze de deskundigheid binnen het bestuur beter kunnen borgen, vindt het Bestuur dubbelfuncties acceptabel. Alle (neven)functies van de bestuursleden worden bijgehouden: er wordt open over gecommuniceerd en per geval kritisch naar gekeken. Bovendien wordt bescherming geboden tegen het risico van belangenverstrengeling of dubbelfuncties doordat de

beleidsvoorbereiding altijd met meerdere personen en meestal met ondersteuning van externe deskundigen plaatsvindt.

- Board room dynamics: the tone at the top is van belang voor het functioneren van organisaties. Aandacht voor het eigen gedrag en groepsdynamische processen zijn van invloed op de prestaties en op de integriteit en de reputatie van de instelling. Het eigen gedrag en de groepsdynamiek maken bij het Pensioenfonds formeel deel uit van de jaarlijkse bestuursevaluatie die altijd plaatsvindt onder begeleiding van een, onafhankelijke, externe deskundige. Ook wordt – doorgaans op een meer informele wijze – in en buiten vergaderingen stilgestaan bij het functioneren van Bestuur en DB alsmede bij de onderlinge relaties en dynamiek.
- Het eigen fonds goed kennen en de dilemma's delen. De Pensioenfederatie adviseert algemene uitgangspunten te vertalen in korte eigen beleidsuitgangspunten voor het eigen handelen. Dit ziet het IFF Pensioenfonds als aandachtspunt om mee te nemen bij een volgende Bestuursevaluatie.
- Tijdsbeslag bestuurlijke functies: zowel in de functie zelf als in opleiding, in de verdieping en bij het op peil houden van kennis moet tijd worden geïnvesteerd. Om te beoordelen of er voldoende tijd voor de bestuursfunctie beschikbaar is, kijkt DNB ook naar de zwaarte van andere (neven)functies. DNB heeft hiertoe een VTE-score ontwikkeld. In het functieprofiel is een inschatting gemaakt van de benodigde tijd die bestuursleden nodig hebben voor het Pensioenfonds. Dit wisselt uiteraard per persoon en is mede afhankelijk van de specifieke functie die iemand binnen het Bestuur heeft en de commissies waarvan men lid is. Tijdsbeslag is één van de vaste aandachtspunten tijdens de jaarlijkse bestuursevaluatie. Waar mogelijk, wordt een beroep gedaan op externe partijen om de bestuursleden te ontlasten. In de SLA met de werkgever is afgesproken dat die zich maximaal inspant om de bestuursleden de benodigde tijd te geven.

Toetsing en evaluatie

De toetsing van nieuwe kandidaten voor het bestuur gebeurt in eerste instantie door het zittende bestuur aan de hand van het functieprofiel. Vervolgens gaan ze een traject in als aspirant-bestuurslid en bij een vacature in het bestuur, vindt toetsing plaats door DNB.

Zittende bestuursleden staan zelf regelmatig stil bij hun eigen geschiktheid en die van het bestuur als geheel. Dat gebeurt in elk geval op de volgende momenten:

- Eén keer per jaar tijdens de bestuursevaluatie. Het is gebruikelijk dat de bestuursevaluatie wordt geleid door een onafhankelijk extern deskundige die middels interviews en vragenlijsten meningen, visies en oordelen peilt van bestuursleden zelf en die vervolgens met het bestuur bespreekt. Ook de aspirant-bestuursleden nemen hieraan deel. Uit de bestuursevaluaties komen actiepunten voort die in de loop van het jaar worden opgevolgd.
- In het jaarlijkse evaluatiegesprek dat voorzitter heeft met individuele bestuursleden.

Voldoen aan de functie-eisen voor Commissieleden

Het Pensioenfonds heeft de volgende vaste commissies:

- Beleggingsadviescommissie
- Financiële Monitoring Commissie
- Communicatiecommissie
- Auditcommissie

Daarnaast kunnen voor bepaalde thema's ad hoc commissies worden ingesteld.

De commissies hebben enkel een adviserende rol; geen enkele commissie is bevoegd om besluiten te nemen. In elke commissie dient minimaal één bestuurslid zitting te hebben en het is de bedoeling dat elk bestuurslid zitting heeft in minimaal één commissie.

Via de commissies verdiepen (aspirant-)bestuursleden hun kennis op specifieke beleidsterreinen. Andersom zijn de commissies een kweekvijver voor toekomstige bestuursleden: via een commissie kan men makkelijker de stap maken naar het traject van aspirant-bestuurder en bestuurslid.

De deskundigheid van commissies is afhankelijk van de specifieke werkzaamheden binnen de commissie. De leden worden geselecteerd op hun vermogen om een goede input te leveren voor het werk van de commissie. Doorgaans is dat vanwege hun specifieke vakinhoudelijke kennis. Maar soms wordt ook iemand zonder specifieke vakkennis toegevoegd aan een commissie om enkel met "gezond boerenverstand" input te leveren en kritische vragen te stellen.

Voldoen aan de functie-eisen voor het Verantwoordingsorgaan

De functie-eisen voor het Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in een functieprofiel. Het Verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur evenwichtig heeft gehandeld en voldoende rekening heeft gehouden met het belang van alle belanghebbenden. Het Verantwoordingsorgaan heeft dus vooral een controlerende taak. Daarnaast dient het Verantwoordingsorgaan het Bestuur op een aantal punten ook te adviseren.

Het Verantwoordingsorgaan moet in staat zijn het bestuurlijk handelen te beoordelen en moet, qua samenstelling, divers zijn. In het functieprofiel is aangegeven wat het Pensioenfonds verwacht van het Verantwoordingsorgaan. Van nieuwe leden verwacht het bestuur in elk geval dat ze binnen een half jaar na aantreden Geschiktheidsniveau A hebben bereikt.

Gezien haar onafhankelijke rol, is het verder aan het Verantwoordingsorgaan zelf om te bepalen welke kennis het nodig denkt te hebben voor de uitoefening van haar functie. Op dit moment gelden er nog geen wettelijke vereisten, maar de verwachting is dat op termijn ook voor VO-leden deskundigheidsniveau A verplicht zal worden. In het functieprofiel voor nieuwe VO-leden wordt daarom al wel uitgegaan van niveau A. Het bestuur juicht het toe als ook zittende leden van het Verantwoordingsorgaan bereid zijn om toe te werken naar Geschiktheidsniveau A, maar realiseert zich dat dit – onder andere door de zware belasting die hun functie voor IFF met zich meebrengt – niet voor alle zittende leden mogelijk is.

De cursuskalender op SharePoint is ook toegankelijk voor de leden van het Verantwoordingsorgaan en zij kunnen zich eveneens via het DB / Bestuurssecretariaat aanmelden voor opleidingen. Het Verantwoordingsorgaan kan desgewenst deelnemen aan de bestuurscursussen die het bestuur volgt, tenzij er in een bestuurscursus tegelijkertijd beleidsvorming plaatsvindt. Het is immers niet de bedoeling dat het Verantwoordingsorgaan zelf het beleid mee vormt dat het achteraf moet controleren.

Het bestuur is van mening dat aspirant-bestuursleden die Geschiktheidsniveau A hebben bereikt zeer goed in aanmerking komen voor een functie binnen het Verantwoordingsorgaan. Net als de commissies, kan ook het Verantwoordingsorgaan een kweekvijver zijn voor nieuwe bestuursleden. Een stroom van het Verantwoordingsorgaan naar het Bestuur is logisch. Andersom geldt dat niet: het Verantwoordingsorgaan beoordeelt het beleid van het Bestuur en individuele bestuursleden dienen een afkoelingstermijn van minimaal één jaar in acht te nemen voordat ze toe kunnen treden tot het Verantwoordingsorgaan.

Voldoen aan de functie-eisen voor de Visitatiecommissie

Voor de Visitatiecommissie hebben het Verantwoordingsorgaan en het Bestuur een functieprofiel vastgesteld waarin de functie-eisen uiteen worden gezet. Het is bij het Pensioenfonds gebruikelijk dat een professionele externe partij wordt ingehuurd voor de visitaties. Die partij dient er zelf voor te zorgen dat de kandidaten het voor deze functie benodigde Geschiktheidsniveau hebben.

BIJLAGE L: COMMUNICATIEBELEID

Communicatiebeleidsplan IFF Pensioenfonds 2015 - 2017

1. Visie pensioenfonds

Uit de statuten van het pensioenfonds:

Het Pensioenfonds wil de pensioenambities realiseren die de sociale partners van IFF hebben afgesproken. Daartoe dienen te allen tijde voldoende financiële middelen beschikbaar zijn.

Om dit te realiseren, volgt het Pensioenfonds een koers die is gericht op het behalen van voldoende rendement zonder onnodige risico's te nemen en zonder onnodige kosten te maken.

Het Pensioenfonds hecht belang aan een goede informatiestroom en communicatievoorziening naar de deelnemers, zodat zij inzicht kunnen krijgen in de bijdrage die de pensioenregeling levert aan hun persoonlijke pensioenambities

Indien de pensioenambities niet gehaald kunnen worden, zal het Pensioenfonds daar tijdig en duidelijk over communiceren naar de desbetreffende stakeholders.

2. Doelstellingen communicatiebeleid

Uiteraard dient alle communicatie van het pensioenfonds te voldoen aan de wettelijke richtlijnen.

Binnen dat kader wil het communicatiebeleid

- Het pensioenbegrip van de deelnemers bevorderen om daarmee de deelnemers bewust te maken van hun eigen pensioensituatie, opdat ze uiteindelijk zelf de juiste keuzes kunnen maken ten aanzien van hun eigen pensioen
- Vertrouwen bevorderen in de deskundigheid en de evenwichtige belangenbehartiging van het IFF Pensioenfonds

3. Doelgroepen

Het pensioenfonds maakt, om gericht te kunnen communiceren, in haar communicatiebeleid onderscheid in 3 hoofddoelgroepen:

- Actieve deelnemers
- Gepensioneerden
- Inactieve deelnemers ("slapers")

Binnen deze groepen kan voor de diverse communicatie uitingen weer onderscheid gemaakt worden naar leeftijdsgroepen en levensfase (net in dienst, kort voor de pensionering etc.).

4. Uitgangspunten

In al haar communicatie hanteert het pensioenfonds de volgende uitgangspunten

- De deelnemer staat centraal
- De informatie vanuit het pensioenfonds is evenwichtig, correct, duidelijk en tijdig
- De informatie moet inzicht bieden in de keuzemogelijkheden van de individuele deelnemer
- Het fonds wil inzicht bieden in de gevolgen van life events op de situatie van individuele deelnemers.
- De gebruikte communicatiemiddelen moeten inzicht bieden in wat het Pensioenfonds doet, hoe het Pensioenfonds staat t.o.v. de actuele ontwikkeling en welke keuzes worden gemaakt op basis van welke afwegingen.
- Het fonds wil inzicht bieden in de resultaten van het fonds als geheel en de consequenties daarvan voor de individuele deelnemers.
- Het pensioenfonds wil communiceren op een wijze die begrijpelijk is voor de deelnemers en die hen aanspreekt via de kanalen die zij zelf gebruiken en makkelijk toegankelijk zijn; b.v. qua taalgebruik (zinsconstructie, woordkeuze), taal waarin wordt gecommuniceerd (NL, ENG), bij monde van mensen die ze kennen, via de kanalen die ze in hun eigen werk ook gebruiken, in verschillende gelaagdheden / diepgangen, etc.
- Het fonds wil feedback van en dialoog met de deelnemers zoeken.

- De communicatie moet bijdragen aan de herkenbaarheid van het Pensioenfonds en haar bestuursleden.
- In de loop van 2016 wordt in alle relevante communicatie-uitingen de 1-2-3 methodiek toegepast

5. Communicatiecommissie

Het communicatiebeleid wordt uitgewerkt door de communicatiecommissie. De leden van de commissie worden benoemd door het bestuur. De commissie bestaat uit ten minste drie leden, waarvan ten minste één bestuurslid en één vertegenwoordiger van de werkgever (HR) omdat de pensioenregeling door de werkgever wordt aangeboden. Daarnaast maakt ook een vertegenwoordiger van de uitvoeringsorganisatie deel uit van de commissie.

De commissie bereidt het communicatiebeleidsplan en de jaarlijkse werkplannen voor. Na advies van het Verantwoordingsorgaan worden deze plannen in het bestuur besproken. Na goedkeuring door het bestuur, zorgt de commissie voor de uitvoering van de plannen.

6. Communicatiemiddelen

Het pensioenfonds maakt gebruik van verschillende communicatiemiddelen. Momenteel zijn ze grotendeels gericht op het brengen van informatie maar er wordt in toenemende mate gestimuleerd dat deelnemers meer informatie kunnen halen. De verschillende communicatiemiddelen staan niet los van elkaar maar worden in samenhang naast elkaar gebruikt. Gezien de internationale populatie van het pensioenfonds is alle communicatie zowel in het Nederlands als in het Engels beschikbaar. De gebruikte communicatiemiddelen zijn:

1. Website
2. Nieuwsbrieven ("Pensioen Update")
3. Briefkaarten
4. UPO
5. Bijeenkomsten
6. Persoonlijke correspondentie naar aanleiding van life events

6.1 Website

Eind 2015 wordt een belangrijke stap gezet in de professionalisering van de communicatie met het live gaan van de website van het pensioenfonds. De website heeft een algemeen deel maar ook doelgroepspecifieke secties. Er zal informatie over het fonds en haar bestuur te vinden zijn, er is informatie over de pensioenregeling en er zal gewezen worden op de impact die sommige life events kunnen hebben op de pensioensituatie. Ook zal er maandelijks actuele dekingsgraadinformatie gegeven worden. De website zal geheel volgens de pensioen 1-2-3 methodiek worden ingericht. Het algemene deel van de website is openbaar zodat ook gepensioneerden, inactieven en potentiële nieuwe deelnemers toegang hebben tot de informatie.

In een later stadium kan ook een "mijn" omgeving worden toegevoegd met persoonlijke informatie en een pensioenplanner.

6.2 Nieuwsbrieven

Minimaal twee maal per jaar wordt er een nieuwsbrief ("Pensioen Update") uitgebracht over actuele onderwerpen rondom pensioen en pensioenfonds. Ook wordt jaarlijks een nieuwsbrief uitgebracht met een terugblik op de financiële prestaties van het fonds het afgelopen jaar. Deze nieuwsbrieven worden in papieren vorm verspreid onder de actieve deelnemers. Daarnaast wordt de nieuwsbrief in digitale vorm beschikbaar gesteld op de website.

6.3 Briefkaarten

Om onze actieve deelnemers regelmatig te prikkelen om eens naar hun pensioensituatie te kijken worden er ansichtkaarten gestuurd rondom verschillende life events.

6.4 UPO

Jaarlijks ontvangen de actieve deelnemers een UPO (Uniform Pensioen Overzicht) en een uitgebreide toelichting hierop. De opzet van de UPO dient uiteraard de wettelijke voorschriften te volgen maar daarnaast wordt er ook gestreefd om informatie die niet verplicht is maar door onze deelnemers als nuttig wordt ervaren op te nemen in de UPO.

Inactieve deelnemers ontvangen eens per 5 jaar een UPO en gepensioneerden ontvangen ieder jaar een pensioenoverzicht.

6.5 Bijeenkomsten

Jaarlijks organiseert het bestuur bijeenkomsten in Hilversum en Tilburg om de UPO toe te lichten. Tevens wordt dan aan de actieve deelnemers de gelegenheid geboden vragen te stellen aan het bestuur. Daarnaast is een vertegenwoordiger van het bestuur aanwezig bij de jaarlijks door IFF georganiseerde ontmoetingsdag voor gepensioneerden.

6.6 Persoonlijke correspondentie naar aanleiding van life events

Aangestuurd door wijzigingen in de persoonlijke omstandigheden en afstand tot de pensioenrichtdatum zal de individuele deelnemer post ontvangen van het pensioenfonds. Denk aan de startbrief na indiensttreding, de pensioenopgave na uitdiensttreding en de communicatie rondom de beoogde ingang van het pensioen. Deze standaard brievensets wordt de komende maanden geheel ingericht volgens de pensioen 1-2-3 methodiek.

7. Communicatiewerkplan

Dit communicatiebeleidsplan wordt in principe eens in de drie jaar geëvalueerd en herzien. Daarnaast worden ieder jaar de concrete activiteiten uitgewerkt in een communicatie werkplan. In dit werkplan wordt omschreven welke communicatiemiddelen ingezet gaan worden het komende jaar, en welke specifieke boodschappen worden uitgezonden. Dit jaarlijkse werkplan wordt door de communicatiecommissie voorbereid en in het bestuur goedgekeurd.

8. Toetsing

Onderdeel van een professioneler communicatiebeleid is dat regelmatig getoetst wordt hoe effectief het beleid is. Er is een nulmeting uitgevoerd in 2010 en in 2016 zal gekeken worden hoe deze meting herhaald kan worden.

BIJLAGE M: IT-BELEID

1. INLEIDING

Net als elke organisatie, maakt ook het IFF Pensioenfonds gebruik van IT om haar missie, visie, strategie en doelstellingen te realiseren. Het IFF Pensioenfonds beschouwt IT daarbij als een factor die bepalend is voor een integere en beheersbare bedrijfsvoering.

Tegelijkertijd brengt IT een aantal specifieke kwetsbaarheden en risico's met zich mee. Voor elke organisatie geldt dat technologische risico's, omgevingsrisico's en menselijke risico's het IT-proces en daarmee de bedrijfsvoering kunnen verstoren. Voor organisaties in de financiële sector, zoals pensioenfonds, geldt bovendien dat ze door hun vermogen eerder doelwit zijn van criminele activiteiten. Dat een reden temeer om aandacht te geven aan de IT-risico's.

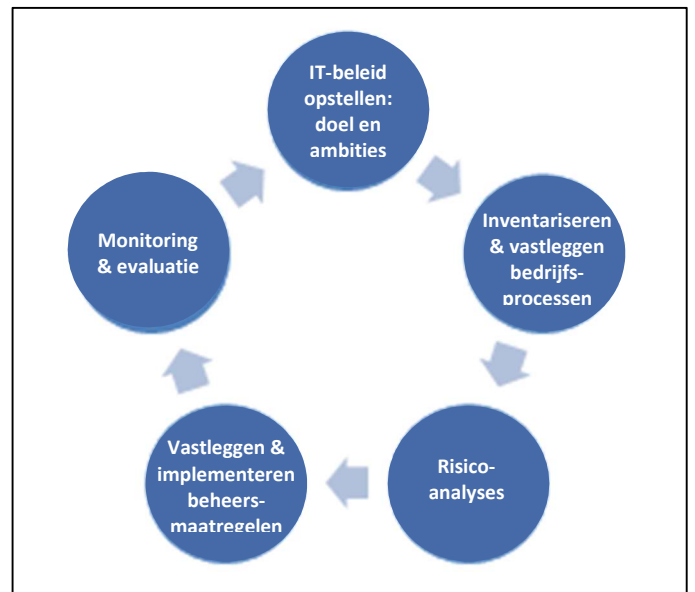
Binnen het pensioenfonds zelf, spelen zich betrekkelijk weinig IT-processen af. De wezenlijke processen van het pensioenfonds zijn uitbesteed aan derden, die op hun beurt ook weer delen hebben uitbesteed aan anderen. Het bestuur van het pensioenfonds is echter, binnen die keten, eindverantwoordelijk.

Om de kwetsbaarheden en risico's van IT te beperken en te zorgen dat de doelstellingen van IT en daarmee van het pensioenfonds op een efficiënte wijze worden gerealiseerd, heeft het bestuur in mei 2018 een eerste IT-beleidsplan opgesteld. Een aantal elementen voor dit beleid moet nog verder worden uitgewerkt en zal in de periode 2018/2019 nader vorm krijgen.

Beleidscyclus

Ten aanzien van het IT-beleid wordt de volgende cyclus gevolgd:

- IT beleid opstellen: doel en ambities
- Inventariseren en vastleggen bedrijfsprocessen
- Risicoanalyses
- Vastleggen en implementeren beheersmaatregelen
- Monitoring en evaluatie
- Bijstellen beleid, doel en ambities.



2. DOEL EN AMBITIES VAN HET IT-BELEID

Het IT-beleid van het IFF Pensioenfonds heeft tot doel om, door een juiste inzet van IT-processen waarbij risico's en kwetsbaarheden worden beperkt, bij te dragen aan een integere en beheersbare bedrijfsvoering zodat het bestuur van het pensioenfonds in control kan blijven. Uiteindelijk dragen de IT-processen daarmee ook bij aan het realiseren van de algemene missie, visie, strategie en doelstellingen die het bestuur heeft geformuleerd.

De inzet van IT-processen in de bedrijfsvoering zal concreet bijdragen aan de volgende ambities:

- Kwalitatief goede en snelle dienstverlening aan (gewezen) deelnemers middels betrouwbare en actuele informatie en tijdige verstrekking van uitkeringen.
- Correcte, volledige en tijdige sturingsinformatie voor het bestuur.
- Correcte, volledige en tijdige rapportage/verantwoording aan derden. Onder ander aan DNB, accountants, actuarissen, visitatiecommissie.
- Voldoen aan alle wet- en regelgeving, onder andere op het gebied van privacy, communicatie en bewaartermijnen. Bijzondere aandachtspunten daarbij zijn de in 2018 van kracht geworden Algemene Verordening Persoonsgegevens en de voor pensioenfonds verplichte melding van cloudcomputing bij DNB.

3. INVENTARISEREN EN VASTLEGGEN BEDRIJFSPROCESSEN

De IT rondom het IFF Pensioenfonds is ingericht voor de onderstaande bedrijfsprocessen.

Proces	Subproces	Uitvoerder
Premieadministratie	Premie berekenen	WTW
	Maandelijkse premieberekening maken	BSG
	Premie factureren	BSG
	Premie betalen	IFF
	Premie innen/betaling controleren	BSG
	Herverzekering (meldingen doen)	IFF/Delta Lloyd
	Rapporteren aan derden (DNB)	BSG
	Controle achteraf op premiebetaling (jaarwerkproces)	PwC/Milliman

Deelnemersadministratie	Deelnemers aanmelden	IFF
	Deelnemers registreren	BSG
	Mutaties aanleveren	IFF/Deelnemer/PF
	Mutaties verwerken	BSG
	Aanspraken berekenen	BSG
	Deelnemers informeren (individueel, collectief, brief, website)	BSG
	Uitkeringsadministratie aansturen	BSG
	Rapporteren aan bestuur	BSG
	Rapporteren aan derden (DNB)	BSG
	Controle achteraf op deelnemersadministratie (jaarwerkproces)	PwC/Milliman

Uitkeringsadministratie	Uitkeringsberekeningen uitvoeren	RAET (onderaannemer BSG)
	Betalen uitvoeren	RAET (onderaannemer BSG)

Vermogensadministratie	Verwerking opdracht allocatie (belegging, cash)	Vermogensbeheerder
	Beheer vermogen	Vermogensbeheerder
	Verwerking opdracht tot verkoop	Vermogensbeheerder
	Eigen boekhouding PF (grootboek)	BSG
	Rapportage (algemeen) activiteiten en resultaten aan bestuur	Vermogensbeheerder
	Verwerken naar fondsspecifieke rapportages	BSG/WTW
	Controle achteraf op vermogensadministratie (jaarwerkproces)	PwC/Milliman

Bestuursadministratie	Aanleveren en beheren vergaderstukken	Secretariaat
	Vastleggen besluiten, afspraken en afwegingen in bestuursarchief	Secretariaat

4. RISICOANALYSES

Uit de inventarisatie blijkt dat alle bedrijfsprocessen, met uitzondering van de bestuursadministratie, worden uitgevoerd door externe partijen. Omdat er, voor de risicoanalyse, een verschil in benadering is tussen IT-risico's bij uitbestede processen en IT-risico's bij interne processen, worden deze separaat toegelicht.

a. IT-risico's bij uitbestede processen

IT-risico's bij uitbestede processen dragen een operationeel risico in de zin dat fouten of storingen met betrekking tot de IT de operationele uitvoering van de taken van het pensioenfonds in gevaar kunnen brengen. Tegelijkertijd is er sprake van een uitbestedingsrisico aangezien deze processen en taken zijn uitbesteed aan derden.

Het operationele risico ligt primair bij de uitvoerende partijen; dus de uitbestedingsrelaties. Daar zal in eerste instantie de analyse, beheersing en monitoring van risico's moeten gebeuren. Het bestuur verwacht dat deze partijen die taken naar behoren uitvoeren en zal daarop, conform het uitbestedingsbeleid, monitoren en auditen. Daarmee neemt het bestuur haar eindverantwoordelijkheid voor de totale keten.

Bij het naar behoren uitvoeren van die taken, zijn de volgende aspecten van belang:

- **Awareness** (bewustzijn): begrijpen van het belang van IT-beheersing door alle betrokkenen en het naleven van IT-en informatiebeveiligingsrichtlijnen door alle betrokkenen.
- **Availability** (beschikbaarheid): het draaiend houden van bestaande processen en het herstellen van verstoringen, waarbij de negatieve gevolgen van incidenten, zoals uitval en beveiligingslekken worden beperkt.
- **Access** (toegang): waarborgen dat de juiste mensen toegang hebben tot de juiste informatie en anderen niet.
- **Accuracy** (betrouwbaarheid): opleveren van juiste, volledige en tijdige informatie aan alle relevante belanghebbenden.
- **Agility** (aanpasbaarheid): ondersteunen van veranderingen in de bedrijfsvoering tegen acceptabele kosten en binnen acceptabele tijd.

In paragraaf 4 van dit beleidsdocument wordt wat dieper ingegaan op beheersmaatregelen die daarbij worden verwacht.

b. IT-risico's bij interne processen

Voor de bedrijfsprocessen met betrekking tot de bestuursadministratie heeft het bestuur zelf een risicoanalyse uitgevoerd. Daarbij is gekeken naar risico's uit de volgende bronnen:

- **Technologie**: apparatuur, programmatuur, systemen.
- **Omgeving**: gebeurtenissen zoals brand, overstromingen, et cetera.
- **Mensen**: opzettelijk of onopzettelijk handelen of nalaten.

Op grond van de risicoanalyse concludeert het bestuur dat de IT-risico's ten aanzien van de bestuursadministratie zeer beperkt zijn en voldoende worden afgedekt door de genomen en in de bijlage genoemde beheersmaatregelen.

5. VASTLEGGEN EN IMPLEMENTEREN VAN BEHEERSMAATREGELEN

Voor de beheersing van de IT-risico's verwacht het bestuur inzet van adequate maatregelen die passen bij de bedreigingen van dat moment. Naarmate de risico's groter zijn en de meer kritische (primaire) processen raken, worden hogere eisen gesteld aan de beheersing en monitoring van de risico's. In het kader van kostenbeheersing, acht het bestuur het redelijk dat de beheersmaatregelen proportioneel zijn: ze mogen in verhouding staan tot de omvang van de risico's.

Voor alle bedrijfsprocessen dient met betrekking tot de IT-risico's te worden voorzien in:

- Een schriftelijk uitgewerkt IT-risicobeleid.
- Een schriftelijke IT-risicoanalyse, met daaruit voortvloeiend een overzicht van beheersmaatregelen en/of plan van aanpak.
- De set AVG-documenten, te weten: verwerkingsregister, verwerkersovereenkomst, privacybeleid, privacyverklaring, procedure melding datalekken.
- Overzicht cloudcomputing.
- Aantoonbare compliance met geldende wet- en regelgeving.

Verder kunnen, afhankelijk van de omvang van risico's, aanvullende maatregelen van partijen worden gevraagd. Deze zijn (niet limitatief):

- Algemeen
 - Aanleveren draaiboek incidenten/beschrijving incidentmanagement/procedure melding incidenten.
 - Inzicht geven in de ingeschakelde onderaannemers en de afspraken die met hen zijn gemaakt over ten aanzien van IT en IT-beveiliging (bijvoorbeeld inzage in contracten met onderaannemers, rapportages van onderaannemers).
 - Toelichting geven op specifieke beveiligingsprocedures die zijn ingesteld.
 - Aanleveren van SLA-rapportages over KPI's die specifiek zijn gericht op het IT-risico.
 - Aanleveren van ISAE/SOC-verklaring met betrekking tot IT-risico's.
 - Behalen van een specifiek COBIT-niveau of een bepaalde ISO-normering.

- Beschikken over ISO-verklaring 27001/27002 voor informatiebeveiliging.
- Awareness
 - Aanleveren overzicht sessies, trainingen, instructies e.d. voor medewerkers over IT-risico's.
- Availability
 - Toelichting geven op uitwijk- en herstelmaatregelen kritische processen (getest en geaudit).
 - Inzage geven in back-up beleid.
 - Rapportage verstrekken over beschikbaarheid van de systemen/incidenten.
 - Uitvoeren van penetratietest en inzage geven in uitkomsten.
- Access
 - Inzage geven in autorisatiematrix.
 - Uitleg geven over authenticatieprocedure (wachtwoord, vingerafdruk).
 - Inzage in beleid beveiliging tegen interne en externe onbevoegden (geheimhoudingsverklaring mensen, afgesloten ruimten e.d.).
- Accuracy
 - Uitvoeren van Quinto-P onderzoek.
 - Afspraken maken over termijnen voor uitvoeren van mutaties.
 - Aansluiting op GBA, SUAG e.d. om tijdig de juiste informatie te krijgen.
 - Inzage geven in intern controlesysteem (validatie van handelingen door medewerkers).
 - Beperken handmatige processen om foutkans te reduceren.
 - Complexiteit pensioenregeling waar mogelijk beperken om foutkans te reduceren.
 - Inzicht geven in de opbouw van processen (berekeningswijzen) zodat gecontroleerd kan worden.
 - Stabiliteit van team dat de processen uitvoert.
 - Training/inwerken nieuwe medewerkers voor uitvoeren processen.
- Agility
 - Inzet van systemen op basis van bewezen technologieën.
 - Inzet van systemen waarvan content kan overgezet op andere systemen/naar andere partijen.
 - Leeftijd systeem/frequentie nieuwe releases.
 - Voldoende budget voor Investerings in IT/nieuwe ontwikkelingen.
 - Kwaliteit van IT-dienstverlener/afdeling (voldoende omvang, juiste specialisten in dienst).

Alle hiervoor genoemde documenten dienen voldoende actueel te zijn. Het bestuur en/of de Auditcommissie kunnen deze documenten of andere bewijsstukken ten alle tijden opvragen bij de partijen aan wie bedrijfsprocessen zijn uitbesteed.

Dergelijke documenten kunnen, via deze partijen, ook worden opgevraagd van hun onderaannemers om het pensioenfonds voldoende comfort te geven dat ook zij in control zijn met betrekking tot de IT-risico's. Als daartoe aanleiding is, kan het bestuur nader onderzoek vereisen naar de wijze waarop onderaannemers omgaan met die risico's.

6. MONITORING EN EVALUATIE

De IT-risico's maken deel uit van het IRM (integraal risicomanagement) van het pensioenfonds. Monitoring en evaluatie gebeurt conform het risicomanagementplan.

Bij de monitoring en evaluatie van de wijze waarop partijen omgaan met IT-risico's wordt het bestuur geadviseerd en ondersteund door de Auditcommissie (waar het de BSG en IFF betreft) en de BAC (waar het de vermogensbeheerders betreft). De uitbestedingsrelatie met de overige partijen gebeurt door het bestuur; hierin zal ook de omgang met IT-risico's mee worden genomen.

7. BIJSTELLEN BELEID, DOELEN EN AMBITIES

Dit IT-beleid zal één keer per jaar worden geëvalueerd. Waar nodig worden dan doelen en ambities bijgesteld. Te nemen acties worden benoemd in een separaat actieplan.

BIJLAGE N: PRIVACYSTATEMENT

Stichting IFF Pensioenfonds gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens. Bij het verwerken van uw persoonsgegevens houden wij ons aan de privacywetgeving. In dit privacystatement leggen wij u uit welke persoonsgegevens wij verwerken en hoe wij met uw persoonsgegevens omgaan.

1. Verwerkingsdoeleinden en rechtsgrond

Doelbinding en beperking

Het pensioenfonds verzamelt en verwerkt slechts de persoonsgegevens die nodig zijn voor de volgende doeleinden:

1. De uitvoering van de pensioenovereenkomst tussen de deelnemers en de werkgever
2. De wettelijke verplichtingen die op het pensioenfonds rusten.

Het pensioenfonds verzamelt en verwerkt persoonsgegevens slechts voor bovenstaande doeleinden en niet voor andere doeleinden, zoals marketing en profilering.

Rechtmatige verkrijging

Het pensioenfonds verkrijgt de persoonsgegevens rechtmatig. Het pensioenfonds verkrijgt de persoonsgegevens op grond van

1. de pensioenovereenkomst tussen de werkgever en de deelnemers en
2. de uitvoeringsovereenkomst die de werkgever met het pensioenfonds heeft gesloten;
3. het pensioenreglement;
4. wet- en regelgeving.

De verschaffing van persoonsgegevens en de verwerking van persoonsgegevens berust niet op toestemming van de (gewezen) deelnemer of diens nabestaande of andere belanghebbende of een overeenkomst met de (gewezen) deelnemer of diens nabestaande of een andere belanghebbende.

2. Persoonsgegevens

Het pensioenfonds verwerkt de volgende persoonsgegevens

1. Naam
2. Adres
3. Woonplaats
4. E-mailadres
5. Bankrekeningnummer
6. Burgerservicenummer (BSN)
7. Geslacht
8. Geboorte- en Overlijdensdatum
9. Datum huwelijk, aanvang geregistreerd partnerschap of gezamenlijke huishouding
10. Gegevens van echtscheiding einde geregistreerd partnerschap of gezamenlijke huishouding
11. Gegevens van (ex)partners(s) en eventuele kinderen, waaronder naam, geboorte- en overlijdensdatum, geslacht, adres bankrekeningnummer en Burgerservicenummer
12. Gegevens over dienstverband, waaronder aanvang en einde dienstverband salarisgegevens, pensioengevende toeslagen en deeltijdfactoren
13. Gegevens over vrijwillige voortzetting van de pensioendeelneming
14. Gegevens over arbeidsongeschiktheid, inclusief WIA- en WAO-uitkeringen
15. Gegevens over in- en uitgaande waardeoverdracht
16. Ingangs- en einddatum van pensioen of uitkering.

Andere persoonsgegevens, zoals nationaliteit verwerkt het pensioenfonds niet.

Ook geen bijzondere gegevens, zoals gegevens over godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven en het lidmaatschap van een vakvereniging zijn bijzondere gegevens en strafrechtelijke persoonsgegevens.

3. Beveiliging en geheimhouding

Het pensioenfonds beschermt persoonsgegevens met passende beveiligingsmaatregelen die

waarborgen bieden tegen risico's van verlies of ongeautoriseerde toegang, vernietiging, gebruik, wijziging of openbaarmaking van gegevens.

Het pensioenfonds houdt de persoonsgegevens geheim voor onbevoegden en personen die niets met de verwerking van doen hebben.

Het pensioenfonds deelt persoonsgegevens niet met derden, tenzij de wet of de rechter het pensioenfonds daartoe verplicht.

4. Datalekken

Persoonsgegevens moeten beveiligd zijn. Er is sprake van een datalek

- als er inbreuk wordt gemaakt op de beveiliging,
- als daarbij persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt of verloren zijn gegaan,
- als er een aanzienlijke kans is dat er ernstige nadelige gevolgen zijn voor de bescherming van persoonsgegevens is. Het gaat dan om
 - Gegevens over de financiële of economische situatie: salaris en
 - pensioengegevens, gebruikersnamen en inlogcodes
 - Gegevens die kunnen leiden tot persoonsfraude, zoals BSN, paspoort of identiteitskaart of rijbewijs.

Het pensioenfonds meldt een datalek aan de Autoriteit Persoonsgegevens en aan degene van wie de data zijn gelekt.

5. Verantwoordelijk

Het pensioenfonds is verwerker en dus verantwoordelijk voor de persoonsgegevens.

Het pensioenfonds verwerkt persoonsgegevens in overeenstemming met de Wet bescherming persoonsgegevens, en de Algemene Verordening Gegevensbescherming .

6. Verkrijgen persoonsgegevens

Het pensioenfonds ontvangt de benodigde persoonsgegevens van verschillende partijen.

- u of uw wettelijke vertegenwoordiger
- uw werkgever
- Basisregistratie Personen / Register Niet Ingezetenen
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)
- deurwaarders en andere gerechtigde instanties die vorderingen op deelnemers beheren.
- CAK (premies voor de inhouding van de Zorgverzekeringswet (ZVW) voor de gepensioneerden die buiten Nederland en in Europa wonen)
- vorige pensioenuitvoerders

7. Welke partijen geven wij toegang tot uw persoonsgegevens?

Wij kunnen uw persoonsgegevens delen in de volgende omstandigheden:

- Het pensioenfonds heeft de administratie uitbesteed aan een bewerker: Blue Sky Group in Amstelveen . Hun werknemers kunnen toegang krijgen tot uw persoonsgegevens voor de uitvoering van hun werkzaamheden. Zij krijgen alleen toegang tot uw persoonsgegevens voor de bovenstaande doeleinden
- Derde partijen die uw persoonsgegevens ten behoeve van ons verwerken. Voorbeelden:
 - het bedrijf dat onze post verstuurd
 - gerechtsdeurwaarders voor het innen van vorderingen
 - de certificerende actuaris ten behoeve van de jaarwerkcontrole

Dergelijke derde partijen mogen uw persoonsgegevens alleen verwerken voor de bovenstaande doeleinden en alleen in overeenstemming met onze instructies

Wij verwerken uw persoonsgegevens niet in landen buiten de Europese Unie.

8. Hoe lang worden uw persoonsgegevens bewaard?

Uw persoonsgegevens worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doel waarvoor ze zijn verzameld of waarvoor ze worden verwerkt. Sommige gegevens bewaren wij voor een langere periode omdat de wet ons dat verplicht. Het uitgangspunt is dan de wettelijke bewaartermijn.

- Bij opgebouwde rechten bewaren wij uw persoonsgegevens tot 7 jaar nadat de laatste betrokken rechthebbende (bijvoorbeeld partner of wees) is overleden of het recht op uitkering is vervallen.
- Als uw relatie met IFF voor uw pensionering is beëindigd, bijvoorbeeld bij waardeoverdracht, bewaren wij uw gegevens minimaal 7 jaar om eventuele disputen over rechten te kunnen beoordelen

9. Recht op inzage, correctie en bezwaar

U heeft de mogelijkheid om uw persoonsgegevens in te zien die het Fonds heeft geregistreerd. Indien er onjuistheden zijn in de geregistreeerde gegevens, kunt u schriftelijk verzoeken tot correctie of verwijdering van de gegevens. Hierbij geldt dat wij voldoende zekerheid over uw identiteit moeten hebben. U kunt uw verzoek richten aan:

Stichting IFF Pensioenfonds
Professor E.M. Meijerslaan 1
1183AV Amstelveen

10. Website

Bij het bezoek aan deze website worden op uw computer, tablet of smartphone cookies geplaatst. Cookies zijn kleine, eenvoudige tekstbestandjes. Bij uw volgende bezoek worden de cookies gebruikt om u te herkennen. Cookies zorgen er bijvoorbeeld voor dat u bij een bezoek aan onze website niet elke keer dezelfde informatie ontvangt of moet invoeren. Uw instellingen en voorkeuren worden onthouden en dat maakt een volgend bezoek aan de site gemakkelijker. Daarnaast kunnen dankzij cookies de informatie en aanbiedingen op de site worden afgestemd op uw voorkeuren. Tevens gebruiken wij deze cookies voor statistische doeleinden en ook voor het verzamelen van gegevens over het bezoekgedrag. Gegevens over uw bezoekgedrag gebruiken wij om onze communicatie over onze producten en diensten verder te optimaliseren. De informatie die wij op die manier van onze bezoekers krijgen behandelen wij zorgvuldig. De gegevens worden in overeenstemming met de wet gebruikt.

Wijzigingen

We kunnen dit privacystatement wijzigen en raden u aan om deze pagina zo nu en dan te raadplegen. Dit privacystatement is voor het laatst bijgewerkt op 25 mei 2018

BIJLAGE O: WOORDENLIJST - DEFINITIES EN AFKORTINGEN IFF PENSIOENFONDS

Aanspraakgerechtigde: Persoon die begunstigde is voor een nog niet ingegaan pensioen.

ABTN = Actuariële Bedrijfstechnische Nota: het document waarin het pensioenfonds de financiële opzet van het pensioenfonds en de actuariële grondslagen gemotiveerd heeft omschreven.

Actieven: de deelnemers aan het pensioenfonds die actief pensioen opbouwen.

Actuaris: specialist in (levens)verzekeringswiskunde.

Administrateur: degene die de deelnemersadministratie en de financiële administratie uitvoert. Dat is voor het IFF Pensioenfonds de Blue Sky Group.

ALM: Asset Liability Management.

Beleidsdekkingsgraad: zie onder dekkingsgraad.

Benchmark: een objectieve maatstaf voor de performance van het belegd vermogen. Als maatstaf wordt doorgaans een index gebruikt.

Bereikbaar pensioen: het pensioen dat een deelnemer zou kunnen behalen bij deelname aan de pensioenregeling tot aan de pensioengerechtigde leeftijd zonder tussentijdse wijziging van de regeling.

DB-regeling: een pensioenregeling waarbij de hoogte van de pensioenuitkering vooraf vaststaat. Premies kunnen daarop aangepast worden.

Deelnemer: de werknemer of gewezen werknemer die pensioenaanspraken heeft op het pensioenfonds.

Deelnemersbijdrage: de premie die de werknemers betalen aan het pensioenfonds. De hoogte daarvan wordt bepaald in overleg tussen de directie en de vakbonden. Werknemers die vanaf 1 januari 2003 in dienst zijn gekomen betalen bij IFF 7% premie over de pensioengrondslag. Degenen die al langer in dienst zijn bij IFF, betalen vanaf 1 juli 2015 een bijdrage van 0,5% van de pensioengrondslag. Dit percentage zal vanaf 1 juli 2016 stijgen, tot het niveau van 3,5% wordt bereikt.

Deeltijdpensionering: de mogelijkheid om gedeeltelijk met pensioen te gaan. Dat kan bij het IFF Pensioenfonds vanaf het 55^e levensjaar.

Dekkingsgraad: de verhouding tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken.

Beleidsdekkingsgraad: de gemiddelde dekkingsgraad over de periode van de laatste 12 maanden.

Kritieke dekkingsgraad: de dekkingsgraad waarbij de technische voorziening plus het vereist eigen vermogen niet meer binnen 10 jaar kan worden bereikt zonder inzet van noodmaatregelen.

Streefdekkingsgraad: de grens waarboven een pensioenfonds volledig toeslag mag verlenen.

DNB: De Nederlandsche Bank.

Factoren: actuariële tabellen met percentages en cijfers om aanspraken en rechten per individu te kunnen berekenen.

Feitelijke premie: zie onder Premie.

Financieel toetsingskader (Ftk): toezichtregime dat van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

Franchise: het deel van het pensioensalaris, dat niet meetelt voor de pensioenopbouw bij het fonds.

Gedragcode: document waarin de regels en richtlijnen staan om belangenconflicten tussen zakelijk belang en privébelangen van betrokkenen alsmede misbruik van vertrouwelijke informatie te voorkomen.

Gewezen deelnemers: personen voor wie niet langer geld bijeen wordt gebracht in het pensioenfonds.

Governance: de wijze waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen).

Grondslagen: uitgangspunten en aannames die het pensioenfonds hanteert voor het maken van de berekeningen.

Haalbaarheidstoets: toets om normen te stellen voor de mate waarin het verwachte pensioenresultaat op voorhand mag afwijken van wat aan de deelnemers is beloofd.

Herstelplan: plan om de financiële positie van het pensioenfonds te herstellen wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad.

Hoog/laagconstructie: constructie waarbij de uitkeringshoogte van het pensioen variabel is.

Inactieven = niet-actieven = slapers en gepensioneerden: de deelnemers aan het pensioenfonds die niet actief meer opbouwen.

Intern toezicht: onafhankelijk deskundigen die het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds kritisch beoordelen.

Korten: pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

Kostendekkende premie: zie onder premie.

Maandinkomen = Maandverdienste: salaris plus ploegentoeslag of afbouw daarvan en/of salaristoelag of afbouw daarvan. Het jaarincome zoals omschreven in de AAV (Algemene Arbeidsvoorwaarden) van de vennootschap gedeeld door 13,96.

Middeloonregeling: een pensioenregeling waarbij de hoogte van het bereikbare ouderdomspensioen is gebaseerd op de gemiddelde pensioengrondslag over de jaren waarin iemand deelneemt in het pensioenfonds.

Minimaal vereist eigen vermogen: het eigen vermogen dat het pensioenfonds op grond van het Ftk moet minimaal aanhouden als buffer.

Mix = beleggingsmix = asset mix: de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed).

Feitelijke mix: de mix zoals die op een bepaald moment daadwerkelijk is.

Strategische mix: de mix zoals die wordt nagestreefd op basis van de ALM-studie.

Nabestaande: de echtgenoot, echtgenote of partner van een overleden actieve, gewezen of gepensioneerde deelnemer.

Nabestaandenpensioen: zie partnerpensioen.

Ouderdomspensioen: pensioenuitkering die een deelnemer of de nabestaande levenslang ontvangt vanaf het bereiken van de pensioenleeftijd.

Paritair bestuur: een bestuur waarin de vertegenwoordigers van de werkgever en van de werknemers evenveel zetels hebben.

Partner: de ongehuwde persoon van 18 jaar of ouder met wie geen bloed- of aanverwantschap in de rechte lijn bestaat en met wie de ongehuwde deelnemer samenleeft. Tevens moet er bij de notaris samenlevingscontract zijn opgemaakt en moet men ten minste al een jaar samenwonen.

Partnerpensioen = Nabestaandenpensioen: het pensioen dat de partner ontvangt indien een deelnemer overlijdt voor de pensioengerechtigde leeftijd.

Pensioengevend salaris: pensioensalaris.

Pensioengrondslag: het pensioensalaris minus de franchise.

Pensioeningangsdatum: de door de deelnemer in overleg met de werkgever gekozen ingangsdatum van het ouderdomspensioen.

Pensioenleeftijd: de leeftijd waarop het ouderdomspensioen feitelijk ingaat (eventueel na vervroeging of uitstel).

Pensioenresultaat: een percentage dat uitdrukt hoe het totaal haalbare pensioen (waarbij rekening is gehouden met kortingen en onvolledige indexatie) zich verhoudt tot de koopkrachtontwikkeling over een termijn van 60 jaar.

Pensioenrichtdatum: de reguliere datum waarop volgens de pensioenregeling het ouderdomspensioen ingaat. Bij het IFF Pensioenfonds ligt die datum op de 67^e verjaardag.

Pensioenrichtleeftijd: de leeftijd waarop volgens de pensioenregeling het ouderdomspensioen ingaat. Bij het IFF Pensioenfonds ligt die leeftijd op 67 jaar.

Pensioensalaris: de elementen in de totale beloning van een deelnemer die meetellen bij het bepalen van de op te bouwen pensioenaanspraken. Bij het IFF Pensioenfonds bestaat het pensioensalaris uit 13 maal het maandinkomen en de vakantietoelag. Het pensioensalaris is gemaximeerd conform de cao (per 1 januari 2016 was dit € 60.000).

Pensioenverplichtingen: de verplichtingen die het pensioenfonds heeft om op de afgesproken datum pensioenen uit te keren.

Premie: periodieke betaling die de werkgever en de deelnemers aan het IFF Pensioenfonds verschuldigd zijn voor de opbouw van hun pensioen.

Feitelijke premie: de werkelijke premie die het pensioenfonds ontvangt van de werkgever en de deelnemers.

Kostendekkende premie: de premie die nodig is om de onvoorwaardelijke en voorwaardelijke onderdelen van een pensioenovereenkomst in het lopende jaar en op langere termijn na te kunnen komen.

Gedempte premie: de kostendekkende premie wordt bij het IFF Pensioenfonds gedempt door uit te gaan van een voortschrijdend gemiddelde over een periode van drie jaar.

Premiedemping: een methode om fluctuaties bij de vaststelling van de premie te beperken. Daartoe neemt men voor de premievaststelling het gemiddelde over een aantal jaren.

Premievrije rechten: de bij beëindiging van de deelneming voor de pensioenrichtdatum (in geval van ontslag of overlijden) verworven pensioenrechten.

Prepensioen: een regeling waarin deelnemers tot 1 januari 2006 op een fiscaal gunstige manier konden opbouwen om voorafgaand aan hun ouderdomspensioen een tijdelijke uitkering te ontvangen.

Rentestafel: een tabel die aangeeft bij welke rentestanden het IFF Pensioenfonds de renteafdekking wil verhogen of verlagen.

Risicobudget: het gedeelte van de financiële ruimte dat het bestuur beschikbaar heeft voor het nemen van risico's.

Risicohouding: de beleggingsrisico's die het pensioenfonds bereid is te nemen om de doelstellingen te realiseren.

Salarissom: de som van alle pensioensalarissen.

SLA: Service Level Agreement. Dit is een contract met een leverancier waarin afspraken worden vastgelegd over het niveau van de dienstverlening.

Slapers: gewezen deelnemers. Zij hebben voor hun pensioenrichtdatum hun deelname aan de pensioenregeling beëindigd. Ze behouden wel hun aanspraken, maar betalen geen premie meer.

Streefdekkingsgraad: zie onder dekkingsgraad.

Technische voorziening = VPV = Voorziening Pensioenverplichtingen: bedrag dat het pensioenfonds moet hebben om samen met de in de toekomst nog te ontvangen premies aan de bestaande pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Toeslagverlening: verhoging van de pensioenen en de pensioenaanspraken om tegemoet te komen aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer.

Uitgesteld pensioen: ouderdomspensioen dat later ingaat dan de reglementair vastgestelde pensioenrichtdatum.

Uitruil: de mogelijkheid om, vlak voor de pensioeningangsdatum, de aanspraken op partnerpensioen te ruilen voor een hoger ouderdomspensioen.

Uitvoeringsovereenkomst: de overeenkomst die de werkgever met het pensioenfonds heeft gesloten voor de uitvoering en de financiering van de pensioenregeling.

Vereist eigen vermogen: een zodanig eigen vermogen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het binnen een jaar minder waard is dan de hoogte van de technische voorziening.)

Verevening: verdeling bij (echt)scheiding van het tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap opgebouwde ouderdomspensioen.

Vervroegd pensioen: ouderdomspensioen dat eerder ingaat dan de reglementair vastgestelde pensioenrichtdatum.

VEV: Vereist eigen vermogen.

VPV: Voorziening Pensioenverplichtingen. Zie onder Technische voorziening.

Waardeoverdracht: overdracht van de contante waarde van de pensioenaanspraken bij verandering van werkgever aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever.

Wezenpensioen: nabestaandenpensioen dat na overlijden van de deelnemer wordt uitgekeerd aan diens kinderen tot zij een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Deze woordenlijst is samengesteld voor het IFF Pensioenfonds en probeert de meest actuele definities van begrippen te volgen. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.